

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA

**o výsledcích kontrolních akcí
provedených inspekcí práce**

za rok 2007

březen 2008

ÚVOD

Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce vykonávaly kontrolní činnost na úseku ochrany pracovních vztahů, pracovních podmínek a bezpečnosti práce a plnily další odborné úkoly v těchto oblastech ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb.

Stanovení a zaměření programu kontrolních akcí v souladu s § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2005 Sb. vycházelo zejména:

- z poznatků z kontrolní činnosti roku 2006,
- z počtu podnětů a z oblastí, na které poukazovaly a z obsahu, který kontrolní činnost potvrdila,
- z vytypovaných oblastí, které nejvíce ztěžují pracovní proces zaměstnanců,
- z rizikovitosti pracovních činností,
- z rizikovitosti strojů a zařízení,
- z ukazatelů pracovní úrazovosti (počtu úrazů, četnosti úrazů, průměrného procenta pracovní neschopnosti pro úrazy),
- z opakování pracovních úrazů ze stejných zdrojů a příčin,
- z rizik ohrožení veřejnosti.

K zabezpečení konkrétních úkolů podle stanovených kritérií zpracoval SÚIP program kontrolních akcí, který byl MPSV následně schválen. Tento program byl neoddělitelnou součástí programu činnosti systému orgánů inspekce práce. V návaznosti na něj zpracovaly své vlastní programy činnosti i OIP.

Program kontrolních akcí na rok 2007 obsahoval 10 kontrolních akcí. K nim byly přiřazeny další tři kontrolní akce, které mají charakter trvalých úkolů, které systém plní již dlouhodobě a bude plnit i v následujících letech. Všechny tyto úkoly celorepublikového charakteru plnily všechny OIP. Do programu byla zahrnuta jedna regionální kontrolní akce v regionu hlavního města Prahy, která sledovala dodržování platných předpisů pro výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte v souladu s § 121 až 124 zákona č. 435/2004 Sb. V Roční souhrnné zprávě o výsledcích kontrolních akcí jsou vyhodnoceny uvedené kontrolní akce. Informace o dalších oblastech činnosti systému orgánů inspekce práce budou obsaženy v Roční zprávě o činnosti systému SÚIP za rok 2007.

Kontroly dodržování povinností k zajištění plnění povinností v oblastech bezpečnosti práce a technických zařízení, ale i v pracovněprávních vztazích, vycházejí především ze zákona č. 251/2005 Sb., z povinností stanovených zaměstnavatelům zákonem č. 262/2006 Sb. a z dalších právních předpisů.

Celostátně prováděná kontrolní činnost systémem orgánů inspekce práce byla v roce 2007 zaměřena:

- na dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce ve stavebnictví,
- na dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů, ale i na oblast pracovněprávní (mzda poskytovaná zaměstnavateli, vyplácení odpovídajících cestovních náležitostí, dovolené aj.),
- na dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce v malých a středních podnicích,
- na bezpečnost provozu veřejných výtahů,
- na dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce při provozu chladicích a plynových zařízení,
- na dodržování předpisů při ruční manipulaci s břemeny (kampaň SLIC),

- na kontrolní činnost v pracovněprávní problematice se kromě kontrol malých a středních podniků zaměřila na podmínky při zaměstnávání cizinců s pracovním povolením a na kontrolní činnost při zaměstnávání fyzických osob agenturami práce,
- celostátně rovněž pokračovala integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb.,
- nadále pokračoval program „Bezpečný podnik“,
- na základě písemné žádosti zemí EU v souladu se směrnicí č. 96/71/ES byly prováděny kontroly vysílaných pracovníků při poskytování služeb a byly poskytovány požadované informace,
- na regionální úkol v Praze zaměřený na dodržování platných předpisů pro výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte upravenou § 121 až 124 zákona č. 435/2004 Sb.

V návaznosti na zákon o inspekci práce docházelo i v roce 2007 k upevňování postavení SÚIP a celého systému. Na pracoviště v Opavě byli přijímáni noví inspektoři na odbor bezpečnosti práce a na odbor pracovních podmínek a vztahů.

Tyto dílčí změny pozitivně ovlivnily činnost systému právě v oblasti problematiky správní a pracovněprávních vztahů. V oblasti BOZP se dosud změny výrazně neprojevíly, protože noví zaměstnanci se teprve začali školit pro splnění inspektorských zkoušek a řízení odboru bylo přesunuto z pracoviště v Praze.

Ani v roce 2007 nijak neklesl počet přijatých podnětů; vedle toho se opakovaně OIP musely potýkat s podněty převedenými z roku 2006. V celkovém počtu podnětů roku 2007 opět převládaly podněty z oblasti pracovních vztahů a pracovních podmínek, které mnohonásobně převyšují počet podnětů z oblasti BOZP.

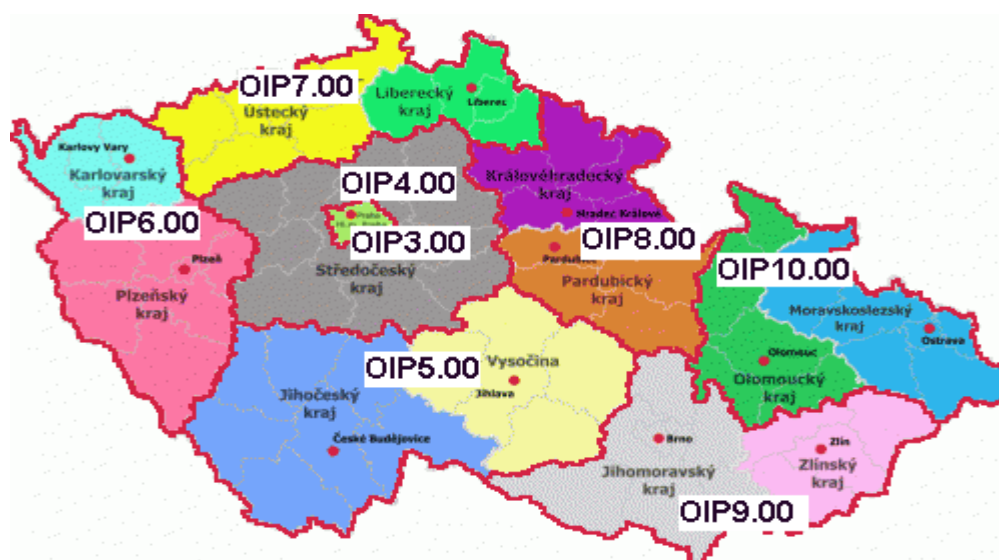
V oblasti BOZP byly na základě provedené analýzy pracovní úrazovosti a poznatků z kontrolní činnosti stanoveny hlavní úkoly, které měly především preventivní charakter. Hlavním cílem prováděných kontrol bylo předcházet vzniku pracovních úrazů. V této souvislosti byly v posledních letech do problémových oblastí směřovány i propagační kampaně vedené jak ČR, tak EU. V roce 2007 pokračovaly již dříve zahájené kontrolní akce zaměřené na ochranu zaměstnanců před pády z výšky, na dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů a kampaň na bezpečnost vnitrozávodové dopravy, provoz manipulačních a dopravních prostředků. Novou propagační kampaní, která rozšířila škálu dosavadních kampaní, byla kontrolní, informační a propagační kampaň SLIC zaměřená na dodržování předpisů při ruční manipulaci s břemeny.

V oblasti pracovních vztahů a podmínek patřilo k hlavním úkolům na rok 2007 šetření přijatých podnětů. Dále byly do programu kontrolních akcí začleněny tři preventivní úkoly. Jeden z nich byl zaměřen na kontrolu dodržování pracovních předpisů při zaměstnávání cizinců a kontrolu jejich přípravy k bezpečnému výkonu práce, druhý kontrolní úkol sledoval dodržování pracovních předpisů u zaměstnanců agentur práce a třetí byl zaměřen na malé a střední podniky a problematiku pracovních vztahů.

1. STRUKTURA

V roce 2007 kontrolní orgány SÚIP a OIP plnily úkoly stanovené zákonem č. 251/2005 Sb., na nichž se podílelo 341 inspektorů (z toho 108 žen) a 40 vedoucích zaměstnanců, kteří se přímo nebo nepřímo podíleli na 13 563 kontrolách dle schválených akcí u vybraných 13 092 subjektů. Vedle toho však prováděli i jiné činnosti, které budou uvedeny až v Roční zprávě systému SÚIP na webových stránkách úřadu.

Působnost oblastních inspektorátů práce v regionech

Pro úplnost je v následující tabulce č. 1 uveden celkový počet inspektorů SÚIP a jednotlivých OIP (bez vedoucích zaměstnanců) k datu 31. 12. 2007.

Tabulka 1 Počty inspektorů podílejících se na kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce	inspektoři BOZP		inspektoři PPV		celkem inspektoři	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
OIP pro hlavní město Prahu (OIP 3.00)	18	5	4	12	22	17
OIP pro Středočeský kraj (OIP 4.00)	20	6	3	7	23	13
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu (OIP 5.00)	21	1	13	10	34	11
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj (OIP 6.00)	18	1	4	8	22	9
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj (OIP 7.00)	19	3	9	7	28	10
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj (OIP 8.00)	22	3	6	8	28	11
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj (OIP 9.00)	28	4	6	10	34	14
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj (OIP 10.00)	25	8	7	7	32	15
SÚIP	10	2	0	6	10	8
Celkem	181	33	52	75	341	

2. VÝSLEDKY Z KONTROLNÍCH AKCÍ

V roce 2007 bylo MPSV pro všechny OIP schváleno 10 hlavních úkolů, jejichž cílem bylo přispět ke snížení pracovní úrazovosti a zvýšit úroveň systému řízení BOZP u jednotlivých subjektů, řešit problematiku podnětů do oblasti pracovněprávní a preventivní kontroly v této oblasti. Dále byla začleněna regionální kontrolní akce na kontrolu dodržování zásad pro práci dětí.

Problematika pracovněprávní byla také součástí kontrolních akcí u firem zaměstnávajících řidiče, které byly zařazeny z důvodu velkého počtu podnětů na nedodržování předpisů řidiči a na povinnosti porušované zaměstnavateli v mzdové oblasti a v oblasti vyplácení odpovídajících cestovních náhrad. V těchto oblastech inspektoři při kontrolách v roce 2005 a 2006 objevili řadu nedostatků. Obdobně byla pracovněprávní oblast začleněna do kontrolní činnosti malých a středních podniků, kde zkušenosti ukázaly řadu nedostatků, proto byla pozornost věnována v oblasti pracovněprávní jako samostatná kontrolní akce, mimo oblast BOZP.

Dále byly realizovány kontroly zaměřené na podněty, které přijal SÚIP a jednotlivé OIP. Cílem tohoto kontrolního úkolu bylo sledovat a čtvrtletní analýzou vyhodnocovat pracovněprávní problematiku v oblastech, na které podněty poukazují nejčastěji. Na základě vybraných podání ke kontrolní činnosti byla prováděna úzce specializovaná kontrola zaměřená jen do oblastí uváděných v konkrétních podnětech, někdy se také stala součástí některé plánované kontrolní akce v rámci jiného hlavního úkolu. Nejčastěji tyto kontroly proběhly jako součást kontrol pracovněprávních vztahů v malých a středních podnicích, aby nemusel být jeden subjekt kontrolován dvakrát.

Všechny kontroly byly vedeny snahou přimět zaměstnavatele trvale dodržovat právní předpisy.

Přehled všech realizovaných kontrolních akcí pro rok 2007, včetně tří trvalých úkolů:

- HÚ 07.1.01 Bezpečnost práce ve stavebnictví
- HÚ 07.1.02 Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů nákladní dopravy a hromadné přepravy osob, jejich dovolených, cestovních náhrad a mezd
- HÚ 07.1.03 Kontrola systému BOZP v malých a středních podnicích
- HÚ 07.1.04 Bezpečnost provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě
- HÚ 07.1.05 Bezpečnost práce při provozu chladicích zařízení a kompresorových stanic, plynovodů a plynových zařízení
- HÚ 07.1.06 Provádění kontroly na základě písemných podnětů na porušování pracovněprávních vztahů a podmínek
- HÚ 07.1.07 Dodržování povinností u malých a středních zaměstnavatelů vyplývajících z pracovního vztahu v návaznosti na hodnocení četnosti podnětů občanů zkušenosti a praxe
- HÚ 07.1.08 Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince
- HÚ 07.1.09 Dodržování předpisů při ruční manipulaci s břemeny - kampaň SLIC
- HÚ 07.1.10 Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání fyzických osob agenturami práce
- HÚ 07.1.18 Kontroly vysílaných pracovníků v rámci poskytování služeb
- HÚ 07.1.19 Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- HÚ 07.1.20 Program „Bezpečný podnik“
- HÚ 07.1.21 Dodržování právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětí (regionální úkol)

HÚ 07.1.01 Bezpečnost práce ve stavebnictví

Stavebnictví patří k odvětvím, ve kterém v dlouhodobém horizontu dochází k velkému množství úrazů, zejména úrazů závažných a smrtelných. K nejvyššímu počtu smrtelných a závažných pracovních úrazů stále dochází při pracích ve výškách, kde je zdrojem pád z výšky, do hloubky, propadnutí krytinou nebo sesutí z volného okraje. Na druhém místě ve stavebnictví vykazují nejvyšší úrazovost zemní práce (práce v nezajištěných výkopech) a vysokou úrazovost vykazuje doprava na staveništi i práce spojené se zvedáním – operace s těžkými břemeny (práce nejsou prováděny v souladu s bezpečnostními požadavky). Kontrolní akce byla zaměřena na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, při zemních pracích, při dopravě na staveništi a při manipulaci s těžkými břemeny.

Cílem úkolu bylo ověřit dodržování předpisů na staveništích (bezpečný způsob práce), který v principu vede k prevenci úrazů.

OIP provedly kontrolu subjektů zabývajících se stavebně montážními pracemi, především společností s ručením omezeným, akciových společností a podnikajících fyzických osob, které reprezentují malé a střední firmy. Zaměřily se zejména na subjekty, kde byly při minulých kontrolách zjištěny závažné nedostatky, na subjekty s nadprůměrnou úrazovostí, na nově vzniklé podnikající právnické osoby, podnikající fyzické osoby a na ty, kterých od poslední kontroly uplynula doba minimálně 5 let. Ve velmi omezeném počtu provedly kontrolu i firem velkých. Pro sjednocení přístupu inspektorů ke kontrole byl zpracován kontrolní seznam, podle kterého byly kontroly všemi OIP jednotně prováděny.

Výběr staveb a pracovišť vycházel jednak z přímých poznatků o stavbách a jejich zhotovitelích získaných v rámci přípravy na kontroly, jednak z informací poskytovaných kontrolovanými subjekty při zahajování kontrol.

Každý OIP měl provést kontrolu nejméně 80 subjektů, přičemž celkový počet kontrol byl v součtu všech inspektorátů překročen. Celkem bylo provedeno 1 117 kontrol 1 069 subjektů, při kterých bylo zjištěno v násobnosti celkem 6 426 nedostatků.

Předmětem kontrol bylo dodržování požadavků bezpečnosti práce a technických zařízení se zaměřením na následující okruhy:

- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi dodavatelé vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a zda mají jasně určeny povinnosti a závazky týkající se zajištění bezpečnosti práce,
- zda má zaměstnavatel vypracován technologický nebo pracovní postup z hlediska bezpečnosti práce pro příslušné činnosti,
- zda byli zaměstnanci proškoleni o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP a zda je toto školení dokumentováno,
- zda má zaměstnavatel vyhodnocena rizika, která se při jím vykonávané práci ve výšce vyskytují, a na jejich základě poskytuje zaměstnancům OOPP,
- zda jsou zaměstnanci pro příslušné práce zdravotně a odborně způsobilí,
- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- nejsou-li zaměstnanci chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, zda mají zaměstnavatelem přiděleny proti pádu takové OOPP, které jsou pro danou činnost vhodné, zda je určeno místo ukotvení a zda jsou OOPP pravidelně kontrolovány,

- zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a zda jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda je staveniště zajištěno oplocením, popř. jiným předepsaným zajištěním,
- zda vnitrostaveništní komunikace splňují bezpečnostní předpisy – průjezdné profily, podjezdy, šířka komunikací, překážky na komunikacích,
- zda má zaměstnavatel návod k obsluze provozovaného stroje nebo pokyny pro obsluhu a údržbu zároveň s provozním deníkem a zda má obsluha stroje příslušnou kvalifikaci,
- zda stroje a zařízení se zvýšeným ohrožením života a zdraví (stroje pro zemní práce, stavební výtahy) jsou technicky bezpečné v souladu s podmínkami stanovenými výrobcem a technickými normami,
- zda jsou práce se zdvihacími zařízeními prováděny bezpečně v souladu s návody výrobce, právními předpisy, systémem bezpečné práce,
- zda je manipulace s materiálem prováděna odborným způsobem a práce jsou prováděny odborně způsobilými osobami; zda jsou vázací prostředky vhodným způsobem skladovány a označeny,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor okolo přepravovaného břemene a pod břemenem při pracích ve výškách,
- zda provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přívodů je prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Zjištěné skutečnosti

Vzájemná informovanost o rizicích

V případě, že na staveništi pracuje více zhotovitelů současně, mají zaměstnavatelé podle zákoníku práce povinnost informovat se navzájem o rizicích, která svojí činností vytvářejí. Vzájemnou informovanost o rizicích nevnímají zaměstnavatelé jako trvalý proces k vyhledávání rizik. To prakticky znamená, že předkládané doklady obsahují soupis všech obecně možných rizik, která se na staveništích vyskytují bez ohledu, zda se takové práce na pracovištích budou provádět. Zaměstnavatelé disponují pouze obecným seznamem rizik, nikoliv s riziky pro dané pracoviště a práce s ohledem na použité stroje, zařízení, použité materiály a pracovní postupy.

Větší subjekty používají předávací protokoly o odevzdání staveniště, ve kterých ale chybí všechny známé skutečnosti, významné pro zajištění BOZP, vyplývající z prováděných vlastních stavebních prací. V případě, že na stavbě pracuje větší množství podnikajících fyzických osob, zpravidla nedochází k žádné takové vzájemné informovanosti o rizicích. Častou argumentací ze strany odpovědných pracovníků je, že řeší danou problematiku na stavbách ústní formou se všemi účastníky stavby, o těchto informacích není ale vedena dokumentace tak, jak ji požaduje zákoník práce. U 45 % kontrolovaných zhotovitelů byly v této oblasti zjištěny závažné nedostatky.

Technologický nebo pracovní postup z hlediska bezpečnosti práce

Vzhledem k přechodným ustanovením zákona č. 309/2006 Sb., kdy většina kontrolovaných staveb byla povolena nebo započata před účinností zákona (tj. před 1. 1. 2007), nebylo možno tento požadavek v minulosti vyžadovat. Pokud pro některé práce byly zaměstnavateli předkládány pracovní postupy a technologické postupy, jednalo se o setrvačnost v plnění požadavků již zrušené vyhlášky o bezpečnosti práce a technických zařízení při stavebních pracích. Tyto předkládané postupy však byly zpracovány převážně v obecné formě bez ohledu na specifiku stavby a prováděné činnosti, ale neřešily konkrétní požadavky na dané činnosti. Nelze opomenout ani tu skutečnost, že v technologických postupech nebyla stanovena

technická a organizační opatření k zajištění pracovníků, pracoviště a okolí. To, že nebyla stanovena opatření, znamená hrozbu nejen pro zaměstnance, ale i pro osoby, které se zdržovaly či pohybovaly v okolí místa práce. Porušení bylo zjištěno u 16 % kontrolovaných subjektů.

Školení zaměstnanců o právních předpisech BOZP, vyhledávání rizik

Od 1. 1. 2007 je v účinnosti zákon č. 262/2006 Sb., kterým se mění povinnost zaměstnavatele v souvislosti se školením zaměstnanců, kdy obsah a zejména četnost školení, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení určuje zaměstnavatel. Zaměstnavatelé i externí technici bezpečnosti práce v souvislosti s touto povinností většinou uplatňovali již neplatná ustanovení vyhlášky o bezpečnosti práce a technických zařízení při stavebních pracích.

Zaměstnanci byli seznamováni se všeobecnými předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci; náplň školení na jedné straně výrazně přesahovala obor činnosti zaměstnanců a na druhé straně v mnoha případech chyběl dostatečný důraz v obsahu školení na výkon konkrétní práce. V osnovách byly v některých případech uváděny již neplatné předpisy a naopak chyběly nově vydané předpisy. Zaměstnanci nebyli seznamováni s vnitřními předpisy (seznam pro poskytování OOPP, systém bezpečné práce s jeřáby) a chyběly pokyny pro kvalifikované provádění přidělovaných prací. U 18 % subjektů bylo doporučeno upravení osnov, doplnění o systém ověření znalostí, včetně vyhodnocení dokladovou formou na zápise o prováděných školeních.

Problematika vyhledávání rizik a přijímání opatření vykazuje formální přístup. Požadavek písemné formy přinesl různé seznamy rizik s číselnými údaji, kterým často ani vedoucí zaměstnanci nerozuměli a neuměli je vysvětlit. Časté nedostatky se vyskytovaly při zajištění dostatečného a přiměřeného seznámení s riziky pro konkrétní činnost na stavbě. Subjekty, které měly takto rizika vyhodnoceny, nedokázaly s riziky dále pracovat a seznamování zaměstnanců mělo pouze formální, nikoli produktivní charakter.

Přibližně 18 % zaměstnavatelů neseznámilo své zaměstnance s riziky, která se konkrétně vyskytovala při jejich činnosti. U 28 % zaměstnavatelů bylo zjištěno, že zaměstnavatel buď neměl vůbec vypracován vlastní seznam pro poskytování OOPP, nebo měl zpracován seznam pro poskytování OOPP bez vyhodnocení rizik, popř. konkrétních podmínek práce.

Zdravotní a odborná způsobilost

Zaměstnavatelé mají v případech stanovených zvláštním právním předpisem povinnost zajistit pro zaměstnance před uzavřením pracovní smlouvy lékařskou prohlídku a nepřipustit, aby zaměstnanci vykonávali zakázané práce a práce, jejichž náročnost neodpovídá jejich zdravotní způsobilosti. Tento nedostatek byl však zjištěn jen v ojedinělých případech. Tato povinnost je velice důležitá zejména u zaměstnanců vykonávajících práce ve výškách a u zaměstnanců, kteří montují a demontují dočasné stavební konstrukce. Zjištěné nedostatky se týkaly především malých podnikajících subjektů (cca 10 %), kteří nemají zajištěnu závodní preventivní péči.

Práce ve výšce

V oblasti zajištění zaměstnanců, kteří prováděli práce ve výškách, byla zjištění ovlivněna způsobem provádění kontroly. Při provádění neohlášených kontrol byla zjištění častější než u kontrol předem ohlášených. Při ohlášených kontrolách bylo zjevné, že zaměstnavatel zřejmě vědomě neprováděl zajištění zaměstnanců při práci ve výšce. K porušení požadavků pro práce

ve výškách dochází nejčastěji v okamžiku, kdy začne montáž, betonáž stropu a pak následné pokračování ve zdění na volném okraji (a zdění štítových zdí). Prakticky vůbec nejsou dodržovány bezpečnostní předpisy pro práci na střeších (zejména plochých), na stavbách výrobních hal, supermarketů, obytných komplexů apod. Zde většinou kontrolované subjekty uvádějí, že zaměstnanci nepoužili osobní zajištění, jehož praktické použití je nereálné (neexistence kotevních bodů, přídatná lana brání pohybu více osob atp.). Obdobný stav je i u pokrývačských, tesařských a klempířských prací, kde mnohdy zjištění, že kontrolovaný subjekt nemá dostatečné množství prostředků osobního zajištění, nutně nasvědčuje na porušování předpisů. I když nedostatků v oblasti zajištění zaměstnanců proti pádu z výšky pomocí technické konstrukce bylo zjištěno poněkud méně než v předchozích letech, jde o stále se opakující nedostatky, a to zejména:

- zajištění volných okrajů staveb a jejich konstrukčních částí (podlah, výtahových šachet, schodišť, podest, apod.) technickou ochrannou konstrukcí bylo nedostatečné nebo chybělo zcela,
- chybělo zajištění volných okrajů dočasných stavebních konstrukcí (lešení) zábradlím, resp. instalované zábradlí bylo jen jednotyčové nebo nebylo doplněno zarážkami,
- nezajištění nebezpečných otvorů v podlahách nebo jiných pochůzných plochách proti pádu osob (poklopem, zábradlím),
- nezajištění podlah a zatímních nakládacích pracovních plošin při odebrání materiálu, zvedaných jeřáby a následně přemísťovaných dovnitř stavby (ke svislé dopravě materiálu nejsou používány stavební výtahy),
- nezajištění pracovníků proti pádu z volných okrajů střeš technickou konstrukcí ani osobními ochrannými pracovními pomůckami.

Technické konstrukce pro práce ve výškách (zejména lešení) nebyly předány a převzaty do užívání u 10 % kontrolovaných subjektů. U 15 % zhotovitelů bylo zjištěno, že tyto konstrukce nejsou dostatečně pevné, stabilní a odolné. Nedostatky spočívaly v nedostatečném zajištění stability a tuhosti konstrukcí lešení kotvením a úhlopříčným ztužením, nedostatečným provedením pracovních podlah lešení. Tento stav byl zjištěn většinou u lešení na menších stavbách. Snaha po co nejnížší ceně, často na úkor bezpečnosti práce, vede zaměstnavatele při zajišťování zaměstnanců pověřovaných k provádění prací ve výškách (na střeších, při montáži konstrukcí i při větším rozsahu a době trvání těchto prací) k volbě používání prostředků osobní ochrany. Při použití osobního zajištění k ochraně proti pádu pak nejsou vytvořeny potřebné podmínky tak, aby byla zajištěna plná ochrana uživatelů OOPP i při pohybu na střeších. U 15 % zaměstnavatelů nebylo určeno místo pro kotvení prostředků osobního zajištění dle zásad stanovených v II. části přílohy nařízení vlády č. 362/2005 Sb.

Příčiny tohoto stavu mnohdy tkví v neznalostech a neinformovanosti o systémech zachycení pádu, kotevních systémech apod. U cca 10 % kontrolovaných zaměstnavatelů bylo zjištěno, že nezajišťují pravidelné prohlídky, příp. zkoušky osobních ochranných pracovních prostředků proti pádu z výšky jednou za 12 měsíců dle návodů k jejich použití. Zhotovitelé dostatečně nevyužívají k ochraně proti pádu osob technická řešení, jako např. nové systémy ochranných zařízení (např. předem vyrobená kovová zábradlí s doplňky a příslušenstvím) proti pádu z výšky z volných okrajů staveb ani záchytné konstrukce (záchytné sítě), a to jednak z důvodu nedostatečné informovanosti o jejich existenci a možnostech využívání, jednak z nedostatečné technické přípravy na tyto práce a u malých firem zpravidla z ekonomických důvodů, protože pořízení a montáž těchto konstrukcí jsou poměrně nákladné. Ve stále větším rozsahu je k těmto nebezpečným pracím využíváno podnikajících fyzických osob, které samy pracují a nikoho nezaměstnávají. Jde zejména o klempířské a pokrývačské práce na střeších, tesařské práce při montáži krovů i železářské a betonářské práce (montáž a demontáž systémových bednění).

Zemní práce

Podstatně větší pozornost bezpečnému zajišťování zemních prací byla věnována u větších specializovaných zhotovitelů zabývajících se inženýrskými stavbami. Je to dáno tím, že tyto subjekty mají nejen dostatečné vybavení potřebnou mechanizací a pomocnou technikou (pažící systémy, prefabrikované přechody a přejezdy), ale i dostatečně zkušené obsluhy zemních strojů a odborné zaměstnance.

Při zajišťování zemních prací na veřejném prostranství byly zjištěny případy neohrazení výkopů pevným zábradlím nebo zábranou a nezřizování přechodových lávek s oboustranným zábradlím pro chodce. Pomocná bezpečnostní zařízení u výkopů nebyla řádně udržována v případech, kdy byly zemní práce přerušeny. Tento stav byl ovlivněn tím, že odpovědní pracovníci neprováděli důsledně prohlídky pažení, ohrazení a přístupů v době přerušování těchto prací.

Zajištění staveniště

Otázka zajištění staveniště byla často řešena podle dřívějších předpisů. Proto nebylo prováděno např. oplocení lešení pro zateplování panelových domů, včetně nově požadovaného oplocení zařízení staveniště. V některých případech byla zjišťována absence bezpečnostních značek se zákazem vstupu nepovolaným osobám. Nebyl vždy respektován nový požadavek pro označení vjezdu pro vozidla dopravní značkou, upravující místní provoz (zákaz vjezdu s dodatkovou tabulkou pro možnost vjezdu vozidlům stavby). Neprovedení ohrazení staveniště či jiné zabezpečení prostoru proti vstupu nepovolaných osob oplocením bylo zjišťováno u menších staveb (rodinné domky), prováděných v méně frekventovaných prostorách měst a obcí.

Používání strojů

Při kontrolách používání strojů na staveništi nebyla zjišťována závažná porušení. Firmy investují do moderních, a tím i bezpečnějších zemních strojů. U stavebních strojů, k jejichž obsluze je vyžadována odborná způsobilost (průkaz strojníka), byl tento požadavek ze strany kontrolovaných subjektů většinou splněn. Kromě školení obsluh zařízení, kde byla vyžadována odborná způsobilost, bylo školení obsluh ostatních strojů a zařízení na nízké úrovni. Ve většině případů byla náplň školení zaměřena pouze na všeobecnou instruktáž bez přihlídnutí k návodům výrobce na obsluhu a údržbu strojů (zařízení). Přetrvávají nedostatky v péči o technický stav strojů a zařízení. Nejčastějšími nedostatky při provozu a používání strojů bylo neprovádění kontroly stavebních strojů a zařízení nejméně jednou za 12 měsíců. V menším rozsahu bylo shledáno nezajištění nebezpečných míst (pohonů) stavebních strojů (míchaček, kompresorů, elektrických vrátků, speciálních strojů) a absence provozní dokumentace.

Jeřábová doprava

U mnoha subjektů dosud není systém bezpečné práce s jeřáby považován za základní vnitřní předpis pro používání jeřábů. Předkládané systémy mnohdy řešily problematiku jiných jeřábů než těch, které na stavbě používali. Seznamování zaměstnanců s tímto systémem prakticky prováděno nebylo, protože subjekty zajišťovali školení externími školiteli, kteří školili dle obecných požadavků pro obsluhu a vázání. Jednalo se o zhotovitele, kteří provozují vlastní i pronajaté autojeřáby a hydraulické jeřáby pro zvedání břemen na stavbách a ve skladovacích prostorách. Zaměstnavatelé, kteří provozují větší počet jeřábů, mají systém bezpečné práce vypracován dobře.

Elektrická zařízení na staveništích

Přibližně u 19 % kontrolovaných staveb zhotovitelé staveb nezajistili pravidelné revize staveništních elektrických zařízení. Na prozatímních elektrických zařízeních staveb byly zjištěny i jiné nedostatky, jako např. nechránění elektrických přívodů proti poškození, nevhodné umístění el. rozvaděčů, chybějící označení, technické závady v ochraně proti úrazům elektrickým proudem, nedostatečné krytí apod.

Závěr

Kontroly byly prováděny v souladu se zadáním kontrolní akce. Výsledky kontrol prokázaly oproti minulým obdobím jen nepatrné zlepšení. Ve většině malých a středních stavebních firem dosud neexistuje účinný systém vnitřní kontroly v zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V průběhu kontrol bylo zaměstnavateli odstraněno 1 300 nedostatků a k odstranění 2 480 nedostatků bylo inspektory vydáno opatření podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce. Ve 13 případech inspektoři vydali zákaz užívání výrobních a provozních prostorů. Za správní delikty bylo celkem uloženo 231 pokut ve výši 4 242 667 Kč.

Celková úrazovost se v posledních letech snižuje. Oproti roku 2005, kdy bylo 5 534 pracovních úrazů, bylo v roce 2007 zaznamenáno 4 972 pracovních úrazů, což je o 10,1 % méně.

Přestože celková pracovní úrazovost ve stavebnictví vykazuje v dlouhodobém horizontu klesající tendenci, smrtelná pracovní úrazovost má dlouhodobě kolísavý charakter. Kontrolami bychom měli pomoci vytvářet bezpečné prostředí na staveništích a i při stále se zvyšující stavební produkci dosáhnout represí snižování počtů smrtelných úrazů. V roce 2005 došlo ve stavebnictví celkem k 33 smrtelným pracovním úrazům, v roce 2006 došlo k 38 a v roce 2007 bylo OIP nahlášeno 43 smrtelných pracovních úrazů, což znamená zvýšení počtu roku 2007 oproti roku 2005 o více než 30 %.

Vzhledem k nepřijatelnému stavu smrtelných pracovních úrazů je nezbytné kontrolní činnost ve stavebnictví začleňovat do programu kontrolních akcí a postihovat ty subjekty, u kterých k nedodržování a porušování předpisů dochází opakovaně. Soustavným tlakem na zaměstnavatele i na podnikající fyzické osoby a za využití postihů je třeba dosáhnout toho, aby byly zaměstnavateli vytvářeny bezpečné podmínky pro práce nejen ve výškách, ale i pro stavební práce jako celek.

V tabulkové části je uveden stručný přehled statistických údajů o provedených kontrolách.

Tabulka 2 Tabulkové údaje o kontrolní akci

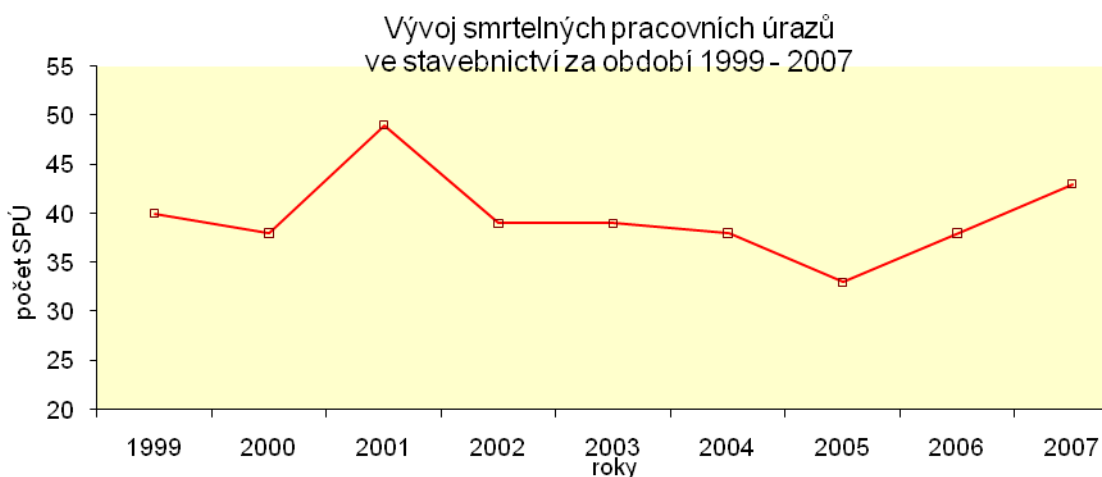
celkový počet kontrolovaných subjektů	1 069
celkový počet kontrol	1 117
počet případů zjištěných nedostatků (s násobností)	6 426
průměrný počet závad na jednu kontrolu	5,8

Tabulka 3 Nejčastěji porušované předpisy

Předpis	Počet porušení – násobnost	% ze zjištěných porušení
zákon č. 262/2006 Sb.	4 013	61,3 %
zákon č. 309/2006 Sb.	1 851	28,3 %
nař. vlády č. 362/2005 Sb.	406	6,2 %
nař. vlády č. 591/2006 Sb.	275	4,2 %

Tabulka 4 Nejčastěji porušovaná ustanovení ZP a zákona č. 309/2006 Sb.

Ustanovení	Porušení	Počet porušení
zákona č. 262/2006 Sb.		
§ 101 odst. 3	vzájemná informovanost zaměstnavatelů o rizicích	759
§ 103 odst. 1	zajištění informací a pokynů o BOZP zaměstnancům	716
§ 102 odst. 1	přijímání opatření k předcházení rizik	389
§ 102 odst. 3	vyhledávání a posuzování rizik	324
§ 103 odst. 2	zajišťování školení BOZP zaměstnanců	312
§ 104 odst. 1	poskytování OOPP	247
zákona č. 309/2006 Sb.		
§ 4 odst. 1	pravidelné a řádné udržování, kontrola a revize technických zařízení	876
§ 5 odst. 1	chránění zaměstnanců proti pádu a zřícení	501

Graf 1 Smrtelné pracovní úrazy ve stavebnictví

HÚ 07.1.02 Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů nákladní dopravy a hromadné přepravy osob, jejich dovolených, cestovních náhrad a mezd

Důvodem pro provedení celorepublikového úkolu byl fakt, že nákladní silniční doprava patří k jednomu z nejrizikovějších oblastí dopravy s dlouhodobě vysokou četností pracovních úrazů s těžkým poškozením zdraví, někdy i trvalým. Výjimkou nejsou ani smrtelné pracovní úrazy řidičů, ke kterým dochází v souvislosti s provozem, údržbou a opravami vozidel. Při nedodržování bezpečnostních předpisů zaměstnavateli nebo samotnými řidiči je ohrožena bezpečnost i ostatních účastníků v dopravě.

U zaměstnavatelů je dlouhodobě zjišťováno porušování předpisů upravujících pracovní podmínky řidičů a lze konstatovat, že jako důsledek této činnosti narůstá počet dopravních nehod v silniční dopravě, jejichž příčinou byl mikrospánek řidičů.

Cílem prováděných kontrol bylo účinnými kontrolami preventivně působit na zaměstnavatele tak, aby si uvědomili šíři a dopad všech právních předpisů majících vztah k dopravě a sami měli zájem na dodržování legislativy v této oblasti, a tím byl dán předpoklad pro zvýšení bezpečnosti v silniční dopravě, bezpečnou práci řidičů a snižování pracovní úrazovosti a nehodovosti v dopravě.

Součástí prováděných kontrol bylo, stejně jako v minulém roce, aktuální poradenství k problematice právních předpisů pro dopravu, zejména těch kontrolovaných subjektů, kde ještě orgány inspekce práce neprováděly kontrolní činnost. Kontrola dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů, mzdového plnění a problematika cestovních náhrad navázala na dlouholetou činnost inspektorů jednotlivých OIP, kdy byly v minulých letech prováděny kontroly pracovních režimů řidičů silničních vozidel. Tímto pokračujícím úkolem chce inspekce práce přispět k naplnění trendu EU při snižování dopravní nehodovosti v České republice stanovené v "Národní strategii bezpečnosti silničního provozu", která si klade za cíl do roku 2010 snížit na polovinu počet usmrcených v silničním provozu. Provedené kontroly byly zaměřeny, kromě dodržování pracovního režimu řidičů, jejich odměňování a proplácení náhrad, také na systém obecné prevence, tzn. zejména plnění povinností zaměstnavatelů v oblastech vyhledávání, posuzování a hodnocení rizik, seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovištích, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě, ověřování odborné a zdravotní způsobilosti zaměstnanců atd.

Bylo stanoveno za každý OIP provedení alespoň 40 kontrol subjektů provozujících silniční dopravu ve vnitrostátní i mezinárodní nákladní dopravě a hromadnou přepravu osob.

Do seznamu vybraných kontrolovaných subjektů zařadit subjekty, kde:

- doposud nebyla provedena kontrola orgány inspekce práce,
- zaměstnavatel vykazuje nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti,
- na zaměstnavatele-dopravce byl opakovaně podán podnět pro porušování nároků zaměstnanců.

Některé OIP před provedením kontrolní akce kontaktovaly místně příslušný krajský úřad a předložily mu seznam dopravců vybraných pro kontrolu. Po provedené kontrole jej písemně informovaly o výsledku. Příslušný odbor dopravy krajského úřadu dle vlastního uvážení následně provedl u vybraných dopravců kontrolu v rámci své působnosti.

Kontroly dopravců byly prováděny ve spolupráci s odborem PPV a byly zaměřeny na:

- pracovní režim řidičů,
- odbornou a zdravotní způsobilost řidičů,

- poskytování dovolené,
- mzdové zařazení řidičů, jejich mzdy a ostatní náhrady,
- cestovní náhrady,
- systém obecné prevence.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Při plnění tohoto úkolu bylo inspekcí práce provedeno 564 kontrol u 498 podnikatelských subjektů, při kterých bylo zjištěno 2 403 nedostatků v 4 973 případech (s násobností). Do uvedeného počtu jsou zahrnuta kontrolní zjištění nejen cílených kontrol dopravců podle stanoveného programu, ale i nedostatky zjištěné v rámci šetření podnětů na zaměstnavatele-dopravce. Ve většině případů šetření podnětů se jednalo o porušení ustanovení zákoníku práce.

Poznámka: Pouze u 10 zaměstnavatelů z celkového počtu kontrolovaných nezjistila inspekce práce porušování zákoníku práce ve vztahu k prověřovaným oblastem.

Nejčastěji porušované předpisy ve vztahu ke kontrolované oblasti silniční dopravy jsou uvedeny v tabulce 5 a na grafu 2.

Nejvíce porušovaným předpisem stejně jako v loňském roce byl zákoník práce. Údaje však mohou být srovnány s předchozím obdobím pouze orientačně, neboť od 1. 1. 2007 platí nová právní úprava. Při ní byly do zákona č. 262/2006 Sb. zapracovány do té doby samostatné právní předpisy:

- a) zákony o mzdě, o platu, o cestovních náhradách,
- b) prováděcí předpisy k těmto zákonům (nařízení vlády o minimální mzdě, o stanovení minimálních mzdových tarifů).

Ustanovení nového zákoníku práce jsou založena na principu „co není zakázáno, je dovoleno“. Nelze tedy spoléhat na to, že současně platný zákoník práce řeší danou problematiku stejně jako předchozí. Proto jsou obě právní normy v tabulce 6 uváděny samostatně. Tabulka podává porovnání roku 2007 s rokem předcházejícím u některých skupin porušení zákoníku práce bez ohledu na to, zda se jedná o zákon č. 65/1965 Sb. nebo zákon č. 262/2006 Sb. Podrobnosti o počtu porušení jednotlivých předpisů jsou uvedeny v tabulce 5.

Na úseku sjednávání pracovního poměru (1 082 porušení s násobností) bylo nejčastějším porušením nesplnění povinnosti zaměstnavatele písemně informovat zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru. Ve 194 případech byl špatně sjednán druh nebo místo výkonu práce, ve 248 případech zaměstnavatel neinformoval o rozvržení pracovní doby, ve 246 případech neinformoval o způsobu či termínu výplaty, dalším porušením bylo ve 170 případech neinformování o nárocích na dovolenou a ve 171 případech o výpovědních dobách.

Na úseku evidence pracovní doby (543 porušení) bylo prokázáno, že ve 329 případech byla vedena tak, že nebylo zjištěné u jednotlivých pracovníků, jaká je skutečně odpracovaná doba, kolik z ní je práce přesčas, noční práce a kolik činí doba pracovní pohotovosti. Práce přesčas byla ve 220 případech vykonávána nad přípustný týdenní limit.

Na úseku odměňování bylo prokázáno ve 138 případech neodpovídající zařazení pracovníka do příslušné třídy z hlediska náročnosti a namáhavosti vykonávané práce. Ani jednou nedošlo k zjištění nezákonné srážky ze mzdy a pouze v jediném případě bylo konstatováno opožděné vyplacení mzdy. Nesprávné proplácení cestovních náhrad bylo zjištěno pouze u 22 zaměstnanců. Inspektoři konstatovali, že pokud byly zjištěny další nedostatky na úseku odměňování (nenavýšený mzdový tarif podle nařízení vlády - zejména u starších pracovních

smluv), jednalo se o špatnou práci externích účetních, kteří nedostatečně pružně reagovali na změny předpisů upravujících mzdové nároky zaměstnanců.

V oblasti odborné způsobilosti se nedostatky prakticky nevyskytovaly; nebyl zjištěn případ, kdy by řidič neměl platný řidičský průkaz pro příslušnou skupinu řízených vozidel. Rovněž profesní průkaz byl doložen všude tam, kde to předpis vyžaduje.

V oblasti zdravotní způsobilosti dopravci nedokládali posudek pro práci v noci, který není totožný s potvrzením osvědčujícím způsobilost k řízení vozidel. Tento nedostatek byl zjištěn 353krát. V některých případech inspektoři konstatovali, že lékařská potvrzení nebyla vydána formou, kterou požaduje příloha č. 2 vyhlášky č. 277/2004 Sb.

Poznámka: Výskyt výše uvedeného nedostatku eliminuje novela této vyhlášky účinná od 1. 12. 2007, kdy již přímo ve vydaném posudku pro řidiče je zohledněno současné posouzení pro jeho případnou práci v noci.

Na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo nejčastěji porušováno ustanovení § 103 zákoníku práce v částech, které zaměstnavateli ukládají povinnost přidělovat zaměstnancům práci odpovídající jejich schopnostem a zdravotní způsobilosti, seznamovat je s riziky a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, informovat je o rizicích týkajících se jejich práce a pracoviště, zajišťovat jim školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, určovat četnost těchto školení a vést o nich dokumentaci. Porušení tohoto ustanovení lze v rámci provedených kontrol považovat za porušení, které bylo zaznamenáno s absolutně nejvyšší frekvencí násobnosti, a to 1 028krát. Tabulka 7 podrobně člení porušení zahrnutá do tohoto ustanovení podle jednotlivých povinností uložených zaměstnavateli.

Povinnosti na úseku vyhledávání a vyhodnocování rizik platí v českém právním řádu od roku 2001. Již v závěrečné zprávě k úkolu roku 2006 bylo konstatováno, že nedostatků v této oblasti ubývá. Oproti zjištěným 103 případům v roce 2006 jich v loňském roce bylo zjištěno jen 83. Inspektoři však opakovaně poukazují na skutečnost, že vyhledávání rizik je v mnoha případech i nadále jen teoretickou záležitostí.

Vlastní provozní bezpečnostní předpis, jenž je povinný pro zaměstnavatele provozující dopravu, nebyl u 31 subjektů vypracován nebo vykazoval nedostatky, které spočívaly jen v opisu nařízení vlády, stanovujícím tuto povinnost, nikoliv o rozepsání pracovních postupů při opravách, kontrole nebo údržbě dopravních prostředků, o organizačních pokynech pro vykládku a nakládku či bezpečné odstavování odpojeného dopravního prostředku apod.

Rovněž evidence úrazů, jak je vyžadována zákoníkem práce a jeho prováděcím nařízením vlády, nebyla v 84 případech dodržena; v 19 případech zaměstnavatel nevyhotovil záznam o pracovním úraze, v 9 případech úraz neoznámil příslušným institucím a ve 13 případech nepřijal žádná opatření proti opakování pracovního úrazu.

Lze konstatovat, že u větších dopravců ze západní části republiky je otázkám bezpečnosti zaměstnanců a jejich pracovním podmínkám věnována dostatečná péče. Na místním trhu se začíná projevovat nedostatek řidičů nákladních vozů pro vozidla nad 3 500 kg, resp. nad 7 500 kg celkové hmotnosti. Jednou z příčin je skutečnost, že již není možnost získat řidičská oprávnění v rámci základní vojenské přípravy. Dopravci v příhraničních oblastech začínají využívat různé motivační benefity (nenávratné půjčky pro získání kvalifikace řidič, zajišťování psychologického a neurologického vyšetření řidičů na náklady firmy apod.). U těchto dopravců se nevyskytují problémy s dodržováním pracovního režimu řidičů rovněž díky tomu, že jejich řidiči často jezdí do západní Evropy, kde za porušení předpisů o pracovním režimu řidičů jsou finančně citelné postihy nejen řidičů, ale i dopravců (navíc jsou i účinně vymahatelné). Řidiči takto získané návyky zpravidla dodržují i na území ČR.

Nedostatečný způsob evidence pracovní doby řidičů byl v některých případech způsoben neznalostí ovládání záznamového zařízení zaměstnavatelem, někdy samotnými řidiči vozidel. OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj konstatoval, že tam, kde byl používán digitální systém, který akustickým a vizuálním signálem upozornil řidiče na porušení limitu doby jízdy nebo nedodržení bezpečnostní přestávky, neprováděli inspektoři tohoto inspektorátu žádnou kontrolu dodržování pracovního režimu na základě podnětu.

Sankční opatření

Zjištěným nedostatkům odpovídají i sankční postihy, které OIP uplatnily podle příslušných ustanovení zákona o inspekci práce. Přehled uložených pokut ukazuje tabulka 8. OIP uložily v rámci tohoto úkolu 95 pokut v souhrnné výši 1 628 583 Kč.

Závěr

Opakovaným a stále přetrvávajícím problémem s vysokou frekvencí jsou nedostatky na úseku uzavírání pracovních smluv a informování o nárocích z pracovního poměru. Správně sepsaná pracovní smlouva je základním předpokladem pro domáhání se práv zaměstnanců a sjednání nápravy. Tato skutečnost je často medializována a připomínána ve sdělovacích prostředcích, probíhá osvěta veřejnosti, a přesto se tento nedostatek neustále vyskytuje.

Pozitivně lze hodnotit, že kontrolované subjekty (zejména drobní dopravci) daleko častěji využívají odborně způsobilých osob v prevenci rizik (buď kmenových zaměstnanců, nebo externích firem), které jim odborně napomáhají v zajišťování BOZP, včetně zhodnocení a posouzení účelnosti zaměstnavatelem přijatých opatření v prevenci rizik.

Důvodem vysokého počtu zjištěných nedostatků je skutečnost, že za poslední dva roky byly provedeny podstatné změny české legislativy v souvislosti s implementací evropského práva a dopravci na ně dosud nestačili reagovat. Tento fakt se projevuje zejména u menších dopravců.

Z pohledu zkoumajícího vliv příčinné souvislosti mezi úrazovostí či nehodovostí v dopravě a porušením jednotlivých ustanovení zákoníku práce a na něj navazujících předpisů lze uvést ustanovení, jejichž nedodržení nemá přímý vliv, a ustanovení, která jej mohou bezprostředně ovlivňovat. Požadavky § 103 zákona č. 262/2006 Sb. (tj. nedostatečné vyhodnocení rizik a opatření k jejich minimalizaci) je jedním z těch ustanovení, kdy jeho nedodržení se může na úrazech přímo podílet. Je alarmující, že jeho porušení se při kontrolách vyskytlo s absolutně nejvyšší frekvencí. Bylo by proto vhodné i nadále se zaměřit na důsledné kontrolování povinností zaměstnavatelů, plynoucích z tohoto ustanovení. Díky skutečnosti, že ve dvou po sobě následujících letech bylo zaměření kontroly v rámci úkolu v dopravě téměř totožné s cílem napomoci snížení vysoké četnosti pracovních úrazů v tomto odvětví, lze údaje za rok 2007 a rok předchozí, vzájemně porovnat. Celkově došlo ke snížení počtu úrazů z původních 3 827 na 3 373 úrazů. Přestože výrazného snížení bylo dosaženo v kategorii ostatních úrazů, počet úrazů s hospitalizací delší než 5 dnů poklesl jen nepatrně ze 77 na 69. Počet smrtelných úrazů v počtu 21 zůstává na úrovni roku 2006. Zvážíme-li však, že rok od roku dochází k nárůstu počtu dopravců, bude i pro příští roky uspokojivým trendem udržet, v lepším případě snížit počet úrazů a to zejména těch, u kterých byla hospitalizace delší než 5 dnů. Kládl-li si tento i jemu předcházející úkol za cíl snížit počet úrazů v dopravě, lze konstatovat, že záměr byl naplněn.

Výsledky kontrol v rámci úkolu potvrdily, že u zaměstnavatelů přetrvávají porušení základních dopravních a bezpečnostních předpisů. Z tohoto důvodu je nutné pokračovat v takto zaměřených kontrolách a soustředit se na opakující se nedostatky.

Při jednání na Ministerstvu dopravy závěrem roku 2007 bylo konstatováno, že do budoucna je třeba striktně dodržovat ustanovení § 37 odst. 2 a 3 zákona č. 111/1994 Sb., v němž se stanoví, že orgány inspekce práce kontrolují plnění podmínek dané tímto zákonem jen pokud souvisejí s bezpečností a ochranou zdraví při práci; svá zjištění dále postupují dopravním úřadům. Nadále je nutno provádět kontrolu doby trvání řízení, bezpečnostních přestávek a doby odpočinku upravené citovaným zákonem a jinými předpisy z tohoto zákona vycházejícími.

V neposlední řadě bude nutné se v dalším období více zaměřit na kontrolu dodržování nařízení vlády č. 589/2006 Sb., kterým se stanoví úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě, dále pak na kontrolu dodržování nařízení vlády č. 168/2002 Sb., a dodržování vybraných ustanovení zákoníku práce bezprostředně ovlivňujících bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Svoji činnost OIP více zaměří na drobné dopravce, kde k porušování sledovaných předpisů dochází nejčastěji. Inspektoři využijí všech dostupných prostředků, aby se jejich kontroly v blízké budoucnosti přiblížily obdobným kontrolám prováděným ve státech Evropské unie a tím přispěli k řešení závažných otázek bezpečnosti v dopravě.

Tabulka 5 Nejčastěji porušované předpisy ve vztahu ke kontrolované oblasti dopravy

Předpis	Počet porušení s násobností	Zjištěná porušení [%]	Poznámka
z.č. 65/1965 Sb. (ZP)	669	13,5	platný do 31. 12. 2006
z.č. 262/2006Sb.(ZP)	3 244	65,2	platný od 1. 1. 2007
z.č. 309/2006 Sb.	366	7,4	platný od 1. 1. 2007
z.č. 475/2001 Sb.*	86 (+38)	2,5	platný do 31. 12. 2006
z.č. 111/1994 Sb.	102	2,0	
z.č. 1/1992 Sb.	100	2,0	platný do 31. 12. 2006
561/2006/ES	70	1,4	platné od 11. 4. 2007
nař.vl. 168/2002 Sb.	86	1,7	
nař.vl.589/2006 Sb.*	38 (+86)	2,5	platné od 1. 1. 2007

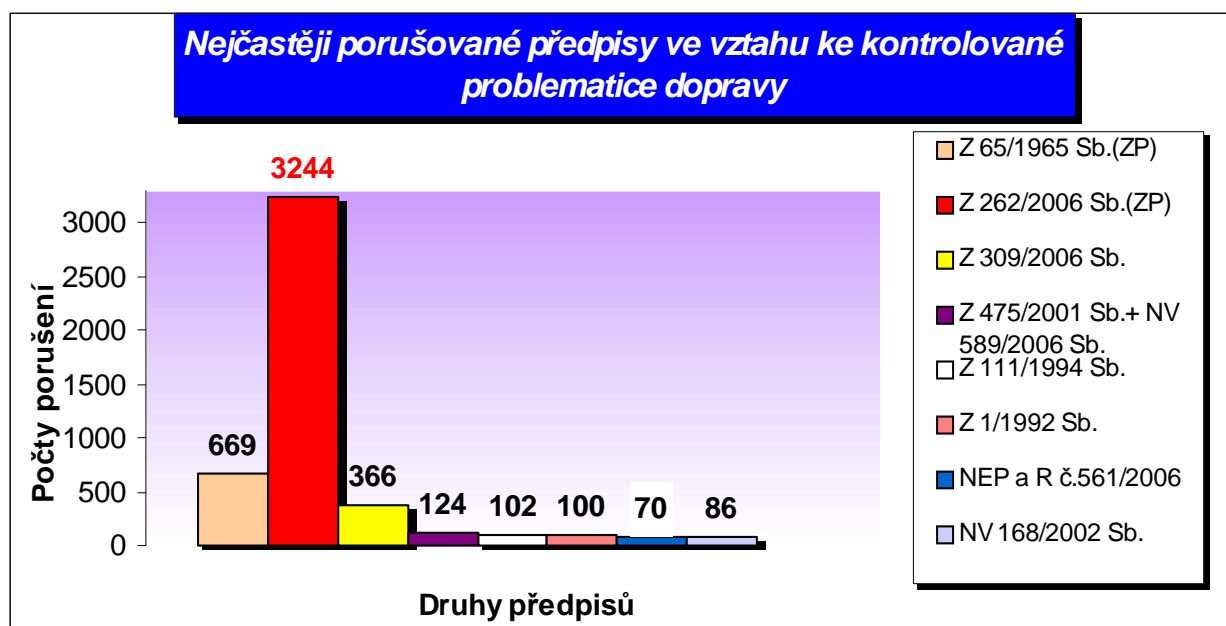
* zákon č. 475/2001 Sb. upravoval pracovní dobu některých zaměstnanců v dopravě do 31. 12. 2006, byl nahrazen nařízením vlády č. 589/2006 Sb.

Tabulka 6 Porovnání zjištěných nedostatků vybraných ustanovení zákoníku práce v roce 2006 a 2007

Pořadí v r. 2007	Charakteristika nedostatků	Počet porušení 2006	Počet porušení 2007
1	Nedostatky v uzavřených pracovních smlouvách	785	1 082
2	Nevedení evidence pracovní doby	217	543
6	Neposkytnutí příplatku za práci v noci	70	177
7	Nedodržení minimálního mzdového tarifu	75	138
4	Neprovedení lék. prohlídky před prací v noci	136	353
3	Práce neodpovídá schopnostem a zdr.způsobilosti	165	270
5	Nevyhledávání a neseznámení s riziky	103	83/205*
8	Nedostatky v problematice PÚ	110	118
	- z toho nevedení či nedostatky ve vedení evidence pracovních úrazů	93	100

* nevyhledává/neseznamuje s riziky

Graf 2 Nejčastěji porušované předpisy při kontrolách v roce 2007

* zákon č. 475/2001 Sb. upravoval prac. dobu v dopravě do 31.12.2006 a byl nahrazen NV č. 589/2006 Sb.

Tabulka 7 Porušení povinností zaměstnavatele dle zákoníku práce

Porušená povinnost	Porušení	Počet případů s násobností
vykonávaná práce neodpovídala zdravotnímu stavu	145	253
zaměstnavatel neinformoval o kategorii vykonávané práce	21	105
zaměstnavatel neinformoval o prohlídkách a vyšetřeních v souvislosti s výkonem práce	18	42
zaměstnavatel neposkytl náhradu za vyšetření	3	3
zaměstnavatel neseznámil s riziky na pracovišti	97	205
zaměstnavatel neinformoval o pokynech při mimořádných situacích	1	1
zaměstnavatel neprovedl školení při nástupu a při změně práce	159	382
zaměstnavatel neurčil obsah a četnost školení	77	181
zaměstnavatel nevyhledává rizika	64	81
zaměstnavatel nevede dokumentaci o vyhledávání rizik	84	89

Tabulka 8 Pokuty uložené v rámci úkolu

	Uložené pokuty (Kč)	Pokuty před právní mocí (Kč)	Pokuty po právní mocí (Kč)
Celkem	1 628 583	341 591	1 286 992

HÚ 07.1.03 Kontrola systému BOZP v malých a středních podnicích

Z hlediska počtu zaměstnanců spadá v České republice do kategorie malých a středních více jak 90 % podniků. Každoročně zaniká a vzniká velký počet malých a středních subjektů. Z hlediska prevence je nutné, aby kontrola v nových podnicích proběhla co nejdříve, nejlépe následně po zahájení jejich činnosti.

Cílem úkolu bylo dlouhodobé plošné působení na malé a střední podniky v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Součástí kontrol prováděných v rámci úkolu bylo nejen preventivní působení inspekce práce v rámci první kontroly povinností v zajišťování BOZP při práci, ale také poskytování informací a poradenství ke zlepšení stavu na úseku BOZP. Výsledky kontrolní činnosti prováděné v posledních třech letech jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností nejen u nově vzniklých subjektů se zvyšuje právní vědomí kontrolovaných osob, ale také jejich přístup k problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Získané poznatky přispěly k rozhodnutí, že úkol kontroly malých a středních podniků bude pokračovat i v následujících letech. Vedle zjištění skutečného stavu a stanovení opatření k nápravě slouží úkol k zařazení těchto subjektů do systému následných a periodických kontrol a zavedení evidence o činnostech, které mohou představovat určitá rizika při činnostech zaměstnanců. Zájmem je, aby se péče o BOZP u kontrolovaných subjektů stala trvalou součástí jejich činnosti.

Kontrolní činnost byla prováděna zejména v zemědělství, lesnictví, zpracovatelském průmyslu, strojírenské výrobě, výrobě kovových konstrukcí, dřevoprámyslu, včetně výroby nábytku, ve výrobě a rozvodu elektřiny, vody, plynu a tepla a v oblastech některých dalších služeb (např. pošta – manipulace se zásilkami).

Kontrola byla zaměřena obdobně jako v minulých letech:

- na subjekty v kategorii 6–249 zaměstnanců, a to přednostně na subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejících obdobích neprováděla, a na subjekty, u kterých byly dříve zjištěny závažné nedostatky,
- na subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob z hlediska provozujících činností ve vybraných odvětvích. na vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinnosti zaměstnavatele, kdy je třeba zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením, seznamování zaměstnanců s riziky a podmínkami bezpečného výkonu práce,
- na bezpečnost pracovních postupů, uspořádání pracovišť a jejich vybavení a ostatní faktory pracovního prostředí,
- na kontrolu stavu používaných strojů a zařízení z hlediska jejich bezpečnosti a vhodnosti pro bezpečný výkon práce, zajišťování jejich obsluh podle návodu výrobce, zajišťování servisních a kontrolních činností,
- na zajišťování péče o používané stroje a zařízení, včetně zajišťování odborné způsobilosti obsluh a vedení průvodní a provozní dokumentace po celou dobu jejich používání,
- na zajišťování vedení evidence a ohlašovací povinnosti u pracovních úrazů, vyšetřování příčin jejich vzniku, stanovení opatření proti jejich opakování ze stejných příčin a zajišťování realizace těchto opatření v praxi.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2007 provedeno 5 029 kontrol u 4 944 subjektů. Ve 130 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno 22 333 nedostatků představujících

porušení závazných bezpečnostních předpisů (v násobnosti se vztahují k 47 389 případům porušení s násobností).

Ze 130 následně kontrolovaných subjektů bylo u 10 subjektů zjištěno neodstranění nedostatků, které byly zjištěny při předchozích kontrolách.

Tabulka 9 Souhrnné údaje o kontrolní akci

Počet subjektů	4 944
Počet provedených kontrol	5 029
Počet zjištěných nedostatků	22 333
Počet případů s násobností	47 389
Počet uložených pokut	409
Výše uložených pokut v Kč	6 352 207
Počet uložených pokut z následných kontrol	2
Výše uložených těchto pokut v Kč	300 000

Nejčastěji zjišťovaná porušení závazných bezpečnostních předpisů

Porušení zákona č. 309/2006 Sb.

- Ve 4 031 případech bylo zjištěno, že kontrolovaný subjekt nezajišťuje u strojů a zařízení předepsané pravidelné kontroly a revize, nevěnuje dostatečnou pozornost údržbě strojních zařízení a jejich bezpečnému provozování.
- Ve 3 589 případech nesplňovaly pracoviště a pracovní prostředí požadované parametry (rozměrové parametry dopravních a manipulačních cest atp.).

Porušení zákona č. 262/2006 Sb.

- Ve 3 472 případech bylo zjištěno, že zaměstnavatelé neinformují své zaměstnance o existujících rizicích. Neprovádějí jejich školení zaměřené k bezpečnému provádění konkrétních pracovních činností a ke zvyšování jejich kvalifikace. Zaměstnanci nebyli prokazatelně a v dostatečném rozsahu seznámeni s existujícími riziky přidělené práce.
- Ve 3 147 případech bylo zjištěno, že kontrolovaný subjekt prokazatelně neplní své povinnosti v oblasti vyhledávání, vyhodnocování a odstraňování rizik. Zaměstnavatelé nebyli schopni tuto povinnost písemně doložit.
- Ve 2 620 případech bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nevytvářejí zaměstnancům podmínky pro bezpečný a zdravotně nezávadný výkon práce.
- U 532 subjektů nebyly minimálně jedenkrát ročně prováděny prověrky BOZP.

Porušení nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

V 1 456 případech byly zjištěny nedostatky v přidělování OOPP a v jejich používání a také v přidělování mycích, čisticích a desinfekčních prostředků. a základě vyhodnocení rizik neměli zaměstnavatelé písemně zpracovány seznamy OOPP.

Porušení nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

- V 817 případech bylo zjištěno, že zaměstnavatel buď neměl nebo neudržoval v aktuálním stavu průvodní a provozní dokumentaci; tam, kde nebyla dokumentace od výrobce, nebyly zpracovány místní provozní bezpečnostní předpisy.
- V 672 případech bylo zjištěno, že jsou zařízení používána k jinému účelu než stanovil výrobce.

Porušení nařízení vlády č. 494/2001 Sb.

- Ve 432 případech byly zjištěny nedostatky v evidenci a hlášení pracovních úrazů. Zaměstnavatelé nevedli evidenci závažných a drobných pracovních úrazů v knize úrazů.

Je skutečností, že ve většině malých a středních podniků nepůsobí odbory ani zástupci zaměstnanců pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Na rozsahu zjištěných porušení závazných bezpečnostních předpisů se podílí malé právní vědomí zaměstnavatelů, zejména jejich vedoucích pracovníků.

Jak vyplynulo z výsledku zjištěných porušení, problémy kontrolovaných subjektů se zajišťováním bezpečné práce úzce souvisí především s vyhodnocováním rizik ve vazbě na používané stroje, zařízení, materiály a látky. Souvisí také se zaměřením a uspořádáním vlastních pracovišť a s používanými pracovními postupy. S ohledem na skutečnost, že podniky často nemají průvodní dokumentaci k používaným strojům a zařízením, nemají ani dostatečné podklady pro vyhodnocení rizik a informace pro bezpečné používání zařízení, včetně odborné náplně pro provádění školení zaměstnanců.

Vedle vyhledávání rizik, které neprovádí důsledně téměř 64 % kontrolovaných subjektů, je další oblastí, ve které bylo zjištěno mnoho nedostatků v oblasti dodržování požadavků na bezpečnost zařízení bezpečnost pracoviště a pracovního prostředí. Častým nedostatkem jsou poškozené komunikace, jejich nedostatečná šířka s ohledem na počet pohybujících se osob a provozovaných dopravních prostředků. Pozornost není věnována ani jejich průchodnosti a značení. Není vyčleněn dostatečný prostor pro příjem a odkládání výrobků, malá je i péče o čistotu pracoviště. Výše uvedené nedostatky mají u některých podnikatelů úzkou souvislost s nedostatečným a včasným odstraňováním odpadů z pracoviště. Platí to zejména pro subjekty dřevozpracujícího průmyslu, ale i kovovýrobu.

Ve všech odvětvích, kontrolovaných v rámci tohoto úkolu, byly zjištěny nedostatky v poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a v evidenci pracovních úrazů. Zástupci kontrolovaných subjektů při projednávání závěrů z kontrol mnohdy na svou obhajobu argumentovali nepřehlednou právní úpravou, její malou srozumitelností a častými změnami předpisů, které negativně ovlivňují současný stav při dodržování povinností zaměstnavatelů na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Závěr

Z celkového počtu zjištěných nedostatků byla inspektory OIP v 19 443 případech uložena podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb. opatření k jejich odstranění. Ve 2 931 případech porušení závazných bezpečnostních předpisů nemuselo být opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly. Ve 3 případech byly vyřazeny stroje z provozu, v 1 případě byl vydán zákaz používání výrobních a provozních prostorů, v 1 případě byl vydán zákaz provádění činnosti (ruční bourání stavby bez zpracovaného technologického postupu) a v 1 případě byl nařízen zákaz noční práce žen. Za správní delikty a přestupky bylo uloženo 409 pokut v celkové výši 6 352 207 Kč.

Za neodstranění dříve zjištěných nedostatků byly z následných kontrol uloženy celkem dvě pokuty, a to v částkách 100 000 Kč a 200 000 Kč.

Krátké zhodnocení kontrolní činnosti po jednotlivých oborech činnosti

V roce 2007 byla kontrola provedena u 403 subjektů působících v oblasti zemědělství, které provozovaly rostlinnou výrobu, živočišnou výrobu, posklizňovou úpravu zrnin, vinohradnictví a zpracování zemědělských plodin. Vzhledem k povaze činnosti je ze strany zaměstnavatelů věnována velmi malá pozornost předcházení pracovním úrazům, stejně tak i vlastnímu šetření příčin a okolností vzniku pracovních úrazů. Většina šetření končí závěrem, že veškerá vina na vzniku pracovního úrazu je na straně zaměstnance. Opatřeními k zamezení vzniku pracovních úrazů se ve většině případech vůbec nezabývají.

V oblasti lesnictví bylo celkem kontrolováno 66 subjektů provádějících lesní práce. Kontrolou byl podchycen celý rozsah lesních prací (pěstební činnost, výroba sadebního materiálu, lesní těžba, soustřeďování a odvoz dříví, manipulační sklady včetně výroby palivového dříví). Podnikatelské subjekty provádějící práce v lesním hospodářství i nadále omezují počet vlastních zaměstnanců (jmenovitě v profesích s vybavením dostupným jednotlivcům – tj. profese dřevorubec, traktorista (příp. kočí). Obdobně je tomu i u odvozu dříví, kdy pro část těžebních společností zajišťují odvoz dříví často rovněž osoby samostatně výdělečně činné. Na druhé straně lze očekávat, že s prohlubující se mechanizací (mechanizační prostředky v cenách řádově milionů Kč) budou obsluhu těchto strojů provádět osoby v pracovním poměru. Ve vztahu osob samostatně výdělečně činných k zajištění bezpečnosti vlastní práce tomu však většinou není, pokud samy nedodrží BOZP ze zkušeností čerpaných z let, kdy byly v zaměstnaneckém poměru a pravidelně školeni. To však jsou spíš výjimky.

Pokud jde o osoby samostatně výdělečně činné, byly v roce 2007 zapříčiněny pracovní úrazy většinou nevhodným pracovním postupem nebo hrubým porušením zásad bezpečné práce.

Kontrolováno bylo celkem 447 subjektů zabývajících se výrobou nábytku a zpracováním dřeva. Zjištěno bylo 2 220 nedostatků (ve 3 776 případech s násobností). V průměru bylo zjišťováno 8 nedostatků na jeden kontrovaný subjekt. I když došlo k mírnému zlepšení péče o bezpečnost práce, u velké části zaměstnavatelů bylo zjištěno velké množství nedostatků v nedodržování povinností, vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP. To vše může vést k trvale vysokému počtu pracovních úrazů v této oblasti.

Kontrolní činnost ve zpracovatelském průmyslu byla zaměřena na malé a střední podniky, u kterých dosud nebyla kontrola stavu zajišťování bezpečné práce, nebo byla provedena více jak před 5 lety a případně byly kontrolou zjištěny nedostatky. U nových subjektů bylo cílem kromě zjištění skutečného stavu v oblasti BOZP a stanovení opatření k nápravě také zařazení subjektů do systému následných a periodických kontrol. Vzhledem k problematice bezpečnosti práce, související s uplatňovanou technologií používanou ve zpracovatelském průmyslu, byly kontroly zaměřeny na splnění jak základních požadavků vyplývajících ze zákona č. 262/2006 Sb., zákona č. 309/2006 Sb. a prováděcích nařízení vlády, tak z předpisů týkajících se činnosti bezprostředně související (jako svařování kovů i plastů, povrchová úprava, manipulace s materiálem, skladování aj.). Zkontrolováno bylo celkem 1 086 subjektů. Při kontrolách byla pozornost věnována i provozu technických zařízení. Někteří zaměstnavatelé využívají ke své činnosti objekty, které nevyhovují jak stavebně a prostorově, tak oboru vykonávané činnosti a použitým technologiím. Schází zejména zařízení k eliminaci škodlivin v ovzduší (prach, svařečské aerosoly, těkavé látky aj.) a opatření ke snížení hluku na pracovištích. Rizika působení těchto faktorů jsou často přednostně omezována přidělováním osobních ochranných pracovních prostředků namísto technického řešení. V malých provozovnách, kde nejsou dostatečné skladovací prostory, jsou materiály i hotové

výrobky skladovány přímo ve výrobnách na místech pro tento účel zcela nevhodných. Jsou tak zužovány komunikace, pracovní prostory, zneprístupněny vchody, v některých případech i únikové východy, nepřístupné rozvaděče, hasicí přístroje, tlakové nádoby, hrozí sesunutí či pád nevhodně ukládaného materiálu apod.

Stáří provozovaných strojů a zařízení je hlavní příčinou toho, že většina zaměstnavatelů nemá ke strojnímu zařízení potřebnou průvodní dokumentaci. V těchto případech je velmi časté, že schází i místní provozní bezpečnostní předpis v rozsahu stanoveném nařízením vlády č. 378/2001 Sb. Výsledky z prováděných kontrol ukazují, že nedostatky se u jednotlivých zaměstnavatelů ve velké míře opakují bez ohledu na to, o jaký resort se jedná. Snížení celkového počtu nedostatků je závislé na ekonomické situaci zaměstnavatelů. Tam, kde je dostatek prostředků zaměstnavatelé nahrazují zastaralé technologie technologiemi novými, které jsou bezpečnější z hlediska zaměstnanců a šetrnější k pracovnímu prostředí. Nahrazování starých technologií novými není však primárně vedenou snahou o zlepšení situace v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ale snahou o zvýšení produktivity a kvality výroby. Zlepšení situace v BOZP je vedlejší produkt. Stále převládají výrazné nedostatky v oblasti výchovy a vzdělávání pracovníků, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace a ve stavu provozovaných technických zařízení (i vyhrazených technických zařízení). Nedostatky byly zjištěny i v systému vyhledávání rizik možného ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, informování zaměstnanců o nich, včetně stanovení opatření k jejich odstranění. Provozovatelé často nevěnují dostatečnou pozornost úpravě strojů podle platných předpisů, ani jejich údržbě.

Kontroly zaměřené na výrobu kovových konstrukcí a kovodělných výrobků: v tomto oboru je velké množství malých a středních podniků. Celkem bylo zkontrolováno 437 subjektů. Nejčastěji zjišťovanými nedostatky bylo přidělování OOPP bez vyhodnocení rizik a případně jejich přidělování bez snahy eliminovat zjištěná rizika na základě provedeného vyhodnocení. Zaměstnavatelé nevěnují dostatečnou pozornost oblasti bezpečnostních předpisů, pokynů a postupů. Nově přijatí zaměstnanci jsou v některých případech pouze formálně seznámeni s požadavky BOZP na pracovišti. Jedná se většinou o kvalifikované nebo rekvalifikované zaměstnance, kteří z důvodu neznalosti konkrétního pracoviště a pracovních postupů jsou vystaveni značnému riziku poškození zdraví a vzniku pracovního úrazu.

Kontrolní činnost s uvedeným zaměřením je ze strany kontrolního orgánu vypisována opakovaně již několik let po sobě. Praxe provádění kontrolní činnosti ukazuje, že se nedostatky u jednotlivých provozovatelů ve velké míře obecně opakují. Mírné snížení celkového počtu zjištěných nedostatků naznačuje, že snad dochází ke zlepšování stavu i na úseku BOZP. Důvodem může být vedle zvýšené represe i lepší ekonomická situace některých kontrolovaných subjektů, které se snaží postupně modernizovat provozy nebo opouštět staré areály, kde sídlí v pronájmech a budují si vlastní provozovny. Ty již většinou splňují požadavky předpisů o BOZP a jsou pro potřeby provozu lépe uzpůsobeny. Stále ale převládají výrazné nedostatky v oblasti výchovy a vzdělávání zaměstnanců, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace a ve stavu provozovaných technických i vyhrazených technických zařízení. Nedostatky byly zjištěny jak již bylo řečeno v systému vyhledávání rizik možného ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, informování zaměstnanců o nich, včetně stanovení opatření k jejich odstranění. Provozovatelé často nevěnují dostatečnou pozornost úpravě strojů podle platných předpisů a jejich údržbě.

Tabulka 10 Souhrnné výsledky o kontrolní akci po odvětvích

Odvětví	Počet subjektů	Počet kontrol	Počet nedostatků	Nedostatků s násobn.	Výše pokut v tis. Kč
Zemědělství, myslivost a související činnosti	403	408	2 071	3 151	776
Lesnictví, těžba dříví a přidružené činnosti	66	69	239	338	80
Rybolov, chov ryb, přidružené činnosti v rámci rybolovu	11	11	44	54	10
Dobývání černého a hnědého uhlí, rašeliny	1	1	2	4	0
Dobývání a úprava ostatních nerostů	3	3	20	22	1
Výroba potravin a nápojů	306	320	1 418	2 260	464
Textilní průmysl	55	56	308	439	142
Oděvní průmysl, zpracování a barvení kožešin	41	42	170	235	20
Činění a úprava usní, výroba brašnářského a sedlářského zboží a obuvi	18	18	115	167	10
Průmysl dřevařský a korkařský kromě výroby nábytku; výroba košů a proutěného zboží	343	344	1 724	2 804	235
Výroba vlákniny, papíru a lepenky	14	14	64	123	20
Vydavatelství, tisk a reprodukce zvukových a obrazových nahrávek	69	70	221	646	53
Koksování, rafinérské zpracování ropy, výroba jaderných paliv, radioaktivních prvků a sloučenin	1	1	21	21	4
Výroba chemických výrobků	59	60	252	352	109
Výroba pryžových a plastových výrobků	140	145	654	1 294	104
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	122	128	576	648	242
Výroba kovů vč. hutního zpracování	25	25	140	242	17
Výroba kov.konstrukcí a kovověl. výrobků (kromě strojů a zařízení)	437	440	2 262	3 186	875
Výroba strojů a zařízení	220	222	1 141	6 118	530
Výroba kancelářských strojů a počítačů (včetně přístrojů na zpracování dat)	9	10	36	66	0
Výroba elektrických strojů a přístrojů jinde neuvedených	130	130	489	1 122	168

Výroba rádiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů	20	21	96	272	13
Výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů	37	37	182	366	55
Výroba dvoustopých motorových vozidel, přívěsů a návěsů	34	35	165	295	107
Výroba ostatních dopravních zařízení	17	18	159	239	30
Výroba nábytku; ostatní zpracovatelský průmysl	104	105	496	972	262
Zpracování druhotných surovin	15	15	78	123	10
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry a teplé vody, výroba chladu	22	25	127	151	0
Výroba a rozvod vody	8	8	40	41	0
Stavebnictví	338	342	1 320	3 279	599
Prodej, údržba a opravy motorových vozidel a prodej pohonných hmot	282	286	1 187	1 847	144
Velkoobchod a zprostředkování obchodu (kromě motorových vozidel)	395	405	1 765	4 630	358
Maloobchod, opravy spotřebního zboží kromě motorových vozidel	232	251	1 057	2 319	280
Pohostinství a ubytování	181	182	686	1 648	60
Pozemní doprava; potrubní přeprava	94	95	402	1 349	115
Vedlejší a pomocná činnost v dopravě; činnosti cestovních kanceláří	24	24	102	245	19
Činnosti poštovní a telekomunikační	10	16	64	95	5
Peněžnictví	1	1	2	2	0
Pojišťovnictví kromě sociálního zabezpečení	2	3	7	7	0
Činnosti související s úvěry a pojišťovnictvím	12	12	48	58	40
Činnosti v oblasti nemovitostí	57	59	183	400	23
Pronájem strojů a přístrojů bez obsluhujícího personálu, pronájem zboží osobní potřeby a pro domácnost	14	14	61	2 195	10
Zpracování dat a související činnosti	17	17	49	90	0
Výzkum a vývoj	7	7	25	198	14
Služby převážně pro podniky	120	120	370	711	172

Veřejná správa a obrana, sociální pojištění	48	50	217	330	25
Školství	153	154	669	941	6
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	60	60	246	272	50
Odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné činnosti	52	55	246	327	29
Činnosti společenských organizací	11	11	69	102	0

Z celkového počtu kontrolovaných 4 944 subjektů bylo k uložení sankce přistoupeno pouze u 409 subjektů, tj. 8,3 %. V daných případech byly pokuty ukládány jen za zvláště závažná porušení.

Součástí prováděných kontrol bylo i poskytováno poradenství ke zlepšení současného stavu na úseku BOZP.

Výsledky kontrolní činnosti prováděné v minulých letech jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností se u řady kontrolovaných subjektů zvýšilo nejen jejich právní vědomí, ale také jejich přístup k problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

HÚ 07.1.04 Bezpečnost provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě

Provoz výtahů s dopravou osob je stálým zdrojem vzniku úrazů a poruch a vytváří rizika ohrožení i u občanské veřejnosti. OIP přijímají řadu podnětů od občanů i zaměstnanců upozorňujících na závadný stav těchto vyhrazených zdvihacích zařízení. Životnost výtahu je delší než u většiny jiných dopravních systémů a zařízení budov, což znamená, že konstrukce výtahu, jeho provedení a bezpečnost určitou měrou zaostává za moderní technikou. Nebudou-li existující výtahy upravovány na současný stav bezpečnosti techniky, může dojít k postupnému nárůstu počtu úrazů a škod na majetku vlivem těchto VTZ.

Vzhledem ke skutečnosti, že dopravovaná osoba nemá po uzavření dveří žádný vliv na provoz těchto zařízení a u starších výtahů zpravidla nemá ani žádný kontakt s „vnějším světem“, v případě poruch zařízení, musí mít absolutní důvěru v bezpečnost výtahu a jeho pravidelnou údržbu a kontroly. Výtah je bezpečný jen tehdy, pokud jeho konstrukce a použité technologie neobsahují žádná provozní rizika vysoké a střední úrovně, která mohou vyvolat nebezpečné situace při provozu výtahu. V tomto oboru stále není dořešena problematika závazných předpisů.

Cílem kontrolní akce bylo provést kontrolu stavu provozovaných výtahů, zejména se zaměřením na provozní požadavky stanovené novými předpisy a na rizika spojená s provozem výtahů starších třiceti let. Kontroly byly provedeny s cílem zvýšit úroveň bezpečnosti provozovaných výtahů k dopravě osob a zvýšit informovanost jejich provozovatelů o povinnostech k zajištění jejich bezpečného provozu, a to zejména z hlediska jejich technické způsobilosti.

Bylo stanoveno provést jednotlivými OIP kontroly provozu výtahů u 20 organizací služeb a 20 provozovatelů výtahů v občanské výstavbě. Kontroly byly provedeny v organizacích služeb a firmách (výrobní podniky, nemocnice, školy, hotely) a v občanské výstavbě

(stavební bytová družstva, realitní kanceláře, podniky bytového hospodářství nebo firmy provádějící údržbu apod.).

Kontroly byly zaměřeny:

- na odbornou kvalifikaci zaměstnanců a jejich bezpečnost při zjišťování a odstraňování nedostatků,
- na vedení provozní dokumentace,
- na způsob jakým je zajišťováno vyprošťování osob (při poruchách výtahů),
- na provádění předepsaných kontrol, prohlídek, revizí a zkoušek,
- na ověření technického stavu provozovaných výtahů a jejich zabezpečovacích zařízení,
- na provádění předepsané údržby a mazání.

V rámci kontrolní akce byla provedena instruktáž s cílem jednotného přístupu ke kontrolám na celorepublikové úrovni. V průběhu semináře byl dopracován kontrolní seznam určený k realizaci tohoto úkolu a byl upřesněn výběr kontrolovaných subjektů. Pro zabezpečení vysoké kvality splnění úkolu bylo prováděno průběžné hodnocení úkolu a přijímaná opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Celorepubliková kontrola Bezpečnost provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě byla uskutečněna ve 449 subjektech vybraných podle zadání úkolu (administrativní budovy, nemocnice, školy, hotely, výtahy ve správě stavebně bytových družstev, realitních kanceláří, podniků bytového hospodářství, ubytovacích zařízeních podniků apod.). V jejím průběhu bylo zjištěno 1 236 porušení nebo nedostatků v 5 433 případech s násobností.

Během kontrolní akce bylo za správní delikty uloženo 16 sankcí v celkové výši 290 000 Kč. Přehled o provedených kontrolách a zjištěných nedostacích je uveden v tabulce 11. Tabulka 12 podává přehled o rozsahu nejčastěji porušovaných předpisů BOZP.

a) Systém řízení BOZP pro výtahy

Provozovatelé výtahů nevyhledávali rizika spojená s provozem výtahů (zjištěno u 113 subjektů), a tudíž ani nevedli dokumentaci o vyhledaných rizicích, nezajistili dostatečné a přiměřené seznámení zaměstnanců a spolupracujících subjektů s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením (zjištěno u 72 subjektů). Provozovatelé nevedli stanovenou provozní a technickou dokumentaci, resp. ji neměli vůbec zavedenou (zjištěno u 88 subjektů).

Kontroly vedení provozní dokumentace byly zaměřeny především na výtahy vyrobené před rokem 1993, které měly následující nedostatky:

- chybějící návod výrobce pro montáž, opravy a údržbu,
- chybějící výchozí revize elektrických zařízení,
- chybějící pasport s výkresovou dokumentací (dispoziční výkres, schéma elektrického zapojení, mazací plán),
- návod k provádění pravidelné preventivní údržby výtahu nebyl vypracován a do technické dokumentace výtahu doplněn,
- protokoly z odborné prohlídky a z odborné zkoušky výtahu nebyli převzaty pověřeným pracovníkem provozovatele proti podpisu,
- odborná servisní firma neprovádí do knihy odborných prohlídek výtahu záznamy o preventivní údržbě a mazání.

b) Odborná způsobilost zúčastněných zaměstnanců

Pro bezpečné vyproštění osob uvízlých při poruše v kabině výtahu nebyli zajištěni vyprošťovatelé zaškolení a přezkoušení servisní firmou (zjištěno u 39 subjektů).

Kontroly byly zaměřeny především na tyto skutečnosti:

- zda je splněn požadavek na vyškolení osoby ze servisní organizace pověřené majitelem zařízení k vyprošťování cestujících uvězněných ve výtahu,
- zda je splněn požadavek na zajištění pověřené osoby vyprošťující cestující pouze šachetními dveřmi,
- zda je splněn požadavek na zajištění zavolání servisní firmy, když osoba pověřená majitelem není schopna pohybovat klecí použitím ručního nebo elektrického nouzového pohonu.

U 56 subjektů bylo zjištěno, že řidič výtahu nebyl zaučen dle požadovaného předpisu, v 54 případech dozorce výtahu nebyl odborně způsobilý a pověřený výkonem provozních prohlídek výtahů.

c) Technický stav konstrukce výtahu, provoz, kontrola a údržba výtahu

Provozovatel:

- na základě vyhledávaných „nebezpečných činitelů“ (tj. zjištění nedostatků uvedených v revizní zprávě z odborné prohlídky, odborné zkoušky) nepřijal opatření k jejich odstranění (zjištěno u 116 subjektů).
- pravidelně nekontroloval a nerevidoval provozovaná zařízení a včas neprováděl:
 - provozní prohlídky (zjištěno u 52 subjektů),
 - odborné prohlídky (zjištěno u 34 subjektů),
 - odborné zkoušky (zjištěno u 40 subjektů),
 - inspekční prohlídky (zjištěno u 52 subjektů).
- nezajistil řádné provádění revizí, neboť předložený zápis o revizi nebyl proveden revizním technikem s příslušným osvědčením (zjištěno u 3 subjektů),
- nezajistil bezpečný přístup do prohlubně (zjištěno u 102 subjektů) a bezpečný přístup do strojovny a do prostoru pro kladky (zjištěno u 61 subjektů),
- nezajistil dostatečné osvětlení ve strojovně a další předepsané osvětlení prostorů a přístupů souvisejících s provozem výtahů (zjištěno u 39 subjektů),
- nezajistil nouzový poklop na kleci výtahu (zjištěno u 50 subjektů),
- nezajistil ochranu proti úrazu elektrickým proudem (zjištěno u 21 subjektů),
- nezajistil uzamykatelný hlavní vypínač ve strojovně (zjištěno u 87 subjektů),
- umístil v šachtě a strojovně zařízení, která nejsou součástí výtahu a neslouží ani k jeho provozu (zjištěno u 54 subjektů),
- nezajistil v případě potřeby označení srozumitelnými značkami, sděleními, značením nebo signalizací (zjištěno u 50 subjektů),
- nezajistil jako zvláštní požadavek na používání zařízení pro bezpečné zdvihání zaměstnanců:
 - dostatečnou výšku ochranné prahové desky (zjištěno u 44 subjektů),
 - klecové dveře – světelnou clonou (zjištěno u 62 subjektů),
 - zařízení nouzové signalizace (zjištěno u 32 subjektů),
 - dorozumivací zařízení mezi klecí a strojovnou (zjištěno u 26 subjektů),
 - zařízení určující polohu klece umístěné ve strojovně výtahu (zjištěno u 37 subjektů).

Byl zjištěn podstatný rozdíl u subjektů s větším počtem výtahů a jejich častým provozem (kde dochází ve větší míře ke kompletní modernizaci výtahů byl stav viditelně lepší) oproti subjektům dávajícím přednost jiným investicím pro modernizaci budov.

Analýzou stavu BOZP u výtahů lze konstatovat, že největší nebezpečí vzniku úrazů vyplývá:

- z rizika vyvolaného přetížením,
- z nebezpečí chybného jednání člověka (spolujízda předmětů s osobami),
- z rizika způsobeným chybějícími nebo nedostatečnými bezpečnostními zařízeními,
- z rizika absence kabinových dveří,
- z rizika vzniku střížných míst a pořezání za jízdy klece výtahu při použití drátoskla na čelní stěně šachty a klecových dveří .

Příčiny zjištěného stavu lze spatřovat:

- v nedostatku finančních prostředků v kontrolované oblasti,
- v nevyhledávání a podceňování rizik ohrožení zdraví zaměstnanců (osob), nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo snížení,
- v neznalosti právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP.

Závěr

Výsledky kontrolní činnosti při provozu výtahů ukázaly, že se u těchto zařízení vyskytovaly závažné nedostatky vyplývající z nedodržování právních předpisů. Provozovatelé nevytvářeli bezpečné podmínky pro činnost výtahů zejména tím, že je provozovali v neodpovídajícím technickém stavu a že neprováděli jejich pravidelnou kontrolu, údržbu a revize.

Závažným nedostatkem bylo rovněž neodstraňování nedostatků zjišťovaných při kontrolách a revizích výtahů. Velmi často také provozovatelé nevedli odpovídajícím způsobem předepsanou provozní a technickou dokumentaci výtahů nebo tuto dokumentaci neměli k dispozici.

Velké množství zastaralých výtahů bylo zrekonstruováno, nicméně stále byly provozovány výtahy vyrobené podle starých předpisů, u kterých bylo přirozeně riziko úrazu při selhání šachetních dveří a z únavy materiálu důležitých komponentů daleko častější. Ne všude byla věnována odpovídající pozornost provádění servisní činnosti, zejména čištění a mazání.

Tabulka 11 Souhrnné výsledky o kontrolní akci

	celkem
počet kontrolovaných subjektů	449
počet zjištěných nedostatků - porušení	1 236
počet případů s násobností	2 333
počet uložených sankcí	16
celková výše uložených sankcí v Kč	290 000

Tabulka 12 Nejčastěji porušované předpisy BOZP

Předpis BOZP	Porušení	Počet porušení
z.č. 262/2006 Sb. § 102	vyhledávání, posuzování, omezení, opatření v návaznosti na rizika	457
nař.vl.č.378/2001Sb. § 3 a § 4	požadavky na bezpečný provoz výtahů, dokumentace zařízení	349
z.č. 309/2006 Sb. § 4	výtahy pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány	268
z.č. 262/2006 Sb. § 103	zajištění školení a vedení jeho dokumentace pro zaměstnance	139

HÚ 07.1.05 Bezpečnost práce při provozu chladicích zařízení a kompresorových stanic, plynovodů a plynových zařízení

Provoz chladicích zařízení je oblastí se zvýšeným rizikem ohrožení života a zdraví jak obsluhy, tak veřejnosti, především s ohledem na používané medium jako je čpavek a v řadě případů k tomu negativně přispívá i stáří zařízení. Řada provozovaných zařízení je umístěna přímo v obytných objektech nebo v jejich blízkosti.

Značná část plynovodů v budovách je staršího provedení. Rozvody plynovodů a připojení plynových spotřebičů bývají provedeny závitovými spoji, bez řádných kontrol, revizí a údržby, a tím vytvářejí předpoklady pro nebezpečí výbuchu, ohrožení osob a majetku (viz výbuch bytového domu v Brně, výbuch v šachtě v Chrudimi, výbuch v Praze na Arbesově nám. – veřejné stravování).

Negativně k této situaci přispívá formální provádění revizí, protože zastírá skutečný stav.

Cílem úkolu bylo kontrolou u právnických a podnikajících fyzických osob ověřit plnění opatření k minimalizaci rizik spojených s provozem chladicích zařízení, kompresorových stanic a plynových zařízení, a zajištění bezpečnosti provozovaných zařízení, včetně provádění kontrol a revizí zařízení, a odstranění zjištěných nedostatků. Součástí prováděných kontrol bylo i účinné poradenství v problematice právních a ostatních předpisů, vztahujících se k dané problematice, a to zejména u podnikajících fyzických osob, které tuto činnost začaly provozovat nedávno a u kterých se jednalo o první setkání s inspekcí práce.

V zadání úkolu bylo uloženo každému OIP provést kontrolu minimálně u 60 subjektů (např. zimní stadiony a potravinářský průmysl - mrazírny, pivovary, velkokapacitní výrobní potravin, sklady atd.) a výběr subjektů ke kontrole ovlivnit podle místně příslušných podmínek a znalosti regionů.

V rámci kontroly u právnických a podnikajících fyzických osob se ve většině případů inspektoři zaměřili na tyto skutečnosti:

1. Systém obecné prevence:

- vyhodnocení rizik a přijetí opatření k jejich minimalizaci,
- přijetí opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí,
- ustanovení osoby odpovědné za provoz plynového zařízení,

- seznámení a proškolení zaměstnanců s vyhodnocenými riziky a přijatými opatřeními a předpisy,
- kvalifikace a zdravotní způsobilost obsluhy a údržby zařízení,
- kontrola průvodní, provozní, požární a havarijní dokumentace.

2. Systém technické prevence:

- zda je k dispozici technická a provozní dokumentace zařízení a zda odpovídá skutečnému stavu,
- zajišťování a provádění preventivní údržby, kontroly a revizí,
- u chlazení čpavkem kontrola, zda nejsou používány armatury a součásti ze slitin barevných kovů (mosaz apod.),
- správné provádění a vyhodnocení revizí revizním technikem.

3. Kontrola na pracovištích:

- bezpečný přístup pro obsluhu, údržbu zařízení a pro provádění kontrol a revizí,
- vybavení tlakových a chladicích zařízení zabezpečovacími zařízeními a jejich funkčnost,
- ochrana zařízení proti korozi,
- funkčnost veškeré signalizace a havarijního větrání,
- způsob řešení odstavení chladicího zařízení z provozu v případě havárie,
- vybavení strojoven chlazení a kompresorových stanic funkčními OOPP,
- provedení chlazených místností, podlah a odolnost proti poškození,
- zajištění možnosti opuštění chladicího prostoru a značení únikových cest,
- umístění uzávěrů plynu a jejich značení,
- zajištění přívodu vzduchu pro spalování a větrání,
- zajištění bezpečného způsobu odvádění zplodin hoření,
- zajištění plynového zařízení proti vnějším vlivům,
- včasné odstraňování nedostatků zjištěných předchozí kontrolou nebo revizí.

Kontroly byly zaměřeny na plnění povinností zaměstnavatele (provozovatele), které jsou stanoveny právními předpisy v oblasti bezpečnosti práce a technických zařízení, tj. na chladicí a plynová zařízení.

Při kontrolách byl inspektory inspekce práce kladen také důraz na ověření znalostí obsluhy plynových a chladicích zařízení pro zdolávání případných mimořádných událostí. Současně byla prověřena provozní dokumentace, tj. provozní řády, popř. instrukční příručky. V návaznosti na povinnosti stanovené obsluze bylo kontrolováno vedení provozního deníku, systém zajišťování preventivních kontrol, servisu a revizí uvedených technických zařízení. V jednotlivých strojovnách a na pracovištích byla namátkově prováděna zkouška funkčnosti havarijního větrání strojovny a signalizace poruchových stavů, např. při úniku čpavku, zda provozovatel má zpracovány vlastní provozní předpisy a zda je veden provozní deník. Současně byla kontrolována ochrana proti korozi jednotlivých technických zařízení, označení jednotlivých potrubí dle protékající látky, které nesmí být vedeno šachtami výtahů, chodbami, schodišti a nesmí být volně přístupné nepovolaným osobám. Dále bylo kontrolováno, zda strojovny jsou opatřeny dveřmi z nehořlavých materiálů, volnost únikových východů a zda jsou prostory strojoven řádně větrány.

U chlazených místností inspektoři kontrolovali, zda otevírání dveří je možno ovládat zevnitř i zvenčí; dále je-li v blízkosti dveří vhodné nářadí umožňující jejich násilné otevření, popř. telefon nebo spolehlivé signalizační zařízení, umožňující spojení s pracovištěm stanoviště

obsluhy. Kontrola byla zaměřena na instalaci nouzových vypínačů pro vyřazení chladicích zařízení z provozu.

U plynových zařízení inspektoři kontrolovali, zda materiál pro plynové zařízení odpovídá provozním podmínkám a vlastnostem plynu a jeho konstrukce musí zajišťovat jeho těsnost a pevnost.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Celorepublikovými kontrolami bylo zjištěno, že zaměstnavatelé neplní základní povinnosti spočívající ve vyhledávání a vyhodnocení rizik možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, včetně přijetí opatření k jejich odstranění nebo omezení nebo zda nejsou jednotlivé činnosti konkretizovány v souvislosti s charakterem provozu těchto zařízení. Často se jedná pouze o obecná vyhodnocení. Ve většině kontrolovaných subjektů nemá prováděná údržba charakter prevence, je omezena finančními prostředky a často je prováděna dodavatelsky v rozsahu provozuschopnosti zařízení. Dále bylo zjištěno, že nebyly ustanoveny osoby odpovědné za provoz kontrolovaných zařízení. Obsluha nebyla seznámena s vyhodnocenými riziky a přijatými opatřeními, nebyla proškolená z právních a technických předpisů a často neměla příslušnou kvalifikaci a zdravotní způsobilost.

Jestliže provozovatel vyhodnotil rizika na základě dobrých znalostí a zkušeností z provozu, byla ve většině případů přijatá opatření provozovatelem na odpovídající úrovni.

Technologie chlazení na zimních stadionech byla až na výjimky zastaralá, avšak i při stáří zařízení 20-30 let chladicí zařízení vykazovala těsnost. Nejčastějším nedostatkem bylo neoznačení tlakových nádob se čpavkem a neutěsněné prostupy. Osazené detektory čpavku nebyly pravidelně zkoušeny a nebyly ověřovány výrobcem podle návodu k obsluze příslušného detektoru. Téměř na všech zimních stadionech nebyla dostatečně vedena provozní dokumentace. Instrukční příručka (provozní řád) nebyla zpracována pro konkrétní zařízení, nedostatečně specifikovala četnost úkonů obsluhy a nebyla aktualizována. Rovněž vedení provozních deníků nebylo na patřičné úrovni. Předepsané činnosti nebyly v provozních denících zaznamenávány.

V kotelnách na plynná paliva se vyskytovaly nedostatky v tom, že provozní řád plynové kotelny nebyl vůbec vypracován nebo byl zpracován nedostatečně, popř. nebyl aktualizován. V řadě případů byly provozní řády velmi obsáhlé (opis článků zákonných a normativních dokumentů), avšak bez návaznosti na konkrétně provozované zařízení. Chyběly exaktně stanovené úkony obsluhy a určení osoby odpovědné za technický stav plynových zařízení. V předepsaném termínu nebyly prováděny odborné prohlídky kotelen.

U spotřebičů do 50 kW nebyly pravidelně prováděny čisticí a kontrolní činnosti na spalinových cestách a dále bylo zjištěno, že umístění uzávěrů plynu před spotřebiči bylo problematické z hlediska přístupnosti a ovladatelnosti (např. ve velkokuchyních, v hotelích, restauracích a v objektech veřejného stravování).

U zařízení pro rozvod plynu u průmyslových plynovodů, uložených v zemi v areálu kontrolované osoby, nebyly prováděny kontroly úniku plynu (těsnosti). Vyskytly se případy, kdy provozovateli nebylo známé přesné dělicí místo mezi dodavatelem plynu a provozovaným plynovým zařízením, tj. umístění hlavního uzávěru plynu. U zařízení pro zvyšování a snižování tlaku plynu provozovatel neprováděl pravidelné kontroly a revize, tj. např. kontrolu funkce zabezpečovacích prvků v regulátorech podle předpisů výrobce - minimálně 1krát za 3 roky. V regulačních stanicích nebyla aktualizována provozní

dokumentace. Chyběl např. místopis polohy vnějších armatur, tabulka nastavených tlaků i provozní deník.

Při plnění tohoto celorepublikového úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno 666 kontrol (výběr byl proveden na základě místních znalostí regionu), při kterých bylo zjištěno 4 642 případů porušení bezpečnostních předpisů. Za správní delikty bylo v rámci kontrolní akce uloženo 71 sankcí v celkové výši 1 055 165 Kč.

Nejčastěji byly zjišťovány následující nedostatky:

- absence pravidelné a řádné údržby, kontroly a revize – počet porušení 1 188,
- nevytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací BOZP při práci a nepřijímání opatření k předcházení rizikům – počet porušení 392,
- nevyhodnocování rizik a nepřijímání opatření k jejich odstranění a nekontrolování úrovně BOZP a nedodržování metod a způsobů zjištění a hodnocení rizikových faktorů – počet porušení 312,
- nezajištění odborné a zdravotní způsobilosti obsluh a údržby technických zařízení – počet porušení 304,
- nezajištění školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP a neodstraňování zjištěných nedostatků – počet porušení 176,
- nebyla vedena dokumentace o vyhodnocení rizik a přijatých opatřeních tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno – počet porušení 146,
- obsluhy technických zařízení nebyly seznámeny s pracovním řádem a s předpisy k zajištění BOZP, jež musí při své práci dodržovat – počet porušení 87,
- neposkytování osobních ochranných pracovních prostředků – počet porušení 82.

Oblastními inspektoráty bylo vydáno celkem 2 517 opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole, včetně stanovení přiměřených lhůt k jejich odstranění a v průběhu kontrol bylo odstraněno 181 nedostatků. Jestliže OIP použily návrhy technických a organizačních opatření, pak se jednalo o konkrétní nápravu, která souvisela s provozem kontrolovaných zařízení. Kontrolovaným subjektům bylo uloženo ve správním řízení 71 pokut v celkové výši 1 055 165 Kč.

Na základě výše uvedených skutečností lze konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo a jednotlivé kontroly přispěly u právnických a podnikajících fyzických osob k zlepšení plnění opatření, k minimalizaci rizik spojených s provozem chladicích zařízení, kompresorových stanic a plynových zařízení a k zajištění a zlepšení bezpečnosti provozovaných zařízení.

Z rozboru počtu nedostatků jednoznačně plyne, že se největší počet nedostatků vyskytoval v oblasti příslušných ustanovení zákoníku práce a zákona, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy. Bylo upozorněno na nedostatky, které musí být odstraněny, popřípadě musí být zabráněno jejich opakování. K účinné prevenci přispělo poradenství, zejména u nových a malých firem, které se dosud s inspekcí práce neseťkaly. Právě konzultace s inspektory byly provozovateli hodnoceny velice kladně.

Z nedostatků zjištěných kontrolou plyne pro OIP zabývat se touto problematikou i v roce 2008, s cílem ověřit následnými kontrolami, zda provozovatel odstranil zjištěné nedostatky a provést kontroly u subjektů, u kterých kontrola nebyla prováděna.

Tabulka 13 Celkové výsledky o kontrolní akci

	Celkem
počet kontrolovaných subjektů	666
počet zjištěných nedostatků - porušení	2 698
počet případů s násobností	4 642
průměrný počet nedostatků na kontrolu	7
počet uložených sankcí za správní delikty a přestupky	71
celková výše uložených sankcí v Kč	1 055 165

Tabulka 14 Nejčastěji porušované předpisy

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
zákon č. 262/2006 Sb.	2 702	44,2
zákon č. 309/2006 Sb.	1 443	23,6
nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	779	12,7
nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	652	10,7
vyhláška č. 48/1982 Sb.	158	2,6
vyhláška č. 85/1978 Sb.	118	1,9

Tabulka 15 Nejčastěji porušovaná ustanovení (počet případů s násobností)

	Charakteristika nedostatků	Počet porušení
zákon č. 262/2006 Sb.	Porušení	2 702
§ 37 odst. 1	Nedostatky v pracovní smlouvě o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru	730
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvářel bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací BOZP při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům	392
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel nevyhodnocoval rizika a nepřijímal opatření k jejich odstranění a nekontroloval úroveň BOZP, zejména nedodržoval metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů	312
§ 103 odst. 1	Schopnost a zdravotní způsobilost obsluhy	304
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajišťoval školení zaměstnanců o předpisech k zajištění BOZP	176
§ 102 odst. 4	Nebyla vedena dokumentace o vyhodnocení rizik a přijatých opatřeních tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno	146
§ 86 odst. 1	Konto pracovní doby a způsob nerovnoměrného rozvržení pracovní doby	87
§ 37 odst. 5	Zaměstnanec nebyl seznámen s pracovním řádem a s předpisy k zajištění BOZP, jež musí při své práci dodržovat	87
§ 104 odst. 5	Neposkytování osobních ochranných pracovních prostředků	82
§ 108 odst. 5	Neorganizování prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	81

	na všech pracovištích a zařízeních nejméně jednou za rok a neodstraňování zjištěných nedostatků	
§ 102 odst. 2	Prevence rizik	59
§ 103 odst. 3	Obsah a četnost školení o předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí a vedení dokumentace o provedeném školení	54
§ 96 odst. 1	Evidence odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce, doby pracovní pohotovosti	47
§ 94 odst. 2	Preventivní lékařská prohlídka pro práci v noci	33
§ 105 odst. 5	Přijímání opatření proti opakování pracovních úrazů	28
§ 104 odst. 1	Neposkytnutí OOPP zaměstnancům	17
§ 102 odst. 6	Opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí	16
§ 104 odst. 4	Kontrola a údržba OOPP v použitelném stavu	11
§ 102 odst. 5	Přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik	10
Ostatní porušení	§ 2 odst. 1, § 3 odst. 2, § 101 odst. 1, 3 a 4, § 102 odst. 7 a § 105 odst. 1 a 2	30

zákon č. 309/2006 Sb.	Porušení	1 443
§ 4 odst. 1	Neprovádění pravidelné a řádné údržby, kontrol a revizí	1 188
§ 2 odst. 1	Nezajištění prostorového a konstrukčního uspořádání pracovišť a nesplnění odpovídajících bezpečnostních a hygienických požadavků na pracovní prostředí a pracoviště	87
§ 5 odst. 1	Absence organizování práce a stanovení pracovních postupů	53
§ 4 odst. 2	Nedodržování požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí	25
ostatní ustanovení	např. další požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, bezpečnostní značky, značení a signály, rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma, zdravotní a odborná způsobilost fyzické osoby	90

HÚ 07.1.06 Provádění kontroly na základě písemných podnětů na porušování pracovních vztahů a podmínek

Tento úkol byl zařazen do programu kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce vzhledem k velkému počtu podnětů podávaných od poloviny roku 2005, kdy přešla do kompetencí úřadu pracovní právní problematika (PPV). Vyhodnocování zaměstnavatelů na základě podnětů na porušování pracovních vztahů a podmínek je jednou z oblastí pro zaměření na preventivní působení formou kontrolní činnosti, poradenství a osvěty k nejproblematictějšímu oblasť PPV a na vybrané obory podnikání zaměstnavatelů, na které nejčastěji podněty směřují.

Podle zadání úkolu měly jednotlivé OIP průběžně provádět vyhodnocení přijatých podání a u subjektů, u nichž byla provedena kontrola na základě podnětů, vyhodnocovat, zda se skutečně prokázalo porušování pracovních vztahů a podmínek.

Vyhodnocení podnětu prováděl zpravidla v první fázi vedoucí inspektor příslušného OIP nebo jím pověřený zaměstnanec. Následně byl podnět podle zaměření problematiky předán vedoucímu příslušného odboru, který rozhodl o způsobu jeho vyřízení, o pořadí šetření s ohledem na jeho věcnost a závažnost.

Podle údajů oblastních inspektorátů práce prováděli kontroly na základě podnětů především inspektoři odborů pracovněprávních vztahů, v menší míře se na nich podíleli inspektoři odborů BOZP. Podněty byly přidělovány k provedení kontroly inspektorům podle jejich regionální působnosti.

Všechny podněty jsou evidovány v databázi evidence podání, která je podrobně vedena od roku 2007, což umožňuje vyhodnocení přijatých podnětů z různých hledisek dle potřeb SÚIP a OIP. Pravidelně jsou prováděny analýzy, ze kterých vyplývá jejich oprávněnost či neoprávněnost. Vyhodnocení výsledků provedených kontrol na základě podnětů je podkladem pro návrh opatření, případně zaměření preventivních kontrol.

Při analýze šetřených podnětů se vyhodnocuje zejména:

- porušení nebo nedodržování předpisů, dle obsahu v podnětu,
- závěr ze zjištěných porušení případné sankce,
- obor ekonomické činnosti zaměstnavatele (OKEČ),
- velikost subjektu (kategorie zaměstnavatele).

U šetřených podnětů jsou vyhodnocovány výsledky kontrolní činnosti z hlediska sledovaných oblastí uváděných v podnětech a vymezené oblasti s nejzávažnějšími a nejčastějšími nedostatky. Výsledek analýzy je prioritně využit k cílenému zaměření osvěty a preventivní kontrolní činnosti pro následující období. Z obsahu a zaměření podnětů a především z výsledků kontrolní činnosti jsou vyhodnoceny oblasti nejčastěji porušovaných předpisů. Tyto pak jsou členěny podle velikosti subjektu (počtu zaměstnanců), ale také podle odvětví činnosti (OKEČ). Při opakujícím se porušování předpisů jsou subjekty sankčně postihovány.

Oblastní inspektoráty práce se zabývaly jednotlivě každým podnětem, provedly vyhodnocení a rozhodly o způsobu jeho vyřízení. I když zákon o inspekci práce nestanovuje povinnost ani lhůtu pro vyřízení podnětů, přesto se OIP snaží o jejich vyřízení v co nejkratší lhůtě.

Program Evidence podnětů umožňuje přesné zpracování údajů a jejich následné analyzování. OIP provádí analýzy pro svou regionální potřebu, aby kontrolní činnost prováděná na jejich základě byla co nejefektivnější. To znamená, že u subjektů, na které bylo podáno více podnětů, byla provedena jedna kontrola, popřípadě aby byla kontrolní činnost řešena současně s plněním jiného plánovaného úkolu.

V rámci kontrolní činnosti na základě podnětů bylo inspektory provedeno v roce 2007 celkem 2 842 kontrol u 2 664 subjektů, z toho bylo 57 následných kontrol. Z celkového počtu kontrolovaných subjektů bylo 566 bez nedostatků, 2 276 s nedostatky, z nichž u 1 664 nebylo rozhodnuto o uložení sankce. Za správní delikty podle zákona č. 251/2005 Sb. bylo za rok 2007 uloženo celkem 612 pokut v celkové výši 11 974 423 Kč, viz tabulka 17.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

U kontrol provedených na základě podnětů bylo zjištěno, ve kterých oblastech zaměstnavatelé nejčastěji porušovali pracovněprávní předpisy.

Tabulka 16 Počet subjektů podle oblasti porušení

Oblast porušení	Počet subjektů	Počet porušení	Počet případů s násobností
Součinnost zaměstnavatele a orgánu zaměstnanců	12	17	24
Rovné zacházení	70	97	727
Pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	1 440	4 133	24 483
Odměňování zaměstnanců	1 327	2 721	9 485
Náhrady	267	404	872
Pracovní doba	655	1 220	5 406
Dovolená	84	103	403
Zvláštní pracovní podmínky	18	35	113
Výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti	1	1	3
Bezpečnost práce, bezpečnost TZ a VTZ	339	688	7 200
Jiné	44	80	232
Celkem	4 257	9 499	48 948

Celkem 4 257 zaměstnavatelů porušilo pracovní právní předpisy, což se týkalo 48 948 zaměstnanců. Níže jsou uvedeny vybrané oblasti, kde četnost porušení byla nejvyšší, s popisem nejčastěji se vyskytujících nedostatků.

- Pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr – nedostatky u 1 440 zaměstnavatelů, což se týkalo 24 483 zaměstnanců.

U třetiny zaměstnavatelů bylo kontrolou zjištěno porušování pracovní právních předpisů v oblasti vzniku, změny a ukončení pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Nejčastěji porušovaným předpisem byl zákoník práce, zejména jeho ustanovení týkající se stanovení povinnosti zaměstnavatele písemně informovat zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, pokud již nejsou obsaženy v pracovní smlouvě. Jednalo se o 1 994 zaměstnavatelů a týkala se 10 703 zaměstnanců. Zaměstnavatel zejména neinformoval zaměstnance o délce dovolené, o výpovědních dobách, o stanovené týdenní pracovní době a jejím rozvržení, o mzdě nebo platu a dalších náležitostech souvisejících s odměňováním. Je nutno připustit, že nebyla zkoumána závislost mezi neposkytnutím zákonných informací a porušováním pracovní právních předpisů u těchto zaměstnavatelů. Dalším nejčastěji se vyskytujícím porušením bylo nesplnění povinnosti zaměstnavatele při skončení pracovního poměru vydat zaměstnanci potvrzení o zaměstnání se všemi náležitostmi. Zde došlo k porušení u 792 zaměstnavatelů, což bylo v 6 963 případech s násobností. Další porušení, zahrnutá v této oblasti, se týkala zejména povinnosti zaměstnavatelů pečovat o vytváření a rozvíjení pracovní právních vztahů, písemné formy pracovní smlouvy a jejího obsahu. Tato porušení sice již nebyla tak častá, ale z hlediska pracovního poměru důležitá. Jednalo se o 46 zaměstnavatelů v 2 724 případech s násobností.

- Odměňování zaměstnanců – nedostatky u 1 327 zaměstnavatelů, což se týkalo 9 485 zaměstnanců

Další nejvíce porušovanou oblastí je odměňování zaměstnanců. Tato oblast zahrnuje mzdu, plat, odměnu z dohod, odměnu za pracovní pohotovost a srážky z příjmů z pracovního poměru.

vztahu. V 594 případech zaměstnavatelé nevypláceli mzdu ve lhůtě splatnosti, nebo nevyplatili mzdu a některou její složku vůbec, a to u 1 729 zaměstnanců.

Velmi závažným je nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy nebo minimálního mzdového tarifu, což se týkalo 580 zaměstnanců u 215 zaměstnavatelů. Zejména se to týkalo zaměstnavatelů, u kterých nepůsobí odborová organizace.

- Pracovní doba – nedostatky u 655 zaměstnavatelů, což se týkalo 5 406 zaměstnanců

Zde se převážně vyskytovaly nedostatky v evidenci pracovní doby, kterou zaměstnavatel buď nevedl vůbec nebo ji vedl nedostatečně. Jednalo se o 420 zaměstnavatelů ve 2 880 případech s násobností. S ohledem na tuto skutečnost nelze kontrolou prokázat skutečný výkon práce přesčas, v noci a ve svátek. Kontrolami byla zjištěna také pochybení u přestávek v práci, zejména když zaměstnavatel neposkytl nebo neumožnil čerpat přestávku v práci na jídlo a oddech po stanovené době nepřetržité práce. 95 zaměstnavatelů se potýkalo s neznalostí, kdy nezapočítat přestávku v práci na jídlo a oddech a kdy započítat poskytnutí přiměřené doby na oddech a jídlo do pracovní doby. Nedostatky byly prokázány u 320 zaměstnanců (95 zaměstnavatelů).

- Náhrady – nedostatky u 267 zaměstnavatelů, což se týkalo 872 zaměstnanců

U náhrad docházelo méně často k porušením předpisů než v předchozích oblastech. Nejčastějšími nedostatky bylo nevyplacení náhrad za nevyčerpanou dovolenou, zejména při skončení pracovního poměru u 123 zaměstnavatelů ve 192 případech s násobností.

- Dovolená – nedostatky u 84 zaměstnavatelů, což se týkalo 403 zaměstnanců

Zde se zejména vyskytovaly problémy v tom, že zaměstnavatel nevypracoval plán dovolených, neurčil zaměstnanci nástup na dovolenou a neumožnil zaměstnanci dovolenou čerpat.

- Rovné zacházení – nedostatky u 70 zaměstnavatelů, což se týkalo 727 zaměstnanců

V této oblasti bylo zjištěno nejvíce porušení v odměňování, kdy zaměstnavatel nezajistil, aby za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty byla poskytována stejná mzda, plat nebo odměna z dohody.

Analýza provedených kontrol podle OKEČ

Analýza byla provedena u 6 vybraných oblastí, ve kterých bylo zjištěno porušení pracovněprávních předpisů u největšího počtu zaměstnavatelů - viz tabulka č. 18. Nejvíce nedostatků bylo zjištěno u zaměstnavatelů v odvětvích maloobchodu (463 případů s násobností), služeb převážně pro podniky (454), pohostinství a ubytování (436), stavebnictví (367), pozemní dopravy (344), velkoobchodu (330) a výroby potravin a nápojů (122 případů s násobností).

Analýza provedených kontrol podle počtu zaměstnanců (kategorií)

Analýza provedených kontrol kategorií zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců byla provedena stejně jako předchozí analýza - viz tabulka 19.

Z výsledků kontrol můžeme vyvozovat, že zjištěné nedostatky poukazují nejvíce na porušování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů do 5 zaměstnanců (1 298), dále mezi 10-19 zaměstnanci (583), konkrétně kategorie 6–9 zaměstnanců (464), potom 50-99 zaměstnanců (339) a 25–49 zaměstnanců (331). U zaměstnavatelů s vyšším počtem zaměstnanců nejsou porušení pracovněprávních předpisů tak častá. Z toho je patrné, že v mnohem větší míře jsou zjišťovány nedostatky u zaměstnavatelů do 100 zaměstnanců.

Analýza provedených kontrol podle porušených předpisů

Analýza porušených předpisů ve vybraných oblastech dokládá snížení roztržitosti právní úpravy a soustředění do jednoho základního předpisu - do zákoníku práce. Současně z analýzy vyplývá, že ve větší míře bylo kontrolováno období po 1. 1. 2007, kdy nabyt účinnosti nový zákoník práce – viz tabulka 20. Tomu nasvědčuje počet zaměstnavatelů, u kterých bylo zjištěno porušení níže uvedených předpisů:

- zákoník práce (od 1. 1. 2007) porušilo 2 579 zaměstnavatelů,
- zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce (do 31. 12. 2006) porušilo 1 132 zaměstnavatelů,
- zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě (do 31. 12. 2006) porušilo 541 zaměstnavatelů,
- zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách (do 31. 12. 2006) porušilo 47 zaměstnavatelů.

Uvedeny jsou pouze právní předpisy, k jejichž porušení docházelo nejčastěji. Je nutno vzít v úvahu, že kontrolní činnost byla zaměřena na prošetření nedostatků, na které poukazyvaly podněty z písemných podání.

Z analýzy kontrol provedených na základě podnětů je zřejmé, že nejčastěji se vyskytujícím problémem v pracovněprávních vztazích bylo, že zaměstnavatel zaměstnance neinformuje o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru a dále, že zaměstnavatel nevydává při skončení pracovního poměru potvrzení o zaměstnání, což má ve svém důsledku negativní dopad na zaměstnance.

Nejvíce problémů bylo zjištěno u zaměstnavatelů do 20 zaměstnanců, což může vycházet z nízkého právního povědomí, protože tito zaměstnavatelé většinou nemají zajištěno kvalifikované vedení personální agendy. Zaměstnavatelé s větším počtem zaměstnanců mají obvykle vedení personální a mzdové agendy velmi dobře ošetřeno. Také zde zpravidla působí odborová organizace, která zastupuje zaměstnance v oblasti pracovněprávní a mzdové. Proto je u těchto zaměstnavatelů počet podnětů i počet porušení podstatně nižší.

V porovnání s rokem 2006 lze konstatovat, že došlo k mírnému nárůstu počtu provedených kontrol z 2 607 v roce 2006 na 2 842 v roce 2007, přičemž počet zjištěných nedostatků vzrostl z 7 102 v roce 2006 na 7 664 v roce 2007 – viz tabulka 21. V roce 2007 inspektoři za porušování předpisů daleko častěji ukládali sankce než v roce 2006, což se projevilo podstatně větším počtem uložených pokut – viz tabulka č. 22. V roce 2006 bylo uloženo 252 pokut v celkové výši 2 902 534 Kč a v roce 2007 bylo uloženo 612 pokut v celkové výši 11 974 423 Kč. Zvýšila se průměrná výše uložených pokut z cca 11 tis. Kč u kontrol provedených v roce 2006 na více jak 19 tisíc Kč u kontrol provedených v roce 2007. Zvýšilo se i procento kontrol s nedostatky, u kterých byla uložena sankce z 12,3 % v roce 2006 na 27,3 % v roce 2007.

U počtu přijatých podnětů došlo k mírnému snížení z 5 485 v roce 2006 na 4 745 v roce 2007. To mohlo být ovlivněno zkvalitněním poradenské činnosti, důslednou kontrolní činností a menší tolerancí k zjištěným nedostatkům a častějším ukládáním sankcí zaměstnavatelům. Na závěr nutno konstatovat, že přijatými podněty se systém efektivněji zabývá, řádně je eviduje a vyhodnocuje. Bylo provedeno více kontrol než v roce 2006 a zpřísnily se sankční postihy.

Tabulka 17 Závěry z kontrol na základě podnětů

Počet kontrol na základě podnětů		celkem	
Závěry z šetření podnětů	Počet kontrol, kde byla zjištěna porušení: z toho	sankce neuložena	1 664
		sankce uložena	612
		suma uložených pokut v Kč	11 974 423
	Počet kontrol bez nedostatků	566	
Počet kontrol celkem		2 842	

Tabulka 18 Analýza zaměstnavatelů podle odvětví u vybraných oblastí porušení

List 1

Oborová klasifikace ekonomických činností (H4)		Oblast porušení						celkem
Kód	Název	rovné zacházení	pracovní poměr, dohody	odměňování zaměstnanců	náhrady	pracovní doba	dovolená	
10000	Zemědělství, myslivost a související činnosti	2	32	33	3	14	2	86
20000	Lesnictví, těžba dříví a přidružené činnosti		6	5	2	5		18
50000	Rybolov, chov ryb, přidružené činnosti v rámci rybolovu		1	1				2
100000	Dobývání černého a hnědého uhlí, rašeliny		1			1		2
140000	Dobývání a úprava ostatních nerostů		2	2		1		5
150000	Výroba potravin a nápojů	2	39	48	2	28	3	122
170000	Textilní průmysl	1	8	9	1	4		23
180000	Oděvní průmysl, zpracování a barvení kožehin	2	11	18	1	2	1	35
190000	Činění a úprava usní, výroba brašn.a sedlář.zboží a obuvi		3	6	1			10
200000	Průmysl dřevařský a korkařský, výroba proutěného zboží		21	18	4	10		53
210000	Výroba vlákniny, papíru a lepenky - 210000			2				2
220000	Vydavatelství, tisk a reprodukce zvuk.a obraz.nahrávek	1	19	13	4	7	2	46
230000	Koksování, rafinérské zpracování ropy atd.		1	1				2
240000	Výroba chemických výrobků	1	7	5	1	4	1	19
250000	Výroba pryžových a plastových výrobků		26	17	3	7		53
260000	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků		10	10	1	5	1	27
270000	Výroba kovů vč. hutního zpracování		4	3		2		9
280000	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	1	38	35	7	13	4	98
290000	Výroba strojů a zařízení	1	12	7	4	1	2	27
300000	Výroba kancelářských strojů a počítačů	1	3	2		1		7
310000	Výroba elektrických strojů a přístrojů jinde neuvedených	1	17	13	3	8	1	43
320000	Výroba rádiových, TV a spojových zařízení a přístrojů		3	5		4		12
330000	Výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměr. přístrojů		5	1	1	1		8
340000	Výroba dvoustopých motorových vozidel, přívěsů a návěsů		6	5	2	3		16
350000	Výroba ostatních dopravních zařízení		2	2				4
360000	Výroba nábytku; ostatní zpracovatelský průmysl		16	9	2	4		31

Tabulka 18

List 2

Oborová klasifikace ekonomických činností (H4)		Oblast porušení						celkem
Kód	Název	rovné zacházení	prac. poměr, dohody	odměňování zaměstnanců	náhrady	pracovní doba	dovolená	
370000	Zpracování druhotných surovin		6	4	1			11
400000	Výroba a rozvod el.en., plynu, páry a TUV, výroba chladu		3	2		2		7
410000	Výroba a rozvod vody					1		1
450000	Stavebnictví	8	132	133	34	50	10	367
500000	Prodej, údržba a opravy motorových vozidel a prodej poh.hmot	2	42	41	7	20	4	116
510000	Velkoobchod a zprostředkování obchodu /kromě motor.voz./	4	117	122	23	55	9	330
520000	Maloobchod, opravy spotřebního zboží	10	169	164	33	80	7	463
550000	Pohostinství a ubytování	6	166	143	27	85	9	436
600000	Pozemní doprava; potrubní přeprava	3	107	126	40	63	5	344
630000	Vedlejší a pom.činnost v dopravě; činnosti cest.kanceláří	2	24	20	4	12	2	64
640000	Činnosti poštovní a telekomunikační	1	6	3	2	3	1	16
650000	Peněžnictví		4	3		3		10
670000	Činnosti související s úvěry a pojišťovnictvím		4	4	1	3		12
700000	Činnosti v oblasti nemovitostí	1	44	41	8	20	4	118
710000	Pronájem strojů a přístrojů, zboží os.potřeby a pro domác.		3	2		1		6
720000	Zpracování dat a související činnosti		6	4	2			12
730000	Výzkum a vývoj		1	1				2
740000	Služby převážně pro podniky	12	188	142	29	76	7	454
750000	Veřejná správa a obrana, sociální pojištění		13	7		4	2	26
800000	Školství	2	33	27	3	8	1	74
850000	Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	2	22	22	3	17	3	69
900000	Odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města	1	9	8		4		22
910000	Činnosti organizací společenských		10	9	3	3		25
920000	Rekreační, kulturní a sportovní činnosti	3	24	17	2	10	1	57
930000	Ostatní služby		13	12	3	10	2	40
0	Zatím nezjištěno		1					1
	celkem	70	1 440	1 327	267	655	84	3843

Tabulka 19 Analýza zaměstnavatelů podle velikosti u vybraných oblastí porušení

Kategorie zaměstnavatelů dle počtu zaměstnanců		Oblast porušení						celkem
Kód CSU	Název CSU	rovné zacházení	pracovní poměr, dohody	odměňování zaměstnanců	náhrady	pracovní doba	dovolená	
0	Neuvedeno	3	39	46	5	22	2	117
110	Bez zaměstnanců		16	9		3		28
120	1-5 zaměstnanců	14	483	490	101	188	22	1 298
130	6-9 zaměstnanců	8	170	161	34	85	6	464
210	10-19 zaměstnanců	13	221	208	42	84	15	583
220	20-24 zaměstnanci	2	56	52	18	26	6	160
230	25-49 zaměstnanců	10	133	103	13	60	12	331
240	50-99 zaměstnanců	5	128	110	27	60	9	339
310	100-199 zaměstnanců	4	73	65	10	26	1	179
320	200-249 zaměstnanců		16	14	1	13	2	46
330	250-499 zaměstnanců	3	42	30	6	39	4	124
340	500-999 zaměstnanců	4	28	21	2	18	3	76
410	1 000-1 499 zaměstnanců		8	7	1	6		22
420	1 500-1 999 zaměstnanců		4	2	2	3		11
430	2 000-2 499 zaměstnanců		7	2	2	4		15
440	2 500-2 999 zaměstnanců		1			1		2
450	3 000-3 999 zaměstnanců	2	7	5	1	8	1	24
460	4 000-4 999 zaměstnanců	1	1	1				3
470	5 000-9 999 zaměstnanců		2		1	4	1	8
510	10 000 a více zaměstnanců	1	5	1	1	5		13
celkem		70	1 440	1 327	267	655	84	3 843

Tabulka 20 Počet porušení podle předpisů a oblastí

Oblast		Rovné zacházení	Pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pra	Odměňování zaměstnanců	Náhrady	Pracovní doba	Dovolená	Celkem
Číslo předpisu	Předpis	Počet subjektů						
1/1992 Sb.	o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku		44	462	27	10		541
2/1991 Sb.	o kolektivním vyjednávání			1		1		2
65/1965 Sb.	zákoník práce (do 31. 12. 2006)	20	612	155	73	243	39	1 132
108/1976 Sb.	o Evropské dohodě o práci osádek vozidel v mezinárodní silniční dopravě (AETR)		1					1
108/1994 Sb.	kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony		22	1				23
111/1994 Sb.	o silniční dopravě					1		1
119/1992 Sb.	o cestovních náhradách		3	3	42			47
143/1979 Sb.	o výběru prototypů strojů a zařízení z hlediska bezpečnosti práce		1					1
143/1992 Sb.	o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových org.		3	12				15
256/2006 Sb.	o podrobnostech systému prevence závažných havárií			1				1
262/2006 Sb.	zákoník práce (od 1. 1. 2007)	51	998	870	152	467	47	2 579
303/1995 Sb.	o minimální mzdě			1				1
309/2006 Sb.	zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci					1		1
330/2003 Sb.	o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě			1				1
333/1993 Sb.	o stanovení minimálních mzdových tarifů			14				12
406/2004 Sb.	bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve výbušném prostředí		1					1
475/2001 Sb.	o pracovní době a době odpočinku zaměstnanců v dopravě					2		2
494/2001 Sb.	způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu		1					1
567/2006 Sb.	o minimální mzdě a o nejnižších úrovních zaručené mzdy		2	22				23
589/2006 Sb.	úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě					2		2
3820/85/EHS	o harmonizaci určitých sociálních právních předpisů v silniční dopravě			1				1
	Celkem	71	1 679	1 535	292	725	86	4 388

Tabulka 21 Počet kontrol a nedostatků, porovnání roku 2006 a 2007

rok	první kontroly			následné kontroly			celkem		
	Počet kontrol celkem	Počet kontrol s nedostatky	Počet nedostatků celkem	Počet kontrol celkem	Počet kontrol s nedostatky	Počet nedostatků celkem	Počet kontrol celkem	Počet kontrol s nedostatky	Počet Nedostatků celkem
2006	2 569	2 044	7 089	38	7	13	2 607	2 051	7 102
2007	2 785	2 262	7 629	57	14	35	2 842	2 276	7 664

Tabulka 22 Uložené pokuty - porovnání roku 2006 a 2007

rok	první kontrola		následná kontrola		celkem	
	Počet	Pokuta v Kč	Počet	Pokuta v Kč	Počet	Pokuta v Kč
2006	251	2 897 534	1	5 000	252	2 902 534
2007	608	11 905 423	4	69 000	612	11 974 423

HÚ 07.1.07 Dodržování povinností u malých a středních zaměstnavatelů vyplývajících z pracovního vztahu v návaznosti na hodnocení četnosti podnětů občanů, zkušenosti a praxe

Důvodem pro zařazení tohoto celorepublikového úkolu do programu kontrolních akcí na rok 2007 byla skutečnost, že z analýzy podnětů došlých v roce 2005 a v první polovině roku 2006 vyplynulo porušování předpisů ze strany zaměstnavatelů, a to nejvíce u firem do 100 zaměstnanců. Největší nedostatky byly zjištěny zejména v oblastech nepřidělování práce podle pracovní smlouvy, nevyplácení mzdy za vykonanou práci ve stanovené výši podle tarifních stupňů a nedodržování dohodnutých pracovních podmínek na základě kolektivní či pracovní smlouvy. Velmi častým jevem bylo nevydávání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru, čímž docházelo ke krácení zákonných nároků zaměstnanců.

Cílem prováděných kontrol bylo preventivně působit na zaměstnavatele a jejich povinnosti směrem na opakující se nedostatky související se vznikem, změnami a skončení pracovního poměru a při zařazování do tarifních stupňů.

Záměrem úkolu rovněž bylo na základě zjištěných porušení vymezit oblasti s nejzávažnějšími nedostatky a využít je pro možnou následnou osvětu, popřípadě pro další preventivní kontrolní činnost.

Kontrolní činnost byla zaměřena na zaměstnavatele zaměstnávající méně než 100 zaměstnanců. Při výběru kontrolovaných subjektů měly oblastní inspektoráty vycházet ze svých zkušeností ve vztahu k dříve přijatým podnětům a dotazům občanů. Využívaly se poznatky z poradenství prováděného v letech 2005 a 2006. Dále se využívaly poznatky ve spolupráci s kontrolní činností systému BOZP v malých a středních podnicích.

Pro daný úkol byl výběrovým kritériem pro provedení kontrol počet zaměstnanců. Počet kontrolovaných subjektů nebyl v rámci úkolu nijak limitován a toto rozhodnutí bylo ponecháno na jednotlivých OIP podle znalosti regionů.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Kontroly se stanoveným zaměřením byly provedeny všemi OIP, a to v celkovém počtu 1 809 kontrol. Při výběru subjektů OIP vycházely z vlastní analýzy, z informací a dotazů podatelů, úřadů práce, živnostenských úřadů, Policie ČR a z poradenství. V případě některých OIP však došlo ke kontrolám i větších subjektů, než stanovovalo zadání. Důvodem bylo zaměňování některých zaměstnavatelů jako celku, jejich jednotlivých provozů a taktéž uvádění chybných údajů v databázích ČSÚ týkajících se aktuálního počtu zaměstnanců jednotlivých zaměstnavatelů oproti skutečnému stavu. Dále byly zařazovány tyto subjekty do kontrolní činnosti, protože v rámci poradenství byly avizovány určité problémy v oblasti dodržování pracovněprávních předpisů, přestože nedošlo k podání podnětu. V mnoha případech se jednalo o zaměstnavatele s více než 100 zaměstnanci. Proto i tyto kontroly byly začleněny do uvedeného úkolu. Je možné konstatovat, že záměr úkolu byl naplněn a získané poznatky z těchto kontrol obsažené v další části textu budou využity pro další kontrolní činnost.

Provedenými kontrolami bylo zjištěno celkem 4 257 nedostatků, které byly zjištěny u 15 778 kontrolovaných zaměstnanců. V některých případech bylo zjišťováno i úmyslné nedodržování pracovněprávních předpisů - většinou tam, kde došlo ke sporům mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Převážně však šlo o neznalost předpisů. Inspekcí práce však nemůže být žádná tato skutečnost tolerována, neboť vede k vytváření nežádoucích pracovních podmínek a neplnění povinností vůči zaměstnancům. Jako problematické bylo ze strany OIP identifikováno zajišťování příslušné agendy nedostatečně kvalifikovaným zaměstnancem, zejména u malých a středních zaměstnavatelů, což často vyplývá z úrovně mzdových prostředků, které jsou firmy ochotny zaměstnancům poskytnout. Tyto zjištěné skutečnosti poukazují na důležitost osvěty a prevence, na což byl i úkol zaměřen.

V první stanovené oblasti (tj. vznik, změny a skončení pracovního poměru nebo obdobného vztahu) byly kontroly zaměřeny zejména na uvádění povinných náležitostí v pracovních smlouvách, informování zaměstnanců o pracovních podmínkách, dodržování povinností při skončení pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele a náležitostí dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Kontrolní činnost v této oblasti odhalila 2 909 nedostatků. To odpovídalo porušení v 10 098 případech s násobností, což činí 68,3 % z celkového počtu zjištěných nedostatků. V rámci této oblasti kontroly bylo v intencích zpracovaného kontrolního seznamu nejčastěji porušováno ustanovení § 37 nového zákoníku práce (§ 32 odst. 3 zákona č. 65/1965 Sb.), tzn. porušení povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o právech a povinnostech souvisejících s pracovním poměrem. Porušení bylo zjištěno u 1 900 kontrolovaných subjektů, v 7 711 případech s násobností.

V nejmenší míře došlo k porušení ustanovení § 44 odst. 2 zákona č. 65/1965 Sb. (§ 50 odst. 2 a 4, § 52 zákona č. 262/2006 Sb.), tzn. porušení povinností v souvislosti s výpovědí danou zaměstnavatelem, a to pouze v 1 případě (viz tabulka 23 a 24).

Ve druhé oblasti (tj. mzda, náhrada mzdy a náhrady výdajů, zařazování do tarifních stupňů), se inspektoři soustředili na povinnosti spojené s poskytováním minimální mzdy, minimálního tarifu, stejné mzdy za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, náhrady mzdy při překážkách v práci a náhrady cestovních výdajů. Dále se tato oblast týkala také proplácení stanovených příplatků za práci přesčas, ve svátek, noční práci a také porušování povinností v souvislosti s prováděním neoprávněných srážek ze mzdy zaměstnanců. Zde byl zjištěn celkový počet nedostatků 1 348 v 5 626 případech s násobností, což představuje 31,7 % z celkového počtu zjištěných nedostatků. Závažné nedostatky byly zjištěny v souvislosti s neposkytováním stanovených příplatků za práci přesčas, za práci ve svátek nebo noční práci, a to 263 nedostatků v 914 případech s násobností porušení § 114 až 116 zákona č. 262/2006 Sb. (porušování ustanovení § 5 až 7 zákona č. 1/1992 Sb.). Nejméně zjištěných nedostatků se týkalo povinnosti zaměstnavatele poskytnout zaměstnancům při překážkách v práci náhradu mzdy, kdy se jednalo o 3 nedostatky v 5 případech s násobností (viz tabulka 23).

V rámci provedené kontrolní činnosti byly **zjištěny i nedostatky nad rámec daného úkolu,** a to zejména porušení povinnosti uzavírat změny obsahu pracovního poměru písemně se souhlasem zaměstnance (122 nedostatků ve 397 případech s násobností), dále překračování stanovené délky pracovní doby (30 nedostatků ve 102 případech s násobností) a neurčení začátku a konce směn (87 nedostatků v 145 případech s násobností). Problémy se ve značné míře vyskytovaly také v oblasti poskytování přestávek v práci na jídlo a oddech a bezpečnostní přestávky (40 nedostatků v 85 případech s násobností), doby odpočinku (136 nedostatků v 369 případech s násobností), evidence odpracované doby a pracovní pohotovosti (174 nedostatků v 671 případech s násobností). Častým jevem rovněž bylo nevydávání potvrzení o zaměstnání ze strany zaměstnavatele při skončení pracovního poměru (365 nedostatků v 689 případech s násobností). Nedostatky se týkaly také porušování povinností na úseku noční práce (62 nedostatků v 133 případech s násobností) a poskytování osobních ochranných prostředků (43 nedostatků v 123 případech s násobností). Uvedené údaje znázorňuje tabulka 23.

Z hlediska oborů ekonomických činností z výsledků kontrolní činnosti vyplynulo, že největší počet porušování pracovněprávních předpisů byl zjištěn u zaměstnavatelů s předmětem činnosti stavebnictví (589 nedostatků v 1 835 případech s násobností), maloobchod (527 nedostatků v 1 527 případech s násobností), pohostinství a ubytování (389 nedostatků v 1 939 případech s násobností). Uvedené údaje a rovněž další odvětví, v nichž byla zjištěna výrazná porušování pracovněprávních předpisů, obsahuje tabulka 25.

Za porušení ustanovení pracovněprávních předpisů byly v rámci daného úkolu v roce 2007 uloženy sankce v celkové výši 2 639 334 Kč. O uložení sankcí bylo rozhodováno v intencích ustanovení § 36 zákona č. 251/2005 Sb., a to v souvislosti se závažností zjištěných nedostatků, jejich četností a opakování z předchozí kontroly (10 kontrol bylo realizováno jako následné), poskytováním součinnosti kontrolovaného subjektu, následky porušení pracovněprávních předpisů na zaměstnance a okolnosti, za kterých byl delikt spáchán, a snahou o nápravu zjištěných nedostatků v termínu opatření.

Vlastní kontrolní činnost, prováděná na základě zadání, potvrdila častý výskyt nedostatků v oblasti pracovněprávních vztahů u menších a středních zaměstnavatelů. Je nutno uvést, že porušování povinností vyplývajících z pracovněprávních předpisů je zřejmě v praxi ještě

vyšší, než bylo možné zjistit v rámci provedených kontrol, což rovněž avizuje poradenská činnost OIP. Vyhodnocením dané kontrolní akce vyplynula nutnost zařadit úkol do programu kontrolních akcí na rok 2008. Tato potřeba souvisí se zaměřením úkolu na preventivní výkon kontrolní činnosti bez přijatého podnětu, který ve svém důsledku přispívá k většímu právnímu povědomí, zejména nejmenších zaměstnavatelů. V konečném důsledku by tato činnost mohla vést ke stabilizaci, příp. snižování počtu přijatých podnětů.

Zároveň bude účelné aktualizovat příslušný kontrolní seznam například o problematiku pracovní doby, vydávání potvrzení o zaměstnání atd. Dalším námětem může být užší zaměření kontrolní činnosti z odvětvového hlediska, vycházející z analýzy podnětů let 2007 a 2008 a zjištění z této kontrolní akce, což by přispělo k zlepšení v oblastech s nejzávažnějšími nedostatky.

Vzhledem k tomu, že kontrolní činnost se prováděla v roce, ve kterém se dokončovala řízení v režimu zákona č. 65/1965 Sb., a současně zahajovala nová podle zákona č. 262/2006 Sb., jsou první čísla uváděná podle původního zákona a druhá po nabytí účinnosti nového zákoníku práce se zkratkou NZP.

Tabulka 23 **Přehled porušení v návaznosti na zadání úkolu**

<i>porušená ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet porušení</i>	<i>násobnost</i>
§ 29 odst. 1 ZP (§ 34 odst. 1 NZP)	náležitosti pracovní smlouvy	23	46
§ 32 odst. 1 ZP (§ 34 odst. 3 NZP)	povinnost uzavřít pracovní smlouvu písemnou formou	29	53
§ 32 odst. 3 ZP (§ 37 NZP)	povinnost zaměstnance písemně informovat o právech a povinnostech v pracovním poměru	1 900	7 711
§ 44 odst. 2 ZP (§ 50 odst. 2, 4, § 52 NZP)	povinnost zaměstnavatele skutkově vymežit důvod při výpovědi zaměstnanci	1	1
§ 236 odst. 2 ZP (§ 50 odst. 2, 4, § 52 NZP)	náležitosti dohody o provedení práce	16	29
§ 237 odst. 2 ZP (§ 76 odst. 2, 3 NZP)	povinnost sjednat v dohodě o pracovní činnosti rozsah práce do poloviny stanovené týdenní pracovní doby	11	67
§ 111 odst. 3 ZP (§ 111 odst. 1 NZP), § 4 odst. 4 zák. č. 1/1992 Sb. (§ 109 odst. 4 NZP)	povinnost poskytnout zaměstnanci mzdu alespoň ve výši minimální mzdy, popř. min. mzdového tarifu	26	43
§ 4a zák. č. 1/1992 Sb. (§ 110 NZP)	povinnost poskytnout zaměstnancům za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty stejnou mzdu	16	79
§ 121 ZP (§ 146 NZP)	provádění srážek ze mzdy bez dohody o srážkách	132	822
§ 124 a násl. zejména § 130 ZP (§ 208 a § 209 NZP)	povinnost poskytnout zaměstnancům náhradu mzdy při překážkách v práci	3	5
zák. č. 119/1992 Sb. (§ 156 a násl. NZP)	povinnost poskytnout zaměstnancům náhradu cestovních výdajů	14	43
§ 5 až 7 zák. č. 1/1992 Sb., § 99 ZP (§ 114 – 116 NZP)	povinnost poskytovat zaměstnancům příplatky za práci přesčas, za práci ve svátek a za noční práci	263	914
celkový počet		2 434	8 991

Tabulka 24 Přehled porušení nad rámec zadání úkolu

<i>porušené ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet porušení</i>	<i>násobnost</i>
§ 36 ZP (§ 40 NZP)	povinnost uzavřít změnu obsahu pracovního poměru se souhlasem zaměstnance písemnou formou	122	397
§ 38a ZP (§ 79 odst. 1, 2 NZP)	dodržování stanovené délky pracovní doby	30	102
§ 87 odst. 1 ZP (§ 81 odst. 1 NZP)	povinnost zaměstnavatele rozvrhnout pracovní dobu, určit začátek a konec směn	87	145
§ 89 ZP (§ 88 a 89 NZP)	povinnost zaměstnavatele poskytnout přestávku v práci na jídlo a oddech a bezpečnostní přestávku	40	85
§ 90 - 92 ZP (§ 90 - 92 NZP)	doba odpočinku	136	369
§ 99 ZP (§ 94 NZP)	noční práce	62	133
§ 94 ZP (§ 96 NZP)	evidence odpracované doby a pracovní pohotovosti	174	671
§ 133a odst. 5 ZP (§ 104 odst. 5 NZP)	poskytování osobních ochranných prostředků	43	123
§ 60 odst. 2 ZP (§ 313 NZP)	povinnost zaměstnavatele vydat potvrzení o zaměstnání	365	689

Tabulka 25 Přehled porušení podle oboru činnosti v rámci úkolu

<i>Kód oboru činnosti</i>	<i>Název oboru činnosti</i>	<i>Počet porušení</i>	<i>Násobnost</i>
100000	Zemědělství, myslivost a související činnosti	280	1 031
150000	Výroba potravin a nápojů	293	1 616
200000	Průmysl dřevařský a korkařský průmysl kromě výroby nábytku	206	689
280000	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	283	1 036
290000	Výroba strojů a zařízení	270	1 079
450000	Stavebnictví	589	1 835
520000	Maloobchod, opravy spotřebního zboží	527	1 527
550000	Pohostinství a ubytování	389	1 939
600000	Pozemní dopravy, potrubní přeprava	198	639
740000	Služby převážně pro podniky	193	625

HÚ 07.1.08 Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince

V návaznosti na Program kontrolních akcí na rok 2007 byly v průběhu roku provedeny jednotlivými OIP kontroly u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince. Důvodem byl stále přibývajícím počet cizinců zaměstnáváných na území České republiky (zejména osob ze zemí střední a východní Evropy a Asie, jako je např. Rusko, Ukrajina, Bulharsko, Mongolsko, KLDR atd.), přičemž také dochází k nárůstu počtu případů porušování pracovněprávních předpisů. Na nárůst migrační atraktivity má bezesporu vliv vstup do Evropské unie, i když zajímavou se Česká republika stala již na počátku 90. let po otevření hranic.

Kontrolní činnost u vytypovaných zaměstnavatelů, kde jsou zaměstnávání cizinci na základě povolení úřadů práce, byla zaměřena na dodržování a aplikaci pracovněprávních předpisů, tj. zákona č. 65/1965 Sb. (do 31. 12. 2006) a následně v současnosti platného zákona č. 262/2006 Sb. Pracovní migrace se stala relativně důležitou součástí pracovního trhu v České republice, a to zejména v určitých profesích. Cizinci na trh práce vstupují jako zaměstnavatelé i jako zaměstnanci. Jejich vstup na trh práce je stejně jako u občanů České republiky ovlivněn mnoha společenskými, hospodářskými i individuálními podmínkami. Tito zaměstnanci na rozdíl od českých občanů musí překonávat různé překážky (např. jazykové), mají horší přehled o svých právech a povinnostech, zpravidla není využívána jejich původní kvalifikace apod. Z tiskových informací a výzkumných zpráv vyplývá, že zaměstnavatelé často využívají cizinců jako levné pracovní síly. Jsou zpravidla zaměstnávání na takových pracovních pozicích, o něž nemají čeští občané zájem. Jelikož nejsou tato místa obsazována, zaměstnavatelé je nabízejí cizincům, kteří mohou mnohdy pracovat za odlišných podmínek než zaměstnanci čeští. To však neznamená, že by v pracovněprávních vztazích u českých zaměstnanců nedocházelo k porušování právních předpisů. Je to dáno už samotným vztahem zaměstnanec - zaměstnavatel. U cizinců je to však dáno i tím, že se jedná často o migranty ze zemí, kde není ekonomická situace příznivá, přičemž jsou zároveň ochotni pracovat za horších podmínek než občané České republiky.

Pracovněprávní vztahy mezi cizincem a zaměstnavatelem se řídí především zákoníkem práce a souvisejícími právními předpisy, jako je tomu i u českých zaměstnanců. Podmínky zaměstnávání jsou stanoveny dále zákonem o zaměstnanosti, podle kterého mohou být cizinci zaměstnáni na území České republiky za stanovených podmínek. Cizinci (a osoby bez státní příslušnosti) mohou být zaměstnáni na území České republiky pouze za předpokladu, že splnili dvě základní podmínky. Jednak jim bylo uděleno povolení k zaměstnání, jednak povolení k pobytu. Občané členských států EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci nejsou z hlediska zákona o zaměstnanosti považováni za cizince, mají tudíž stejné právní postavení jako občané České republiky.

Cílem kontrolní akce bylo zjistit a požadovat odstranění zjištěných nedostatků v dodržování pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince, což má přispívat k tomu, aby nedocházelo k opakování porušování pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatelů. Prováděné kontroly měly za úkol pozitivně přispět k aplikaci pracovněprávních předpisů v pracovněprávních vztazích a zabránit porušování, popř. obcházení zákonných norem při vazbě na přicházející podání, která poukazovala na nedodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání cizinců z roku 2006, ale i v průběhu roku 2007. Účelem zároveň bylo, aby se na základě zkušeností z provedených kontrolních akcí vymezilo, v čem spočívají příčiny porušování pracovněprávních předpisů, a současně aby se navrhlo opatření k nápravě ve vazbě na prevenci a případné sankce z důvodů zlepšování pracovních podmínek těchto zaměstnanců.

Bylo stanoveno každým OIP provést minimálně 10 kontrol subjektů vybraných na základě spolupráce s úřady práce, které na žádost OIP poskytly informace, kde a komu bylo vydáno povolení k zaměstnávání cizinců. OIP vybraly pro kontrolu podle konkrétního stavu v regionech subjekty s největšími počty zaměstnaných cizinců (více než se třemi). Až na výjimku OIP při výkonu kontrolních akcí nevyžadovaly spolupráci s jinými správními orgány. Výběr samotných kontrolovaných subjektů byl ponechán na jednotlivých OIP v souladu se zadáním a cílem úkolu, přičemž kritériem pro výběr kontrolovaných subjektů nebyl celkový počet jejich zaměstnanců. Z tohoto důvodu byly kontroly provedeny u zaměstnavatelů s různým počtem zaměstnanců, nebyla definována jiná omezení s výjimkou kritéria, aby zaměstnanci byli cizinci. Během roku 2007 došly na tuto problematiku pouze 2 podněty. Výjimečně tedy byly využity i přijaté podněty a také provedeny následné kontroly (v počtu 5). Případy, kdy se na orgány inspekce práce cizinec obrátí s podnětem k provedení kontroly, jsou spíše výjimečné. S takovým podnětem přichází v řadě případů instituce, které se o tuto problematiku zajímají ať v zemích původu cizince, cestou zastupitelských orgánů nebo cestou médií. Sami cizinci v době svých aktivit v České republice žádné podněty většinou nedávají, nemají ani zájem na provádění kontrol z důvodu ztráty zaměstnání a také z důvodu nedostatečné znalosti české legislativy. Povolení k zaměstnání je vždy vydáváno na konkrétní pracovní místo a pozici, a to vylučuje nejen změnu místa, ale i změnu pracovní pozice. Změna by znamenala požádat o nové povolení. Problémem spíše je, že tito zaměstnanci pracují bez povolení nebo toto povolení překračují. Nelegální zaměstnávání je však mimo věcnou působnost orgánů inspekce práce.

Kontrolní činnost byla zaměřena zejména na oblasti:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru,
- diskriminace,
- pracovní doba a doba odpočinku, evidenci pracovní doby,
- mzda a náhrada mzdy,
- nároky na dovolenou apod.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Kontroly byly provedeny shodně všemi OIP v souladu se zadáním kontrolní akce. Hlavním úkolem bylo provést pokud možno jednotně kontroly dodržování pracovněprávních předpisů v souladu s kontrolním seznamem pro tuto kontrolní akci. Tím, že byla provedena kontrolní činnost u 111 zaměstnavatelů, byl překročen stanovený minimální počet kontrolovaných subjektů.

Z výsledků kontrolní činnosti OIP vyplývá, že zaměstnavatelé vytvořili podmínky k výkonu kontroly a poskytli součinnost, která odpovídá oprávněním inspektora dle ustanovení § 7 zákona č. 251/2005 Sb.

Provedenými kontrolami bylo zjištěno celkem 239 porušení, což se týkalo 713 kontrolovaných zaměstnanců. V rámci kontrolní činnosti byly zjištěny i nedostatky nad rámec daného úkolu, a to porušení zákona č. 435/2004 Sb., ale i některých ustanovení zákona č. 65/1965 Sb., respektive zákona č. 262/2006 Sb. Poznatky získané z kontroly jsou sumarizovány a uvedeny níže (uvedené počty porušení souvisí přímo se zadáním úkolu).

Tabulka 26 Počet porušení dle „předmětu kontrol“ v návaznosti na zadání úkolu

<i>zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku</i>				
<i>porušená ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet subjektů</i>	<i>počet porušení</i>	<i>násobnost</i>
§ 5 odst. 1, 2	mzda a náhradní volno za práci přesčas	2	2	2
§ 6 odst. 1	mzda a náhrada mzdy za svátek	1	1	1
§ 7	mzda za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci	1	1	2
§ 14 odst. 1	minimální mzdové tarify	2	2	3
§ 18 odst. 1	povinnost písemně sjednat či stanovit mzdu	1	1	6
celkový počet		7	7	14

Tabulka 27 Počet porušení zákoníku práce platného do 31. 12. 2006

<i>zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce</i>				
<i>porušená ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet subjektů</i>	<i>počet porušení</i>	<i>násobnost</i>
§ 29 odst. 1	pracovní smlouva neobsahuje nezbytné náležitosti	3	3	4
§ 32 odst. 1	povinnost zaměstnavatele uzavřít pracovní smlouvu písemně	1	1	17
§ 32 odst. 1	informování o obsahu pracovního poměru	42	42	132
§ 45 odst. 1, 2	výpovědní doby	2	2	2
§ 60 odst. 2	zaměstnavatel nevydal zaměstnanci potvrzení o zaměstnání	3	3	4
§ 89 odst. 1	přestávky v práci	2	2	2
§ 90 odst. 2	nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami	1	2	8
§ 91 odst. 2	dny pracovního klidu	1	1	4
§ 92 odst. 1	nepřetržitý odpočinek v týdnu	1	1	43
§ 94	evidence pracovní doby	3	3	5
§ 96 odst. 1, 4	práce přesčas	2	2	8
§ 99 odst. 4	povinnost zaměstnavatele zajistit, aby zaměstnanec pracující v noci byl vyšetřen lékařem	1	1	2

§ 109 odst. 2	nečerpání a přesun dovolené	1	1	1
§ 111 odst. 3	mzda nesmí být nižší než minimální mzda	1	1	2
§ 120 odst. 4	povinnost zaměstnavatele vydat zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy a o provedených srážkách	1	1	1
§ 180 odst. 1	rozsah náhrady škody	1	1	1
§ 236 odst. 4	odměna u dohody o provedení práce	1	1	1
§ 237 odst. 2	na základě dohody o pracovní činnosti nelze vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby	1	1	1
celkový počet		68	69	238

Tabulka 28 Počet porušení zákoníku práce platného po 1. 1. 2007

<i>zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce</i>				
<i>porušená ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet subjektů</i>	<i>počet porušení</i>	<i>Násobnost</i>
§ 21 odst. 1	neplatnost právního úkonu v pracovněprávních vztazích	1	1	1
§ 34 odst. 1	pracovní smlouva neobsahuje nezbytné náležitosti	2	2	3
§ 37	informování o obsahu pracovního poměru	43	52	151
§ 39 odst. 2	trvání pracovního poměru mezi týmiž účastníky je možné sjednat celkem na dobu nejvýše 2 let	1	1	1
§ 40 odst. 1	změny pracovního poměru byly provedeny bez souhlasu zaměstnance	2	2	2
§ 48	rozvázání pracovního poměru	1	1	3
§ 49	dohoda o rozvázání pracovního poměru musí být písemná	1	1	2
§ 76 odst. 5	v dohodě o pracovní činnosti musí být uvedeny sjednané práce, sjednaný rozsah pracovní doby a doba, na kterou se dohoda uzavírá	1	1	4
§ 79 odst. 1, 3	stanovená týdenní pracovní doba	2	2	4
§ 81 odst. 1	začátek a konec pracovní doby	1	1	1
§ 81 odst. 2	rozvržení pracovní doby	1	1	1
§ 82	při rovnoměrném rozvržení pracovní doby na jednotlivé týdny nesmí délka směny přesáhnout 9 hodin	1	1	1

§ 84	povinnost vypracovat písemný rozvrh stanovené týdenní pracovní doby a seznámit s ním zaměstnance	1	1	5
§ 90 odst. 1, 2	nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami	9	10	41
§ 92 odst. 1, 3	nepřetržitý odpočinek v týdnu	11	11	24
§ 93 odst. 4	práce přesčas	1	1	3
§ 94 odst. 1, 2	noční práce	4	4	27
§ 96 odst. 1, 2	evidence pracovní doby	10	11	37
§ 102 odst. 4	nevyhodnocování rizik a nepřijetí opatření k omezení jejich působení	2	2	2
§ 103 odst. 1, 3	povinnosti zaměstnavatele	3	3	3
§ 104 odst. 5	nevypracování konkrétních seznamů pro přidělování OOPP, jejich nepřidělování	2	2	2
§ 110	za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty přísluší stejná mzda, plat nebo odměna z dohody	1	1	1
§ 111 odst. 1	minimální mzda	1	1	2
§ 112 odst. 1, 2, 3	zaručená mzda	6	6	16
§ 113 odst. 3, 4	sjednání, stanovení nebo určení mzdy	7	7	27
§ 114 odst. 1	mzda nebo náhradní volno za práci přesčas	1	1	6
§ 115 odst. 1	mzda, náhradní volno nebo náhrada mzdy za svátek	1	1	1
§ 116	mzda za noční práci	2	2	7
§ 118 odst. 1	mzda za práci v sobotu a v neděli	3	3	3
§ 126 odst. 1	příplatek za práci v sobotu a v neděli u platu	1	1	1
§ 141 odst. 1	splatnost mzdy nebo platu	1	1	1
§ 142 odst. 4	povinnost zaměstnavatele vydat zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy nebo platu a o provedených srážkách	1	1	15
§ 143 odst. 1	výplata mzdy nebo platu	2	3	9
§ 146	srážky ze mzdy	2	2	7
§ 163 odst. 1	stravné	1	1	4

§ 217 odst. 1	určení doby čerpání dovolené	2	2	11
§ 222 odst. 2	náhrada mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku za dobu čerpání dovolené	1	1	1
§ 228 odst. 1	zaškolení a zaučení	1	1	1
§ 305 odst. 2	vnitřní předpis	1	1	1
§ 310 odst. 2	konkurenční doložka	1	1	2
§ 313 odst. 1, 2	potvrzení o zaměstnání	12	12	22
§ 327	dohoda o srážkách ze mzdy	1	1	1
§ 334 odst. 1	doručování zaměstnavatelem	1	1	1
celkový počet		150	162	458

Níže uvedené počty porušení nebyly přímo předmětem zadání úkolu.

Tabulka 29 Počet porušení, která nebyla „předmětem kontrol“ dle zadání

<i>zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti</i>				
<i>porušená ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet subjektů</i>	<i>počet porušení</i>	<i>Násobnost</i>
§ 89	povolení k zaměstnání cizince	1	1	3

Tabulka 30 Zjištěná porušení dle zákoníku práce platného do 31. 12. 2006

<i>zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce</i>				
<i>porušená ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet subjektů</i>	<i>počet porušení</i>	<i>Násobnost</i>
§ 180	rozsah náhrady škody	1	1	1
§ 236 odst. 4	odměna u dohody o provedení práce	1	1	1
§ 237 odst. 2	na základě dohody o pracovní činnosti nelze vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby	1	1	1
celkový počet		3	3	3

Tabulka 31 Zjištěná porušení dle zákoníku práce platného po 1. 1. 2007

<i>zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce</i>				
<i>porušené ustanovení</i>	<i>slovní vyjádření</i>	<i>počet subjektů</i>	<i>počet porušení</i>	<i>násobnost</i>
§ 21 odst. 1	neplatnost právního úkonu v pracovněprávních vztazích	1	1	1
§ 76 odst. 5	v dohodě o pracovní činnosti musí být uvedeny sjednané práce, sjednaný rozsah pracovní doby a doba, na kterou se dohoda uzavírá	1	1	4
§ 102 odst. 4	nevyhodnocování rizik a nepřijetí opatření k omezení jejich působení	2	2	2
§ 103 odst. 1, 3	povinnosti zaměstnavatele	3	3	3
§ 104 odst. 5	nevypracování konkrétních seznamů pro přidělování OOPP, jejich nepřidělování	2	2	2
§ 163 odst. 1	stravné	1	1	4
§ 228 odst. 1	zaškolení a zaučení	1	1	1
§ 305 odst. 2	vnitřní předpis	1	1	1
§ 310 odst. 2	konkurenční doložka	1	1	2
§ 334 odst. 1	doručování zaměstnavatelem	1	1	1
<i>celkový počet</i>		14	14	21

Nejpočetnější skupinu porušení pracovněprávních předpisů představuje oblast **vznik, změny a skončení pracovního poměru**. Bylo zjištěno 122 nedostatků, což se týkalo 343 zaměstnanců. V rámci tohoto bodu kontroly byla nejčastěji porušována povinnost zaměstnavatele písemně informovat zaměstnance nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru o právech a povinnostech, a to v počtu 94 283 případů s násobností.

Druhou skupinu s největším počtem porušení tvoří oblast **pracovní doba a doba odpočinku, evidence pracovní doby**, a to v celkovém počtu 55, což se týkalo 216 zaměstnanců. Největší nedostatky v počtu 14 se vztahují k evidenci pracovní doby, nejvíce zaměstnanců (43) se týkalo porušení u nepřetržitého odpočinku v týdnu.

V pořadí třetí skupinou, co do počtu porušení a násobnosti, je oblast **mzda a náhrada mzdy**. Celkově byly nedostatky zjištěny ve 40 případech, což se týkalo 114 zaměstnanců. Nejvíce se tyto nedostatky projevovaly zejména v případě sjednání, stanovení nebo určení mzdy – 8 porušení, což se týkalo 33 zaměstnanců.

S nejmenší četností byla vyhodnocena oblast **nároky na dovolenou**, a to v počtu 4, což se týkalo 13 zaměstnanců. Ustanovení o určení doby čerpání dovolené bylo porušeno 2krát, což se týkalo 11 zaměstnanců.

Porušení v oblasti **diskriminace** nebylo provedenými kontrolními akcemi v rámci úkolu prokázáno.

Nejčtenější porušení (94) byla zjištěna v nedodržení povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru, což se týkalo 283 zaměstnanců.

Tabulka 32 Přehled o nedostacích dle předpisů

<i>Počet porušení dle předmětu kontrol</i>												
<i>právní předpis</i>	1		2		3		4		5		<i>celkem</i>	
	vznik, změny a skončení pracovní poměru		diskriminace		pracovní doba a doba odpočinku, evidence pracovní doby		mzda a náhrada mzdy		nároky na dovolenou			
	PP	N	PP	N	PP	N	PP	N	PP	N	PP	N
z. č. 65/1965 Sb.	51	159	0	0	12	72	0	0	1	1	64	232
z. č. 262/2006 Sb.	71	184	0	0	43	144	33	100	3	12	150	440
z. č. 1/1992 Sb.	0	0	0	0	0	0	7	14	0	0	7	14
celkem	122	343	0	0	55	216	40	114	4	13	221	686

PP = počet porušení

N = počet případů s násobností

Závěr

Na rozdíl od roku 2006, kdy bylo zjištěno 448 nedostatků, v roce 2007 počet nedostatků poklesl na 239. Z toho lze vyvodit, že důsledná kontrolní činnost v roce 2006 měla pozitivně preventivní charakter, což se odrazilo ve snížení počtu zjištěných nedostatků. Potřeba opětovně zařadit úkol do Programu kontrolních akcí vyvstala z tehdy zvýšeného zájmu jak ze strany médií, tak ze strany správních orgánů.

Tabulka 33 Porovnání zjištěných nedostatků v roce 2006 s rokem 2007

2006		2007	
<i>počet porušení</i>	<i>počet případů s násobností</i>	<i>počet porušení</i>	<i>počet případů s násobností</i>
448	2534	239	713

Kontrolní činnost prováděná v rámci tohoto úkolu sice potvrdila nedostatky při aplikaci pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince, avšak nelze říci, že by se projevíly ve značné míře oproti ostatním kontrolovaným oblastem, na něž byly hlavní úkoly zaměřeny, popř. že by u této skupiny zaměstnanců docházelo k porušování pracovněprávních předpisů více než u českých zaměstnanců. Kontrolní činnost nepotvrdila domněnku, že dochází v České republice k výraznému porušování pracovněprávních předpisů u těchto zaměstnavatelů, proto nebylo shledáno důvodné opětovně zařadit úkol do Programu kontrolních akcí v nadcházejícím roce. Je však nutno dodat, že se jednalo o kontrolování cizinců, kteří byli zaměstnání legálně.

Za závažná porušování ustanovení pracovněprávních předpisů ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb. bylo uloženo 16 pokut v celkové výši 205 000 Kč.

HÚ 07.1.09 Dodržování předpisů při ruční manipulaci s břemeny - kampaň SLIC

Ruční manipulace s břemeny je dlouhodobě spojena s nežádoucími událostmi, zejména v podobě úrazů a nemocí. Tato skutečnost se vztahuje nejen na Českou republiku, ale na celou Evropskou unii. Z rozborů prováděných v rámci EU vyplynulo, že 32,5 % zaměstnanců trpí bolestmi zad, které jsou důsledkem ruční manipulace s břemeny. Analýzou úrazovosti vykazované v ČR vyplynuly tyto skutečnosti:

- ve skladovém provozu v roce 2003 bylo 70 % pracovních úrazů vykázáno v souvislosti s ruční manipulací,
- ve vnitrozávodové dopravě v roce 2004 bylo 55,5 % pracovních úrazů vykázáno v souvislosti s ruční manipulací,
- ve vnitrozávodové dopravě v roce 2005 bylo 64,8 % pracovních úrazů vykázáno v souvislosti s ruční manipulací.

Výbor vrchních inspektorů práce (SLIC) při zvažování negativních dopadů ruční manipulace v návaznosti na směrnici Rady 90/269/EHS a v zájmu zajištění efektivního a jednotného uplatňování práva společenství v této oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vyhlásil kampaň zaměřenou právě na ruční manipulaci s břemeny. Kampaní bylo zároveň sledováno snížení opotřebením organizmu člověka ruční manipulací s následkem vzniku úrazů a nemocí. Kampaň byla realizována v návaznosti na novou strategii EU, požadující do roku 2012 snížení pracovní úrazovosti a nemocnosti o 25 %.

Cílem kampaně, který byl shodný s cílem úkolu, bylo osvětové působení na podnikatelskou veřejnost a zaměstnance, jakož i zajištění jednotného pohledu na uplatňování požadavků výše uvedené směrnice. Kampaň byla organizována na úrovni EU jednotným systémem. Bylo uloženo realizovat kampaň v oblasti dopravy (s přednostním zaměřením na přístavy a letiště), a dále v oblasti péče o klienty ve zdravotní a sociální péči (s přednostním zaměřením na nemocnice, pečovatelské domy či domovy důchodců a pečovatelské domy pro duševně nebo tělesně postižené). Pro provádění kontrol a hodnocení rizik sledovaných manipulací byly používány jednotné formuláře zpracované v rámci EU s předem stanovenými kritérii a způsoby hodnocení, jakož i s předem stanoveným způsobem výpočtu míry rizika a výsledným zařazením do pásma (kategorie) ohrožení rizikem ruční manipulace.

Kritéria hodnocení rizik (metoda KIM) byla stanovena s ohledem:

- na hmotnost manipulovaného břemene,
- na četnost manipulačních úkonů,
- na energetickou náročnost prováděné manipulace,
- na uchopitelnost manipulovaného břemene,
- na vynucenou pracovní polohu - pozici,
- na pracovní prostředí.

Ze strany EU byl dán požadavek provedení kontrol s hodnocením rizik minimálně u 100 firem v oblasti dopravy (s přednostním zaměřením na přístavy a letiště) a minimálně u 100 firem v oblasti péče (s přednostním zaměřením na nemocnice, pečovatelské domy či domovy důchodců a pečovatelské domy pro duševně nebo tělesně postižené). Na základě tohoto požadavku stanovil SÚIP oblastním inspektorátům práce provést minimálně 15 kontrol v oblasti „dopravy“ a 15 kontrol v oblasti „péče“. Ze strany EU bylo současně požadováno provedení kampaně ve dvou etapách a to jako:

- 1. Informační – osvětová část kampaně,**
- 2. Inspekční – kontrolní část kampaně.**

Kontrolní část proběhla minimálně u 15 subjektů ve stanovených oblastech v rámci každého regionu. Bylo zajištěno jednotné provádění kampaně v rámci všech OIP, jakož i sumarizaci získaných podkladů ke kampani a zpracování závěrečné informace.

V průběhu I. pololetí 2007 se uskutečnila instruktáž všech inspektorů zajišťujících kampaně a současně informační – mediální část kampaně. Kontrolní část kampaně byla realizována až v průběhu II. pololetí 2007.

Kampaně byla zahájena v rámci VII. mezinárodní konference „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci“, pořádané VŠB–Technickou univerzitou Ostrava dne 12. 6. 2007. Kampaně vyhlásil generální inspektor SÚIP Mgr. Ing. Rudolf Hahn za účasti státního tajemníka a náměstka ministra práce a sociálních věcí JUDr. Petra Šimerky a všech vedoucích inspektorů OIP. V rámci uvedené mezinárodní konference se uskutečnil též pracovní seminář garantů z jednotlivých OIP, při kterém byly předneseny a vysvětleny způsoby a postupy provádění kampaně a metody hodnocení rizik ruční manipulace s břemeny. Zejména byla provedena podrobná instruktáž hodnocení rizik metodami „KIM“ (Key Item Method) a „MAC“ (Manual Handling Assessment Charts), přičemž pro zajištění a zachování jednotného postupu a hodnocení byla doporučena všem inspektorům metoda hodnocení rizik KIM. Všichni školení garanti OIP současně obdrželi podrobně zpracovanou prezentaci, metodiku a návody k aplikaci kampaně pro další školení jednotlivých inspektorů pro vlastní provedení kampaně.

Pro podporu osvětové části kampaně jednotlivé OIP obdržely brožuru „Posviťme si na břemena“, obsahující důvody pro vedení kampaně, jakož i příklady technických i organizačních řešení správných způsobů ruční manipulace.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Osvětová část kampaně byla po vyhlášení započata distribucí brožur ke kampani elektronickou poštou, osobním předáváním brožur inspektory při inspekcích a konzultacích a poskytováním brožur návštěvníkům OIP, jakož i jejím předáváním osobám zajišťujícím odborné služby v oblasti bezpečnosti práce pro jednotlivé společnosti. Brožury a informace poskytované proškolenými inspektory byly velmi kladně přijímány.

V oblasti zaměřené na dopravu bylo zkontrolováno 143 společností, u kterých bylo zjištěno 156 porušení. Ve 40 % případů byla zjištěná řešena ústní domluvou, v 50 % případů písemným opatřením a v 10 % byla uložena pokuta. Převážná část kontrol proběhla ve vnitrozávodové a ve spediční dopravě. Celkem bylo v rámci této kontrolní akce uloženo za správní delikty 21 pokut v celkové výši 384 666 Kč.

V oblasti zaměřené na dopravu bylo zejména v případě letišť zjišťováno, že zaměstnanci provádějící ruční manipulace se zavazadly cestujících a s náklady zboží přepravovaných leteckými společnostmi ve vynuceném rytmu, kdy doba nakládky a vykládky břemen je určována dohodami mezi přepravci a letištěm. Vlastní manipulace se zavazadly začíná po převzetí zavazadel od cestujících na pás. Zaměstnanci poté odebírají zkontrolovaná zavazadla z pásu v úrovni kolen a překládají je do vozíků na vzdálenost cca 1 m z vodorovné úrovně od výšky kolen do úrovně výšky ramen. Při této manipulaci současně vykonávají pohyb v předklonu s otáčením v bederní části páteře a v předklonu je též ukládají do vozíků. Poté jsou břemena převezena na letištní plochu, kde jsou překládána na pás nebo na zdvižnou plošinu a následně jsou přepravena k nákladnímu otvoru letadla. Do letadla jsou zavazadla vkládána obdobným pohybem v předklonu s otáčením bederní části páteře. V nákladovém prostoru se zavazadla přemisťují v hlubokém předklonu přenášením nebo poposunováním. Vykládka letadel je prováděna obdobným způsobem s opačným postupem. Zavazadla cestujících jsou převážně dobře uchopitelná, avšak břemena „cargo“ bývají často pytle a vaky, které jsou obtížně uchopitelné nebo velmi objemné, popřípadě o vysoké hmotnosti s obtížnou ruční manipulací, zejména v nákladovém prostoru letadla.

Touto manipulací se zabývají zaměstnanci, pracující v pracovním poměru, popř. na dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr. Muži manipulují s břemeny o hmotnosti přesahující 30 kg, a často i 40 kg, nebo musí vynaložit k posunutí břemene o hmotnosti 50 kg sílu cca 500 N. Četnost posunování a zvedání břemen s popsanou hmotností rozhodně překračuje úroveň 200 hodnotících bodů; nepřekračuje ale úroveň 500 hodnotících bodů manipulace s břemeny.

Z hodnocení rizik metodou KIM zjištěná hodnota rizika výrazně překročila úroveň 50 bodů stanovených pro pásmo č. 4 a představuje tak vysokou zátěž, výskyt fyzického přetížení je pravděpodobný a je nutné změnit uspořádání pracoviště. Řešením je i snížení hmotnosti, popř. zlepšení pracovních podmínek nebo zkrácení doby zátěže.

V oblasti zaměřené na péči o klienty ve zdravotní a sociální péči bylo zkontrolováno 154 společností, u kterých bylo zjištěno 189 porušení. Zjištěná porušení byla ve 35 % řešena ústní domluvou, ve 40 % písemným opatřením. Pokuta uložena nebyla.

V oblasti zaměřené na péči o klienty ve zdravotní a sociální péči bylo zjišťováno, že zaměstnavatelé věnují dostatečnou pozornost manipulaci s pacienty a pravidelně provádí školení a nácvik činnosti u zaměstnanců pod dohledem fyzioterapeutů a rehabilitačních pracovníků. Školení jsou zaměřena ke správným zásadám manipulace s pacienty. Tato školení probíhala zejména na pracovištích s pohybově nejvíce postiženými pacienty, s nejčastější potřebou péče, manipulace a rehabilitace. Kontroly na exponovaných pracovištích prokázaly vysokou úroveň vybavení manipulačními prostředky pro péči o pacienty. Na pracovištích s nižší exponovaností byla ale zjišťována nižší úroveň vybavení. K prováděné manipulaci byly k dispozici manipulační prostředky, ke kterým patřily manipulátory, manipulační vozíky, prosté manipulační vozíky, sprchovací vany, rollboardy a případně strykery.

V nejvíce exponovaných případech bylo zjištěno, že zdravotní sestry i fyzioterapeuti provádějí za pracovní den více než 40 úkonů (činností), spočívajících ve zvedání nebo posunování, a více než 4 hodiny provádějí držení pacientů. Fyzická náročnost skutečného zatížení žen v rámci prováděných manipulačních úkonů byla přepočítána na manipulaci s břemenem o vyšší hmotnosti než 15 kg. Manipulace byla prováděna za hlubokého nebo dalekého předklonu, případně i za současného natočení trupu v mírnějším předklonu, přičemž obecné pracovní podmínky byly hodnoceny jako dobré s dostatečným prostorem, bez překážek.

Z hodnocení rizik metodou KIM hodnota rizika v těchto exponovaných případech výrazně překročila úroveň 50 bodů stanovených pro pásmo č. 4, což představuje vysokou zátěž, výskyt fyzického přetížení je pravděpodobný a je nutné změnit uspořádání pracoviště a řešením je snížení hmotnosti, zlepšení pracovních podmínek nebo zkrácení doby zátěže.

Přehled výsledků kontrol v obou oblastech kampaně je uveden souhrnně ve formulářích předložených ze strany EU.

Kampaň potvrdila, že v rámci ruční manipulace s břemeny v oblastech, na které byla kampaň SLIC zaměřena, jsou zúčastnění zaměstnanci vystaveni zvýšenému zatížení.

Z hodnocení rizik metodou KIM hodnota rizika v těchto exponovaných případech výrazně překročila úroveň 50 bodů stanovených pro pásmo č. 4 a představuje vysokou zátěž. Výskyt fyzického přetížení je pravděpodobný, je proto nutné změnit uspořádání pracoviště. Řešením je snížení hmotnosti, zlepšení pracovních podmínek nebo zkrácení doby zátěže.

1. Výsledky kontroly: Doprava

Tabulka 34 Kvantitativní výsledky: Použité donucovací prostředky v dopravě

Počet zaměstnanců	Počet navštívených společností	Ústní domluva	Písemné opatření	Zákaz činnosti	Pokuta	Podnět orgánům činným v trest. řízení	Počet společností bez potřeby opatření
1-5	11	6	8	0	0	0	0
6-20	35	16	15	0	0	0	12
21-50	36	18	19	0	2	0	3
>50	61	18	29	0	8	0	13
Celkem	143	58	71	0	10	0	28

Tabulka 35 Kvantitativní výsledky: Témata kontrol v dopravě

Kontrola	Počet porušení - opatření			
	Letiště	Přístavy	Doprava spediční	Doprava vnitropodniková
Hodnocení rizik týkající se ruční manipulace	5	14	78	42
Povinnosti při ruční manipulaci se zavazadly zavazadlových terminálech	5	0	0	0
Povinnosti při manipulaci se zavazadly na palubách letadel	4	0	0	0
Povinnosti při ručním nakládání a vykládání zboží na lodi	0	9	0	0
Jiné povinnosti – spediční	0	0	52	5
Jiné povinnosti - vnitropodniková	0	0	0	25

2. Výsledky kontroly: Péče o klienty ve zdravotní a sociální péči

Tabulka 36 Kvantitativní výsledky: Použité donucovací prostředky v oblasti péče

Počet zaměstnanců	Počet navštívených společností	Ústní domluva	Písemné opatření	Zákaz činnosti	Pokuta	Podnět orgánům činným v trest. řízení	Počet společností bez potřeby opatření
1-5	0	0	0	0	0	0	0
6-20	10	5	4	0	0	0	3
21-50	58	20	32	0	0	0	17
>50	86	39	34	0	0	0	28
Celkem	154	64	70	0	0	0	48

Tabulka 37 Kvantitativní výsledky: Témata kontrol v oblasti péče

Kontrola oblastí	Nemocnice	Pečovatelské domy/domovy důchodců	Pečovatelské domy pro duševně a tělesně postižené	Lázně
Hodnocení rizik týkající se ruční manipulace	35	47	44	4
Povinnosti týkající se manipulace s pacientem/klientem: zacházení/mytí/přepravování	36	46	44	4
Stravovací provoz	9	10	14	0
Prádelny	6	5	10	1
Jiné	4	1	8	0
Povinnosti týkající se dalších služeb	4	12	4	0

HÚ 07.1.10 Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání osob agenturami práce

MPSV vydává každoročně velké množství povolení k zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele, kterými se rozumí jiné fyzické nebo právnické osoby, které práci přidělují a dohlíží na její provedení. SÚIP i OIP zaznamenaly nárůst podnětů upozorňujících na porušování pracovněprávních předpisů těmito zaměstnavateli.

Protože jde o relativně nový způsob zaměstnávání, nejsou zatím v této oblasti větší zkušenosti z kontrolní činnosti. Vzhledem k podáním, které na tuto oblast poukazovaly, chtěly orgány inspekce práce provést cílené preventivní kontroly, a tím předejít případnému porušování zákonů těmito zaměstnavateli ve větším rozsahu. Povinnost provádění kontrolní činnosti nad dodržováním předpisů agenturami práce vyplývá ze zákona č. 251/2005 Sb., a to zároveň umožňuje i ukládání sankcí při zjištění nedostatků. Není však možné kvalifikovat všechna porušení zákonných ustanovení jako správní delikt.

Jako základní předpoklad správného fungování agentur práce je zajištění rovných podmínek se zaměstnanci uživatele, tedy zaměstnavatele, u kterého jsou zaměstnanci agentury dočasně přiděleni k výkonu práce. V minulosti podané podněty často upozorňovaly na porušování této zásady, zejména na úseku uzavírání pracovního poměru, odměňování, rozvržení pracovní doby, skryté přesčasové práce, překračování stanovených limitů přesčasové práce, pracovních podmínek, cestovních náhrad v souvislosti s přeložením na jiné místo výkonu práce, než které bylo uvedeno v pracovní smlouvě nebo dohodě atd. Kontrolní akce byla proto zaměřena na dodržování pracovněprávních předpisů u agentur práce a jejich zaměstnanců, kteří měli uzavřený pracovněprávní vztah s agenturami práce, tj. pracovní smlouvu nebo dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Každý OIP měl v roce 2007 provést kontrolu 5 agentur, což by představovalo minimálně 40 kontrol celkem za celý systém. OIP vycházely při výběru kontrolovaných subjektů zejména z podnětů občanů, odborových orgánů, upozornění úřadů práce, z poradenství a v neposlední řadě ze seznamu agentur práce uveřejněného na webových stránkách MPSV.

Při kontrolní činnosti se orgány inspekce práce zaměřily zejména:

- na odměňování zaměstnanců, tj. mzdové výměry, dodržování minimálních mzdových tarifů, srážky ze mzdy, rovnost v odměňování,
- na evidenci pracovní doby, tj. rozvržení pracovní doby, přestávky v práci, odpočinek mezi směny,
- na práci přesčas, tj. vedení evidence, dodržování platných limitů,
- na cestovní náhrady, tj. účtování jízdních výdajů a stravného v souvislosti s přeložením na jiné místo v ČR.

OIP si samy navrhly zaměstnavatele, u kterých by bylo vhodné kontrolu provést. Jejich návrhy byly potom odsouhlasené SÚIP a byly základním seznamem, který byl následně OIP podle potřeby doplněn. Úkol ve svém zadání nepočítal s kontrolami uživatelů, ale ani to nevyklučoval. OIP se nepodařilo provést kontrolu u všech agentur práce, které byly v navrženém seznamu. Důvodem byla např. skutečnost, že se nepodařilo zkontaktovat zaměstnavatele, zaměstnavatel změnil sídlo firmy, zaměstnavateli skončila doba povolení pro zprostředkování zaměstnání či toto povolení prakticky nevyužíval. Ke splnění úkolu v požadovaném množství kontrol bylo využito zejména poznatků z přijatých podnětů.

U agentur práce jde často o zaměstnavatele, kteří mají sídlo v působnosti jednoho OIP, ale výkon práce v působnosti několika dalších OIP. Kontrolu prováděl vždy příslušný OIP podle sídla agentury práce. Na požádání provedly jiné OIP místní šetření v rámci své působnosti a předaly žádajícímu OIP protokol nebo záznam ze šetření ve svém regionu.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

OIP překročily stanovený počet kontrol na jeden OIP. Plánováno bylo 40 kontrol za celý systém, ve skutečnosti bylo zkontrolováno 63 podnikatelských subjektů. Kontrolní činnost byla v souladu se zadáním zaměřena na dodržování pracovněprávních předpisů. V odůvodněných případech byl předmět kontroly rozšířen nad rámec kontrolního seznamu.

Porušení platných předpisů bylo zjištěno v případě celkem 47 kontrol, což představuje přibližně 2/3 všech provedených kontrol. Celkový počet zjištěných nedostatků byl 145 a týkal se 743 zaměstnanců.

Za porušování pracovněprávních předpisů na úseku agenturního zaměstnávání byly uloženy 9 zaměstnavatelům pokuty v celkové výši 93 000 Kč. Zjištěná porušení byla ve většině případů vyhodnocena jako méně závažná a k nápravě nežádoucího stavu bylo uloženo opatření k odstranění nedostatků.

Období, které podléhalo kontrolám, se týkalo částečně předpisů platných do 31. 12. 2006, částečně nových předpisů platných od 1. 1. 2007. Vyhodnocení nedostatků proběhlo podle obsahu porušení a předmětu kontroly.

Kontrolní orgány se při výkonu kontrolní činnosti vedle doporučených oblastí, na které se měly především zaměřit, zabývaly také ve všech souvislostech i další problematikou pracovněprávních vztahů. Na základě analýzy zjištěných porušení předpisů bylo úkolem následně definovat oblasti nejčastějšího porušování, zjištění příčin a návrh na zlepšení současného stavu, např. i formou návrhu legislativních změn. Souhrnná zjištění ze všech OIP potvrdila, že v agenturním zaměstnávání se vyskytují podobné nedostatky jako u jiných zaměstnavatelů. Tomu také odpovídají výsledky a vykázaná porušení předpisů.

OIP při kontrolách vycházely pouze z dokladů, které jim byly zaměstnavateli předloženy, i když některé vzbuzovaly pochybnosti o své věrohodnosti. Jako velký problém se jeví právě získávání dokladů. Proto SÚIP navrhl v následujícím roce provádět kontroly uživatelů a příslušných agentur práce souběžně. Opatření uložená k odstranění zjištěných nedostatků při kontrolách mají přispět ke zlepšení stavu v oblasti agenturního zaměstnávání, zejména k nápravě již zjištěného nedostatku, dodržování pracovněprávních předpisů, zvýšení právního povědomí provozovatelů agentur práce, zvýšení informovanosti o jejich povinnostech, a tím celkového snížení kontrolních zjištění, ale také snížení případů přijatých podnětů poukazujících na nedostatky v tomto způsobu zaměstnávání.

Zjištěné nedostatky podle porušení pracovněprávních předpisů

Oblast vzniku pracovního poměru - porušení § 37 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. (dále jen „NZZP“) a § 32 odst. 3 zákona č. 65/1965 Sb. (dále jen „SZP“)

30 nedostatků (u 114 zaměstnanců) - bylo zjištěno, že pracovní smlouva neobsahovala údaje o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, zaměstnavatelé zaměstnance o nich písemně neinformovali nejpozději do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru.

Oblast přidělování zaměstnanců k dočasnému výkonu práce u uživatele - porušení § 309 odst. 5 NZZP (§ 38b SZP)

18 nedostatků (u 93 zaměstnanců) - agentura práce přidělila zaměstnance k uživateli bez písemného pokynu nebo pokyn neobsahoval předepsané náležitosti, nebo nezajistila rovné pracovní a mzdové podmínky.

Oblast evidence pracovní doby, práce přesčas, práce v noci - porušení § 96 NZP (§ 94 SZP)

13 nedostatků (u 59 zaměstnanců) - zaměstnavatel porušil povinnost vést evidenci pracovní doby, práce přesčas, práce v noci a pracovní pohotovosti. Orgány inspekce práce se v souvislosti s evidencí pracovní doby potýkají s problémem, jak prokázat skutečně odpracovanou dobu, když uživatel, ke kterému je zaměstnanec agentury přidělen k dočasnému výkonu práce, není ze zákona povinen tuto evidenci u dočasně přidělených osob vést. Způsob vykazování odpracované doby agentuře práce jako zaměstnavateli uživatelem vychází z jejich vzájemné dohody a je upraven podle jejich potřeb a požadavků s ohledem na finanční vyrovnání. Jedná se o obchodní vztah, který nepodléhá pracovněprávním předpisům.

Oblast skončení pracovního poměru - porušení § 313 NZP (§ 60 odst. 1 a 2 SZP)

11 nedostatků (u 20 zaměstnanců) - zaměstnavatel se dopustil porušení předpisů na úseku ukončení pracovního poměru tím, že nevydal při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti zaměstnanci potvrzení o zaměstnání a neuvedl v něm údaje o zaměstnání, druh konaných prací, dosaženou kvalifikaci, odpracovanou dobu, údaje o srážkách, příp. započitatelné době.

Oblast vyplácení mezd - porušení § 141 odst. 1, § 142 a § 143 odst. 1 NZP (§ 10 a 11 zákona č. 1/1992 Sb.)

9 nedostatků (u 9 zaměstnanců) - došlo k porušení zákona zejména z důvodu nedodržení splatnosti mzdy, nevyplacení mzdy ve výplatním termínu, neposkytnutí při měsíčním vyúčtování mzdy nebo platu písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy nebo platu a o provedených srážkách.

Oblast srážek ze mzdy - porušení § 146 písm. b) NZP (§ 12 zákona č. 1/1992 Sb.)

6 nedostatků (u 17 zaměstnanců) - zaměstnavatel se dopustil porušení zákona tím, že provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez uzavřené dohody o srážkách ze mzdy.

Oblast cestovních náhrad - porušení § 156 NZP (§§ 4 a 5 zákona č. 119/1992 Sb.)

4 nedostatky (u 42 zaměstnanců) - zaměstnavatel porušil zákon tím, že neposkytl zaměstnanci cestovní náhrady při pracovní cestě.

Ostatní zjištěné nedostatky byly v menším počtu, přehled nejčtenějších porušení zákonů je uveden v tabulce 39. Paleta porušení je opravdu pestrá a jak bylo uvedeno výše, zjištěné nedostatky se výrazně neliší od poznatků zjišťovaných kontrolami u jiných zaměstnavatelů v rámci různých kontrolních akcí.

Na základě provedených kontrol bylo zjištěno, že v rámci agenturního zaměstnávání dochází i k jednání:

- kdy dočasně přidělený zaměstnanec agentury práce pracuje u uživatele na základě písemného pokynu vydaného podle ust. § 309 NZP, současně však má tato osoba sjednanou dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr přímo s uživatelem,
- kdy si majitelé agentur zajišťují další povolení ke zprostředkování zaměstnání a stávají se tak provozovateli více agentur práce, aby mohli i po uplynutí doby 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích bez žádosti zaměstnance nadále přidělovat k práci u stejného uživatele, přičemž jeho pracovněprávní vztah je změněn na jinou agenturu stejného majitele,

- kdy agentura práce uzavře s uživatelem místo dohody podle ust. § 308 NZP smlouvu o dílo podle obchodního zákoníku. Tím, že práce není vykonávána na základě písemné dohody, ale na základě obchodně právního vztahu, není nutné dodržovat minimální podmínky stanovené v § 309 NZP, zejména dodržovat povinnost zajistit srovnatelné mzdové a pracovní podmínky. V tomto případě nejsou zaměstnanci agentury práce přidělováni k výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, ale vykonávají práci pro svého zaměstnavatele, kterým je agentura práce, s místem výkonu práce uživatele. Kontrola smlouvy o dílo není ze strany inspekce práce možná.

Inspektoři se při kontrolách setkávali především s problémy při získávání dokladů prokazujících kontrolované skutečnosti, v případě potřeby byla prováděna i místní šetření.

Úkol byl splněn v požadovaném rozsahu podle zadání. Na každém OIP byl garant za tento úkol, který jeho plnění za dohledu vedoucího odboru PPV OIP sledoval a průběžně vyhodnocoval. Při kontrolách inspektoři postupovali podle kontrolního seznamu sestaveného SÚIP, nad jeho rámec podle potřeby byl předmět kontroly doplněn.

Z výsledků kontrol v rámci tohoto úkolu, z přijímaných podnětů a poznatků získávaných při poradenské činnosti, jakož i z poznatků z médií vyplývá, že oblast agenturního zaměstnávání je z hlediska pracovněprávních předpisů značně problémová. Problémy jsou signalizovány nejen při agenturním zaměstnávání občanů ČR, ale i jiných států v rámci EU či cizinců mimo EU. Agentury práce zaměstnávají občany pro jejich umístění k dočasnému přidělení u uživatelů na základě povolení MPSV. V současnosti je registrováno více než 1 500 agentur práce, z nichž některé dlouhodobě nevykazují činnost v této oblasti. Orgány inspekce práce také zjistily, že tyto zaměstnavatelé po obdržení povolení nežádají o doplnění této činnosti do obchodního rejstříku. V případě přísnějších podmínek pro udělování těchto povolení by mohlo dojít k omezení jejich množství, větší konkurenceschopnosti a tím k důslednějšímu dodržování předpisů v agenturním zaměstnávání osob.

K odstranění zjištěných nedostatků a prokazatelnějšímu zjištění skutečného stavu by významně přispělo, kdyby byla v zákoně č. 262/2006 Sb. zakotvena povinnost uživatelů vést evidenci pracovní doby, práce přesčas a noční práce. Nedostatkem také je, že v zákoně č. 251/2005 Sb. není zakotvena skutková podstata správního deliktu, popř. přestupku, kterého by se dopouštěla agentura práce ve spojení s uživatelem (§§ 308 a 309 ZP), což není momentálně ze strany inspekce práce postižitelné. S tím by byla spojena povinnost součinnosti i ze strany uživatele. Dokladem toho je např. ustanovení, které zakotvuje právo, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance agentury nebyly horší než jsou (nebo by byly) podmínky srovnatelného zaměstnance uživatele. Z hlediska pracovních podmínek je sporné, zda toto ustanovení zahrnuje např. délku dovolené (prodloužení v kolektivní smlouvě uživatele), délku stanovené týdenní pracovní doby, rozvržení pracovní doby, poskytování pracovního volna při překážkách v práci na straně zaměstnance nad rámec zákona č. 262/2006 Sb. (podle kolektivní smlouvy uživatele), cestovní náhrady (např. navýšené stravné), příspěvek na penzijní nebo životní pojištění apod.

Nejednotný je i výklad pojmu mzdové podmínky. Jde o to, zda zahrnuje také zařazení do tarifního stupně a výši tarifní mzdy podle kolektivní smlouvy u uživatele, vyšší náhradu mzdy při překážkách v práci na straně zaměstnavatele, příplatky za situace, kdy v kolektivní smlouvě jsou jednak navýšeny příplatky zákonné, jednak sjednávány i další příplatky, např. za odpolední práci, za práci v nepřetržitém provozu, za práci ve vnuceném tempu, za práci ve výškách apod.

Cílem prováděných kontrol u agentur práce není omezení nebo zamezení jejich činnosti. Jsou nedílnou součástí trhu práce. Všude ve světě vyhovují agentury práce právě svým pružným způsobem zaměstnávání. Toto flexibilní zaměstnávání by však nemělo mít negativní dopad na zaměstnance. Provádění kontrol agentur práce považuje SÚIP za

dlouhodobý úkol, který by měl ovlivnit činnost jednotlivých agentur, ve snaze zajistit dodržování pracovněprávních předpisů ve vztahu k jejich zaměstnancům. Proto navrhl tento úkol zařadit i do programu kontrolních akcí i na rok 2008. Zároveň navrhl provádět současně i kontroly uživatelů agentur práce. Tlak na dodržování pracovněprávních předpisů a případně sankční politika by měla z trhu práce vytlačit tzv. „nepoctivé agentury“.

Cílů kontrolní akce bylo dosaženo. Je k dispozici určitý vzorek chování agentur na trhu práce pokud jde o dodržování pracovněprávních předpisů. Ukazuje se, že právě včasným preventivním působením by mohlo dojít k zamezení porušování předpisů ve větším rozsahu.

Tabulka 38 Souhrnné údaje o kontrolní akci

Počet kontrol	Počet nedostatků	Počet případů s násobností	Počet uložených pokut	Celková výše uložených pokut v Kč
63	145	743	9	93 000

Tabulka 39 Údaje o zjištěných nedostacích

Ustanovení	Popis ustanovení	Počet nedostatků	s násobností
§ 37 NZP § 32 SZP	Zaměstnavatel neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru	30	132
§ 309 NZP § 38b SZP	Agentura přidělila zaměstnance k uživateli bez pokynu nebo ten neobsahoval předepsané náležitosti	18	93
§ 96 NZP § 94 SZP	Zaměstnavatel nevedl evidenci pracovní doby, práce přesčas, noční práce a doby v době pracovní pohotovosti	13	59
§ 313 NZP § 60 SZP	Zaměstnavatel nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru potvrzení o zaměstnání nebo neobsahovalo předepsané náležitosti	11	20
§ 141–144 NZP § 10–11 ZOM	Zaměstnavatel porušil ustanovení o mzdě, platu, odměně z dohody, odměně za pracovní pohotovost	9	9
§ 146 NZP § 12 ZOM	Zaměstnavatel provedl srážku ze mzdy bez předchozí dohody se zaměstnancem o srážkách ze mzdy	6	17
§ 156 NZP § 4 a 5 ZOCN	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci při pracovní cestě náhrady	4	42

HÚ 07.1.18 Kontroly vysílaných pracovníků v rámci poskytování služeb

Směrnice č. 96/71/ES ukládá členským státům, aby v zájmu ochrany práv pracovníků byly prováděny kontroly na dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů u firem, které vysílají své pracovníky k výkonu práce mimo území svého státu. Výše uvedená směrnice také ukládá členským státům spolupracovat s orgány státní správy.

V každém členském státě je vymezeno jedno nebo více kontaktních míst, která vyřizují žádosti ostatních členských zemí o sdělení informací. V České republice jsou to tři kontaktní místa, a to na MPSV, na ČSSZ a na SÚIP. Statut kontaktního místa SÚIP je zveřejněn na jeho webových stránkách. Je třeba zamezit porušování práv vysílaných pracovníků, ke kterému dochází s růstem migrace pracovní síly jak mezi členskými státy navzájem, tak i mezi zeměmi EU a stojícími mimo EU.

Cílem úkolu je zajistit dodržování povinností vyplývajících z výše uvedené směrnice; na základě oprávněných žádostí státních orgánů členských zemí EU provádět kontroly u zaměstnavatelů a poskytovat tazatelům informace týkající se vysílaných pracovníků v rámci poskytování služeb.

Členské státy mohou uzavírat bilaterální dohody o vzájemné výměně informací nad rámec směrnice. Česká republika má předjednáno uzavření několika dohod, ale zatím nebyly podepsány konečné verze. S ohledem na složitost jednání při uzavírání se nepředpokládá uzavření většího počtu těchto dohod. Ukazuje se, že v praxi postačí směrnice a přijaté následné dokumenty s ní související.

Hlavní úkol nebyl vytvořen se záměrem provádět preventivní kontroly. Šetření se provádějí pouze na základě konkrétních požadavků členských států a případně v rámci uzavřených dohod. Pokud SÚIP obdrží takovou žádost o informace, postupuje podle daného statutu. Dožádaný OIP výsledky šetření zašle SÚIP, který zajistí předání zjištěných informací v požadovaném rozsahu dotazujícímu se státnímu orgánu členského státu. Pokud dotaz není v kompetenci SÚIP, je ihned postoupen k vyřízení věcně příslušnému úřadu (ČSSZ, ÚP apod.).

Žádosti o informace by měly být na standartních formulářích, rovněž k odpovědím na žádosti o informace se používají formuláře EU. Každý stát může používat svůj úřední jazyk. Náklady spojené s překladem nese úřad a stát na žádost odpovídá, pokud to není dohodou upraveno jinak. OIP v rámci hlavního úkolu vykonávají kontrolu pouze na pokyn SÚIP v rozsahu jím stanoveném.

Kontrola pracovních podmínek podle čl. 6 směrnice č. 96/71/ES zahrnuje kontrolu:

- maximální délky pracovní doby a minimální doby odpočinku,
- minimální délky dovolené za kalendářní rok,
- minimální mzdy, včetně sazeb za přesčasy, nevztahuje se na doplňkové podnikové systémy za opatření v důchodu,
- podmínek poskytování pracovníků, zejména prostřednictvím podniků pro dočasnou práci,
- ochrany zdraví, bezpečnosti a hygieny při práci,
- ochranných opatření týkajících se pracovních podmínek těhotných žen nebo žen krátce po porodu, dětí a mladistvých,
- rovného zacházení pro muže a ženy a ostatních ustanovení o nediskriminaci.

Zjištěné skutečnosti

V roce 2007 obdržel SÚIP pouze jednu žádost o poskytnutí informací podle čl. 3 směrnice 96/71/ES. Zaslalo ji oddělení finanční kontroly při Vrchním finančním ředitelství v Kolíně nad Rýnem. Jednalo se o prověření čtyř českých občanů, kteří podnikali jako fyzické osoby a měli v SRN přihlášenou živnost. Hlavní celní úřad v Regensburgu měl podezření, zda se skutečně jedná o samostatné poskytovatele služeb a nejedná se o skrytou černou práci. Ve spolupráci s Českou správou sociálního zabezpečení byla odpověď zpracována a odeslána bez dalších připomínek.

Úkolem směrnice je chránit pracovníky vysílané k poskytování služeb. Poskytované informace mají být zaměřeny na podnikatelský subjekt jen rámcově a v souvislosti s výkonem práce pracovníků. Členské země byly vícekrát na tuto skutečnost upozorňovány na jednání pracovní skupiny v Bruselu, ale dotazy nad rámec směrnice se stále vyskytují.

Protože dosud není jedno centrální kontaktní místo v České republice pro evidenci a vyřizování dotazů, nemají orgány státní správy přehled o celkovém množství a skladbě dotazů za ČR. V rámci tohoto úkolu nebyl uložen žádný finanční postih.

Závěr

SÚIP se vysíláním pracovníků v rámci poskytování služeb aktivně zabývá. Jeho zástupce je členem pracovní skupiny pro implementaci směrnice 96/71/ES v Bruselu.

Lze očekávat, že bude přibývat dotazů členských států souvisejících s vysíláním pracovníků, proto by měl být tento úkol zařazen jako dlouhodobý. Ke zlepšení administrativní spolupráce mezi orgány státní správy se předpokládá využití elektronického informačního systému (IMI), který by zjednodušil poskytování informací při zachování ochrany osobních údajů a překonání jazykové bariéry.

Tento úkol se nesleduje s ohledem na počet provedených kontrol. Jeho plnění je závislé na aktivitě zahraničních institucí a počtu došlých žádostí. Dá se konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo a úkol bude pokračovat i v následujících letech.

o prevenci závažných havárií

V roce 2007 proběhly pravidelné inspekce na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb. ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky. Integrovaná inspekce je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr subjektů je upřesněn ve schváleném plánu, včetně termínu inspekci. OIP v rámci své působnosti provedly inspekce společně s Českou inspekcí životního prostředí, krajskými úřady a ostatními orgány státní správy kontroly, z kterých byla přijímána opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Integrované inspekce mají přispět k zlepšení reálného stavu a ke snížení rizik vzniku závažných havárií.

Kontroly byly zaměřeny především:

- na odstranění nedostatků z minulé kontroly,
- na plnění přijatých opatření z bezpečnostních programů a bezpečnostních zpráv,
- na školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- na ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- na průvodní a provozní dokumentaci,
- na posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových a plynových zařízení (za účasti specialistů VTZ),
- na skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,
- na bezpečnost vykládky a nakládky nebezpečných látek v souladu s předpisem ADR,
- na opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostor, písemná dokumentace),
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich používání zaměstnanci.

Posuzování bezpečnostní dokumentace je jednou z povinností OIP, kterou ukládá zákon č. 59/2006 Sb. Proti předcházejícím letům se zmenšil počet zjištění závažných nedostatků. Posuzování bezpečnostní dokumentace probíhá průběžně a nezávisle na prováděných fyzických kontrolách.

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili zpracovanou bezpečnostní dokumentaci krajským úřadům (skupina A - bezpečnostní program prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení §§ 8 a 9, skupina B - bezpečnostní zprávu ve smyslu ustanovení § 10, 11 a 17 zákona č. 59/2006 Sb.). Tyto dokumentace byly zaslány k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a dotčeným orgánům státní správy, tedy i OIP. Inspektoři se vyjadřovali v minulém roce k 95 bezpečnostním dokumentacím subjektů, včetně aktualizací. K 77 dokumentacím vnesly své připomínky, ostatní byly bez připomínek.

V průběhu připomínkového řízení byly zjištěny převážně nedostatky související s novými právními předpisy (v dokumentacích byly uvedeny neplatné nebo nevhodně použité předpisy).

Výsledky kontrol v rámci úkolu

Kontrolní orgány krajských úřadů se zaměřily na agendu zákona č. 59/2006 Sb. a ostatní orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři OIP prováděli kontroly podle zákona č. 251/2005 Sb. V rámci úkolu bylo provedeno celkem 119 kontrol subjektů, z toho 31 subjektů skupiny A, 85 subjektů skupiny B a 3 nezařazené subjekty. Kontroly byly rozloženy do jednoho až pěti dnů, podle velikosti kontrolovaných subjektů. Kontroly proběhly v jednotlivých regionech podle připravených kontrolních seznamů. Počet zjištěných

nedostatků (celkem 563), ale i opakovaných nedostatků (1 035) potvrzuje nezbytnost kontrol. Podrobný přehled zjištěných nedostatků je uveden v tabulce 41.

V průběhu jednotlivých kontrol byla provedena instruktáž všech inspektorů práce ve všech firmách, kde byli seznámeni s riziky. Ve 2 kontrolovaných subjektech nebyly odstraněny nedostatky z minulé kontroly. Ve 20 případech bylo kontrolou zjištěno nezajištění školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ve 32 případech zaměstnavatel nezajistil dostatečné a přiměřené opatření k prevenci rizik a neseznámil zaměstnance s riziky.

Kontrolami bylo zjištěno, že v 8 případech zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanci konali práce, které neodpovídají jejich schopnostem. V 11 případech zaměstnanci nedodržovali právní a ostatní předpisy k zajištění BOZP a neřídili se zásadami bezpečného chování. V 23 případech byly zjištěny nedostatky v provozní dokumentaci nebo v technologických postupech. Zaměstnavatelé nedoložili prokazatelně zpracování postupů pro bezpečné provádění práce ve 20 případech. V 67 případech bylo zjištěno, že konstrukční uspořádání pracovišť bylo provedeno tak, že nebyla zajištěna bezpečnost a zdraví osob, nebo nebyly zajištěny únikové cesty. 25 nedostatků bylo zjištěno při nakládání s chemickými látkami nebo při jejich skladování. Ve 46 případech nebyly umístěny bezpečnostní značky. Nedostatky při ochraně proti výbuchu, především neposouzení rizik, bylo zjištěno v 18 případech. Nedostatky v používání OOPP zjistili inspektoři ve 23 případech. Dále byly zjištěny tyto závažné nedostatky:

- nebyla vypracována dokumentace ochrany před výbuchem,
- prostory s nebezpečím výbuchu nebyly označeny bezpečnostními značkami,
- v prostředí s nebezpečím výbuchu byla používána zařízení, která se nesmějí používat, protože mohou způsobit iniciaci výbuchu,
- zásobníky chemické látky nebyly opatřeny bezpečnostním značením, stáček místo nebylo vybaveno zařízením pro uzemnění cisterny.

Zvláštní pozornost při kontrolách byla věnována kontrole VTZ, která se zvýšenou měrou mohou podílet na havárii. Kontrola za účasti specialistů na VTZ byla zaměřena na tlaková zařízení (zjištěno 9 nedostatků), plynová zařízení (zjištěno 28 nedostatků) a elektrická zařízení (zjištěno 62 nedostatků). Nejvíce nedostatků bylo v oblasti revize, zkoušek a údržby zařízení. Při kontrole tlakových, elektrických a plynových zařízení byly zjištěny mimo jiné tyto nedostatky:

- nebyly prováděny stanové kontroly a revize těchto plynových a tlakových zařízení,
- nebyly odstraněny závady po revizi elektrické instalace,
- ochranné pracovní pomůcky (zkoušečka, záchranný hák, vypínací tyče) v transformovně 10/0,4 kV měly prošlou lhůtu pro přezkoušení,
- nebyla provedena ochrana před účinky statické elektřiny.

Mezi nejčastěji porušované předpisy patří zákon č. 262/2006 Sb., kdy bylo zjištěno 245 nedostatků. Dále bylo zjištěno ve 161 případech porušení zákona č. 309/2006 Sb., v 77 případech porušení nařízení vlády č. 101/2005 Sb. a v 38 případech porušení nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Kontroly probíhaly podle předem připravených kontrolních seznamů. Ve větších podnicích je každoročně prováděna podrobnější kontrola jen ve vybraném provozu. Podrobnější zaměření kontrol a vymezení okruhu kontrolovaných objektů po dohodě s ČÍŽP poukázal na problémy v kontrolovaných subjektech. Nedostatky se vyskytovaly jak ve školení BOZP, hodnocení rizik, ale i ve stavu pracovišť a provádění revizí vyhrazených zařízení.

Počet zjištěných nedostatků (563) se zvýšil oproti předchozímu roku. Během kontrol bylo uloženo 5 pokut ve výši 237 tis. Kč. Zjištěné skutečnosti ukazují na nutnost pravidelných kontrol vybraných subjektů. Integrovaná inspekce přispěla ke zlepšení stavu na úseku

bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení u vybraných kontrolovaných subjektů. Dílčím úspěchem bylo, že v roce 2007 nedošlo k žádné závažné havárii způsobené nebezpečnými látkami.

Tabulka 40 Souhrnné údaje o kontrolní akci

	celkem
Počet kontrolovaných subjektů	119
Z toho ve skupině A	31
ve skupině B	85
Z toho dosud nezařazených	3
Zjištěné nedostatky	563
Počet případů s násobností	1 035
Počet uložených pokut	5
Výše uložených pokut v Kč	237.000
Subjekty bez zjištěných nedostatků	22

Tabulka 41 Zjištěné nedostatky

	Celkem
<i>Všeobecná část</i>	
odstranění nedostatků z minulé kontroly	2
plnění přijatých opatření z bezpečnostní dokumentace	0
školení BOZP zaměstnanců a ověření znalostí	21
prevence rizik	32
<i>Odborná část</i>	
způsobilost zaměstnance pro výkon práce	8
povinnosti zaměstnance	11
průvodní a provozní dokumentace	23
revize elektrického zařízení	38
Stav elektroinstalace	24
Revize tlakových zařízení	9
Revize plynových zařízení	28
Pracovní postupy	20
Skladování a nakládání s chemickými látkami	25
Vykládka a nakládka nebezpečných látek	0
Pracoviště	67
Bezpečnostní značky	46
Ochrana proti výbuchu	18
Používání OOPP	23
Jiné zjištěné nedostatky	168
Celkem	563

HÚ 07.1.20 Program „Bezpečný podnik“

Program „Bezpečný podnik“ je zařazován do úkolů systému SÚIP jako jeden z úkolů Národní politiky BOZP, který byl přijat Usnesením vlády č. 475/2003. Jedním z cílů Národní politiky BOZP je zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedoucí ke snížení pracovní úrazovosti a tím i nákladů s ní souvisejících. Realizací tohoto programu v subjektech je naplňován zároveň i jeden z hlavních požadavků Strategie EU pro oblast BOZP na léta 2007–2012, kterým je naplnění závazku dosáhnout snížení pracovní úrazovosti v členských zemích EU o 25 %.

Vzhledem k tomu, že program „Bezpečný podnik“ (který je návodem k zavedení systému řízení BOZP), je plně kompatibilní se systémy řízení jakosti a environmentálního řízení, lze jej aplikovat současně s těmito dvěma systémy řízení. Svými požadavky zároveň ve firmách podporuje uplatňování projektu Ministerstva zdravotnictví, tzv. programu na podporu zdraví, vyhlášeném každoročně pod názvem „Podnik, který podporuje zdraví“. Tím je mimo jiné i naplňován požadavek dokumentu „Zdraví pro všechny v 21. století“, který byl přijat usnesením vlády ČR pod č. 1046/2002. Realizace efektivního systému řízení BOZP vede ke snižování pracovní úrazovosti, nemocnosti a k celkovému zvyšování úrovně BOZP v subjektech a zároveň i k vyšší konkurenceschopnosti a ekonomické efektivnosti takovýchto podniků. Ze strany státu jsou tak programem „Bezpečný podnik“ pro firmy vytvořeny podmínky pro trvalé zvyšování úrovně BOZP a tím i vyšší kvality života jejich zaměstnanců. Subjekty plnící požadavky programu „Bezpečný podnik“ jsou v řadě případů zapojeny také do každoročně vyhlášených kampaní v rámci tzv. „Správné praxe“, konané u příležitosti Evropského týdne BOZP. Tyto kampaně jsou zaměřeny vždy na jednu konkrétní oblast, představovanou určitým rizikovým faktorem ohrožujícím život a zdraví zaměstnanců. V roce 2007 se jednalo o kampaň zaměřenou na muskuloskeletární problematiku a poškození zdraví zaměstnanců, s touto problematikou související.

Zvýšit úroveň řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a ochrany životního prostředí u právnických a podnikajících fyzických osob. Realizací programu „Bezpečný podnik“ ve firmách má umožnit zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP. V souladu s tím trvale zvyšovat úroveň kultury práce a pracovní pohody. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (úrazů, havárií) v podnicích, tj. aby management firem při stanovení řídicích aktů předcházel vzniku mimořádných událostí především preventivními opatřeními. Tomu odpovídají i požadavky programu, jejichž plnění je především plněním požadavků předpisů realizované systémovým přístupem. Jedním z cílů je rovněž dosažení stavu, že firma, která získá osvědčení „Bezpečný podnik“, vyžaduje uplatňování systémového přístupu k řízení BOZP, také od svých dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

Kontrolu plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ prováděly všechny OIP na základě žádosti o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP u firem s požadavky programu „Bezpečný podnik“, podané konkrétními žadateli. Kontrolní tým inspektorů ověřoval shodu systému zavedeného v subjektech s požadavky programu „Bezpečný podnik“, a to s ohledem na procesy a činnosti v nich realizované. Přitom kladl důraz i ústním dotazem u zaměstnanců na ověření jejich znalostí o záležitostech uvedených v zásadách. Na základě výsledných zjištění posoudil, zda subjekt plní požadavky programu týkající se poskytování potřebných informací zaměstnancům a zda ověřuje jejich znalosti v rozsahu, který se jich týká vzhledem k vykonávaným činnostem. Obdobně postupují také při kontrole zaměstnanců dodavatelského subjektu. V případě, že se ve firmě (nebo na jejím pracovišti) vyskytují další subjekty (dodavatelé, spolupracující firmy) ověří, jak je zajištěna součinnost na úseku prevence rizik, vzájemná informovanost o rizicích mezi jednotlivými firmami a zda jsou

plněny další požadavky stanovené v této souvislosti právními předpisy (stanovení osoby koordinátora stavebních prací atd.). Při každoročním provádění následných kontrol subjektů, které získaly osvědčení „Bezpečný podnik“ ověřili, zda údaje uvedené v přehledu indikátorů zlepšování zaslaných žadateli odpovídají skutečnosti, tj. zda plní požadavek neustálého zlepšování.

Výsledky kontrol v rámci úkolu

V roce 2007 provedly OIP kontroly systému řízení BOZP na základě podaných žádostí s kladným výsledkem a doporučením vydat osvědčení celkem 13 subjektům. Z toho 6 subjektů získalo již v pořadí druhé osvědčení a 3 subjekty v pořadí již třetí osvědčení. OIP zároveň prováděly každoroční následné ověřování shody systému řízení u 26 subjektů, které již toto osvědčení vlastní. Organizační složky ČEZ, a.s. byly kontrolovány všemi OIP.

Inspektoři hodnotili přístup managementu k plnění požadavků programu u kontrolovaných subjektů kladně s tím, že se většině z nich podařilo udržet pracovní úrazovost na nízké úrovni. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny neshody v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení firem a odstraněny v termínu do konce kontroly. U žádného z kontrolovaných subjektů nebyly zjištěny neshody zásadního charakteru, které by měly za následek předčasné ukončení ověřování shody systému řízení se závěrem nedoporučit vydání osvědčení. Ze strany OIP byla konstatována dobrá připravenost k zavedení systému řízení BOZP zejména u těch subjektů, které využily předchozí konzultace inspektorů OIP a rovněž zlepšování již zavedeného systému řízení BOZP zjištěné při následných kontrolách u firem, které jsou držiteli osvědčení „Bezpečný podnik“. Jedná se zejména o firmy, ve kterých je zaveden systém řízení jakosti nebo environmentální systém řízení. Rozšiřuje se také počet subjektů, přecházejících na integrovaný systém řízení jakosti, environmentu a BOZP. Začlenění požadavků programu „Bezpečný podnik“ do systémů řízení jakosti a environmentu u firem již uplatňovaných, umožňuje kompatibilita jeho požadavků s požadavky těchto systémů řízení.

V souvislosti s tím se osvědčuje postup inspektorů, kteří provádějí informativní konzultace pro management firem v rámci poradenské činnosti v případě, kdy management takové firmy projeví zájem o účast na programu.

Neshody v zavedeném systému řízení BOZP zjišťované inspektory OIP jsou do určité míry shodné s nesrovnalostmi zjišťovanými již v předchozím roce. Neshody zásadního charakteru, které by dokladovaly nefunkčnost systému v kontrolovaných subjektech, nebyly žádným z OIP zjištěny.

Neshody zjišťované v průběhu kontrol uskutečněných v roce 2007:

- řídicí dokumenty schválené managementem nezahrnovaly všechna provozovaná zařízení,
- centrální vedení přehledu o pracovní době a přesčasech, dokladů o profesním školení a o zdravotní způsobilosti zaměstnanců neumožňovalo provedení kontroly v jednotlivých organizačních složkách, ze kterých nebyl navíc umožněn vstup do elektronické evidence,
- v registru rizik chybělo posouzení nových i některých stávajících zařízení, chyběla opatření k zlepšení technického stavu používaných zařízení, případně monitoringu,
- z hodnocení rizik uvedeného registru rizik nebylo zřejmé, jedná-li se o riziko zbytkové nebo nové,
- nebyla navrhována opatření pro jednotlivě identifikovaná rizika, ale pro všechna souhrnně, takže nebylo vždy zřejmé, které z opatření je určeno k eliminaci příslušného rizika,

- požadavky pro výběr dodavatelů byly stanoveny pouze pro přímého smluvního dodavatele, netýkaly se již dalších dodavatelů, sjednaných k provedení zakázky tímto dodavatelem,
- v dokumentaci systému nebyly novelizovány odpovědnosti osob pro provoz VTZ,
- protokoly o určení vnějších vlivů nebyly doplněny o nová pracoviště,
- nebyly vedeny záznamy o odstraňování závad uvedených v dokumentaci o zkouškách a inspekčních prohlídkách výtahů,
- nebyla zajištěna účast zaměstnanců při vyhodnocování rizik a přijetí opatření k jejich minimalizaci,
- pro jednotlivá pracoviště nebyly v osnovách školení uvedeny konkrétní předpisy, návody a ustanovení předpisů, vztahujících se k vykonávané činnosti (např. konkrétní návody k obsluze provozovaných strojů, organizační směrnice atd.) a k danému pracovišti.

Subjekty zjištěné neshody odstranily v průběhu ověřování shody systému řízení BOZP. Žádným OIP nemusel být podán návrh na zrušení platnosti osvědčení „Bezpečný podnik“ z důvodu, že subjekt neplnění stanovené podmínky.

Z výsledků namátkového ústního ověřování znalostí zaměstnanců vyplývá následující: propagace programu „Bezpečný podnik“ a informování zaměstnanců o systému řízení BOZP je v kontrolovaných subjektech většinou realizováno nejen v rámci školení BOZP, ale jsou využívány i podnikové časopisy a nástěnky. Znalost programu „Bezpečný podnik“ je dobrá zejména u firem, ve kterých bylo prováděno ověřování shody systému řízení již opakovaně. Ústním ověřováním znalostí pracovních postupů u zaměstnanců na pracovištích nebyly zjištěny nedostatky. Většina podniků, a to zejména těch, ve kterých je již zaveden systém řízení jakosti nebo environmentální systém řízení, udržuje systém řízení BOZP na dobré úrovni a v souladu s plněním indikátorů a neustále zlepšuje svůj zavedený systém řízení.

Zvyšuje se také počet subjektů, které přechází na integrovaný systém řízení, jehož součástí se stává systém řízení BOZP podle programu „Bezpečný podnik“. Následné kontroly systému řízení BOZP prováděné OIP prokázaly, že u firem, které vlastní osvědčení, jsou vytvářeny podmínky pro předcházení vzniku mimořádných událostí. Většina těchto firem také vyžaduje systémový přístup v řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů. Přestože spotřeba času inspektorů na ověření shody systému řízení BOZP v subjektech, které podaly žádost na OIP ke každoroční následné kontrole držitelů osvědčení provedené v roce 2007, činila podle údajů uvedených v informacích celkem 4 793 hodin a spotřeba času na poradenství poskytované v souvislosti s programem „Bezpečný podnik“ činila celkem 378 hodin, je tento spotřebovaný čas pro kontrolu BOZP více jak prospěšný.

Tabulka 42 Přehled o časové náročnosti „Bezpečného podniku“

	Spotřeba času na první kontrolu subjektu a na kontrolu po třech letech	Spotřeba času na následné kontroly	Spotřeba času celkem	Spotřeba času na poradenství
Celkem	2 778 h	2 015 h	4 793 h	378 h

Na základě doporučení OIP bylo v roce 2007 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ následujícím firmám:

V měsíci červnu:

Pražská energetika, a. s.	OIP pro hl.m. Prahu
PREdistribuce, a. s.	OIP pro hl.m. Prahu
Energetika Kladno s. r. o.	OIP pro Středočeský kraj
Kovohutě Příbram nástupnická, a. s.	OIP pro Středočeský kraj
Vodovody a kanalizace Jižní Čechy, a. s.	OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu
MIKROP ČEBÍN a. s.	OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj
SMO a. s.	OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj
Teplárny Brno, a. s.	OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj
SLEZSKÉ STAVBY OPAVA s. r. o.	OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj
TCHAS, spol. s r. o.	OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj

V měsíci říjnu:

SYNER, s. r. o.	OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj
MORAVASTAV Kroměříž, spol. s r.o.	OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj
ČEZ, a. s.	Všechny OIP (řídící OIP pro hl.m. Prahu)

V roce 2007 prováděly OIP ověřování shody systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné kontroly u firem vlastnicích toto osvědčení. Neshody s požadavky programu, zjišťované v průběhu kontrol subjektů, byly odstraněny v termínu do ukončení kontrol. Na řešení zjištěných konkrétních problémů se podíleli i inspektoři OIP svými doporučeními a návrhy. Zároveň poskytovali firmám poradenství. Vzhledem k poklesu zájmu subjektů o účast na tomto programu, se ukazuje jako potřebné aktivněji působit na management firem ze strany OIP a zvýšit propagaci programu „Bezpečný podnik“ pro veřejnost především formou publikační činnosti v odborném tisku a při pracovních jednáních se zástupci firem na SÚIP, případně na OIP. SÚIP uvažuje o zadání reklamního klipu, který by tento program více přiblížil odborné veřejnosti. Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2007 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 13 subjektům. U většiny z nich dochází v souladu s plněním požadavku neustálého zlepšování k snižování pracovní úrazovosti, k zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí.

HÚ 07.1.21 Dodržování právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětí (regionální úkol)

Cílem úkolu bylo ověřit, zda nedochází k nadměrnému zatěžování dítěte, a tím i k porušování platných předpisů při výkonu výše uvedených činností dítěte. Dalším cílem bylo přispět kontrolní činností k zajištění dodržování platných předpisů v praxi.

Rozsah zjištění

V rámci tohoto úkolu bylo stanoveno 15 kontrol, provedeno bylo 17 kontrol. Kontrol se zúčastnilo 17 inspektorů pracovních vztahů a podmínek z Oblastního inspektorátu pro hlavní město Prahu.

Předmětem kontroly byla kontrola maximálního rozsahu výkonu činnosti dítěte a podmínek pro výkon této činnosti (výkon činnosti a odpočinek, způsob zajištění bezpečnosti o zdraví, pracovní podmínky). Kontrola se netýkala obsahu uzavřené dohody mezi agenturou a odpovědným zástupcem dítěte, včetně odměny, protože nebyla uzavřena podle pracovněprávních předpisů.

Ve dvou případech bylo zjištěno, nedodržení zákonných předpisů, a to v oblasti časové evidence činnosti dítěte, která byla vedena pouze formálně a nebylo možné posoudit dobu výkonu činnosti a dobu odpočinku dítěte. V těchto případech bylo uloženo opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Z provedených kontrol je zřejmé, že ve většině kontrolních šetření nebylo zjištěno a prokázáno porušení předpisů pro tuto oblast.

Závěr

Kontrolní činnost v této oblasti byla zařazena do plánu kontrolních akcí poprvé od platnosti zákona o inspekcí práce. K porušování zákonných předpisů může docházet jak ze strany agentur, tak odpovědných zástupců dítěte. V průběhu vlastní kontrolní činnosti se prokázalo, že tato kontrolní činnost vyžaduje oproti běžné kontrolní činnosti specifický přístup.

Při přípravě jednotlivých akcí inspektoři vycházeli z údajů poskytnutých úřady práce, které činnost dětí povolují, a seznamu agentur provozujících tuto činnost, které měli sídlo na území hlavního města Prahy. Prokázalo se, že činnost dítěte i činnost agentur probíhá nárazově, jsou období, kdy neprobíhá vůbec. Některé agentury jsou pouze zprostředkovatelské, pro jiné agentury realizují přímý výkon činnosti dítěte mimo území hlavního města Prahy.

Posoudit celkový rozsah činnosti dítěte, pokud spolupracuje s více agenturami, je téměř nemožné, a pokud ano, tak pouze formálně. Některá kontrolní šetření byla prováděna přímo při výkonu činnosti dítěte, některá pouze na základě písemných dokladů předložených zaměstnavatelem.

V podstatě se dá tvrdit, že se tato kontrolní činnost oproti jiným jeví jako méně efektivní. Podněty zaměřené na tuto oblast se téměř nevyskytují. Byl přijat pouze jeden podnět, a to ze sociálního odboru jednoho úřadu práce.

3. ZÁVĚR K VYHODNOCENÝM KONTROLNÍM AKCÍM

Výsledky kontrolní činnosti prováděné na základě schváleného programu kontrolních akcí ukazují, že převážná většina zjištěných nedostatků je odstranitelná, a to z velké části bez nutnosti vysokých finančních nákladů. Příčiny zjištěných nedostatků u zaměstnavatelů jsou především v chybějícím systémovém přístupu organizací k výkonu pracovních činností a nedůsledné kontrole plnění povinností ať již řídicími zaměstnanci, tak samotnými zaměstnanci. Podmínkou je však zpracování nezbytných pokynů a opatření stanovených k zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího výkonu pracovních činností (vyhodnocování rizik) v rámci konkrétního oboru činnosti. Množství a nesrozumitelnost právních předpisů v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, které jsou v posledních letech změněny nebo průběžně novelizovány, jsou hlavními zjišťovanými nedostatky, protože mnozí zaměstnavatelé tyto změny dosud nezaregistrovali.

U malých podnikatelských subjektů bývá hlavní příčinou zjišťovaných nedostatků malé právní vědomí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a omezená možnost přístupu ke kvalitním službám v této oblasti. Výrazně lepší stav je u malých podnikatelských subjektů, které v rámci svých podnikatelských aktivit jsou navázány na subjekty, jež jsou držiteli osvědčení „Bezpečný podnik“. Tyto velké podniky nejen vyžadují doložení a dodržování požadavků k zajištění BOZP od svých subdodavatelů, ale současně jsou ochotny jim svými odbornými pracovníky pomoci radou, jak nejlépe BOZP zajišťovat. Tam, kde se podnikatelé obracejí na služby zajišťované dodavatelsky, je sice zpravidla dokumentace zpracována, ale podle určitých velmi obecných zásad a většinou nekoresponduje s činnostmi, které subjekt prakticky vykonává. Nebo jsou vyhledávána rizika k technologiím, kterou subjekt nepoužívá.

Program kontrolních akcí stanovuje cíl pro každou kontrolní akci zvlášť. Tak tomu to bylo i v roce 2007. Prioritami bylo snižování úrazovosti se zaměřením na smrtelné pracovní úrazy a závažné pracovní úrazovosti s hospitalizací více jak 5 dnů a tlak na dodržování pracovních předpisů zaměstnavateli ve většině případů v návaznosti na řešené podněty, které zasílají zaměstnanci systému SÚIP s tím, že jejich zaměstnavatel porušuje nebo nedodržuje v této oblasti své povinnosti, které jim ukládá zákoník práce případně další předpisy.

Z výsledků pracovní úrazovosti nutno konstatovat, že tlak soustředěný na oblast bezpečnosti práce doplněný informačními kampaněmi zaměřenými na snižování pracovní úrazovosti, má sice pozitivní efekt, ale ne všude a ne na dlouho. Vyhodnocení kontrolní akce „Bezpečnost práce ve stavebnictví“ je toho důkazem. Přestože se celková pracovní úrazovost snížila, počet smrtelných pracovních úrazů v tomto odvětví se zvýšil téměř o 30 % oproti roku 2006. Přestože již několik let probíhá kampaň zaměřená na pády z výšky, případně pády do volné hloubky, získala si ze začátku zájem firem a zdálo se, že bude mít pozitivní dopad. I přes vzrůstající objem výkonů ve stavebnictví se v roce 2005 snížil počet smrtelných úrazů na 33, ale od té doby jejich počet stoupl jak v roce 2006 (38) tak v roce 2007 (43). K vytvoření ještě většího tlaku na zaměstnavatele v tomto odvětví by měl přispět nový zákon. Vzhledem k přechodným ustanovením zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (zákon č. 309/2006 Sb.), kdy většina kontrolovaných staveb byla povolena nebo započata před účinností tohoto zákona, tj. před 1. 1. 2007, nebylo možno tento požadavek po kontrolovaných subjektech většinou dosud vyžadovat. Zejména zavedení koordinátora pro BOZP na staveništích by mělo být určitě přínosem. Porovnání vývoje počtu smrtelných pracovních úrazů po odvětvích s největším počtem těchto úrazů za poslední 4 roky znázorňuje graf 5.

Problematika předcházení pracovním úrazům v současné době, kdy u firem v České republice pracuje řada zahraničních zaměstnanců, je velice důležitá. Trvalé vyhodnocování rizik a jejich eliminace na jedné straně a na straně druhé informování všech osob pohybujících se na pracovištích o těchto rizicích je základní podmínkou všech zaměstnavatelů a jejich řídicích pracovníků. Ti by měli být odpovědní za prováděná školení a informování všech, kterých se opatření dotýká. Dále by měli odpovídat za to, že všichni zaměstnanci tato opatření plní. Není tedy na libovůli zaměstnance, zda bude nebo nebude mít stanovené OOPP, případně zda bude plnit zaměstnavatelem stanovená opatření k minimalizaci rizik vzniku pracovních úrazů.

Praxe z kontrolní činnosti u mnohých firem potvrzuje, že mnohdy vědí o porušování zásad bezpečné práce, protože v mnohých případech přerušují na dobu kontroly práce, na kterých by nejspíš pokračovali, pokud by inspektoři práce neprováděli u firmy kontrolní činnost.

V rámci informační kampaně v oblasti manipulace s materiálem se dále jednálo o kampaň „Bezpečná vnitrozávodová doprava“. Tyto cílené, každoročně jinak zaměřené kampaně je nutno chápat jako nedílnou součást prevence, která má pomáhat zejména malým a středním podnikům při zajišťování činností v oblastech, ve kterých dochází k vysokému počtu pracovních úrazů.

Kontrola pracovních podmínek a pracovněprávních vztahů se zaměřuje především na délku odpracované pracovní doby, práci přesčas a odpočinek mezi směnami a v týdnu. S ohledem na stávající právní úpravu zákoníku práce o stanovení požadavku na vedení evidence pracovní doby je v řadě kontrolovaných subjektů evidence pracovní doby sice vedena, ale z této evidence není skutečně odpracovaná doba patrná. Proto by bylo vhodné, aby ze zákona vyplývalo, že zaměstnavatel je povinen průběžně vést evidenci o počtu odpracovaných hodin v jednotlivých směnách a pracovních dnech.

V roce 2008 bude kontrolní činnost inspektorů práce zaměřena opět do oblasti bezpečnosti práce ve stavebnictví, ale též na kontrolu povinností zadavatelů staveb, bezpečnost provozovaných pracovních plošin, dodržování pracovního režimu řidičů, opravárenství dopravních prostředků, kontrolu vybraných tlakových a plynových technických zařízení a pokračovat bude kontrolní činnost systému BOZP u malých a středních podniků a kontrolní činnost BOZP při manipulaci s materiálem a břemeny. V pracovněprávní oblasti bude preventivní kontrolní činnost v roce 2008 zaměřena na vybraná zařízení sociální péče, bude pokračovat kontrolní činnost u agentur práce a nadále bude největší pozornost věnována kontrolní činnosti na základě přijatých podnětů v této oblasti. Jako jediný regionální úkol bude kontrolní činnost zaměřená na dodržování stanovených podmínek upravujících vybrané činnosti dětí.

Analýza pracovní úrazovosti za rok 2007, výsledky kontrolních akcí, zkušenosti z poradenské činnosti a z kontrolní činnosti na základě podnětů budou základními podkladem pro návrh Programu kontrolních akcí na rok 2009.

4. NĚKTERÉ SOUHRNNÉ ÚDAJE

Tabulka 43 Počty kontrol a počty kontrolovaných subjektů po hlavních úkolech

OIP	celkem počet		HÚ 07.1.01		HÚ 07.1.02		HÚ 07.1.03	
	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol	Subjektů	kontrol	subjektů	kontrol
celkem	13 092	13 563	1 099	1 147	515	583	5 100	5 170

OIP	HÚ 07.1.04		HÚ 07.1.05		HÚ 07.1.06		HÚ 07.1.07	
	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol
celkem	487	497	689	715	2 736	2 842	1 805	1 809

OIP	HÚ 07.1.08		HÚ 07.1.09		HÚ 07.1.10		HÚ 07.1.18	
	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol
celkem	112	113	310	319	63	63	1	1

OIP	HÚ 07.1.19		HÚ 07.1.20		HÚ 07.1.21	
	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol	subjektů	kontrol
celkem	109	135	50	153	17	17

Tabulka 44 Počty nedostatků zjištěných u subjektů v jednotlivých hlavních úkolech, včetně následných kontrol a také případů s násobností

	HÚ 07.1.01	HÚ 07.1.02	HÚ 07.1.03	HÚ 07.1.04	HÚ 07.1.05
nedostatky	3 805	2 403	22 383	1 236	2 698
z následné kontroly	1	2	12	0	0
případů s násobností	6 431	4 973	47 449	5 433	4 642

	HÚ 07.1.06	HÚ 07.1.07	HÚ 07.1.08	HÚ 07.1.09	HÚ 07.1.10
nedostatky	7 629	4 684	195	383	145
z následné kontroly	35	4	0	0	0
případů s násobností	40 426	17 833	600	620	803

	HÚ 07.1.18	HÚ 07.1.19	HÚ 07.1.20	HÚ 07.1.21	Celkem
nedostatky	0	536	200	2	46 300
z následné kontroly	0	0	24	0	78
případů s násobností		1 023	250	7	130 490

Celkem v celorepublikových úkolech OIP bylo zjištěno 46 300 nedostatků u subjektů, to odpovídalo 130 490 počtů případů u strojů a zařízení, činností a porušení právních předpisů (s násobností).

Vedle hlavních celorepublikových kontrolních akcí stanovených pro rok 2007 OIP plnily úkoly ve vyšetřování příčin a okolností vzniku pracovních úrazů a šetření podání, která přicházela samostatně do oblastí BOZP a pracovního prostředí a nejsou zahrnuta v hlavním úkolu HÚ 07.1.06, případně na neposkytování OOPP. Dále OIP plnily úkoly při posuzování technických dokumentací staveb, účastnily se kolaudačních řízení, poskytovaly konzultace a poradenství aj. Počty provedených kontrol u kontrolovaných subjektů na základě výše uvedených činností budou zahrnuty v roční zprávě SÚIP a jsou uváděny v dílčích zprávách za jednotlivé OIP. Nejčastěji byl jako již tradičně porušován zákoník práce konkrétně v 118 013 případech porušení s násobností.

Tabulka 45 Nejčastěji porušovaná ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.

Ustanovení zákona a oblast porušení	počet porušení	počet případů (s násobností)
§ 103 odst. 3 - povinnost určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců	845	1 097
§ 103 odst. 1 písm. a) - nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti	814	1 675
§ 37 odst. 1 písm. f) - dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik	708	4 730
§ 102 odst. 2 - prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele	692	909
§ 37 odst. 1 písm. d) - informování o obsahu pracovního poměru, údaj o výpovědních dobách	675	3 162
§ 37 odst. 1 písm. e) - informování o obsahu pracovního poměru, údaj o týdenní pracovní době a jejím rozvržení	630	2 437
§ 108 odst. 5 - zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací nebo zástupcem zaměstnanců	627	659
§ 37 odst. 1 písm. c) - informování o obsahu pracovního poměru, údaj o délce dovolené, popřípadě uvedení způsobu určování dovolené	582	1 977
§ 96 odst. 1 písm. a) - zaměstnavatel je povinen vést u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce, doby v době pracovní pohotovosti	459	1 571
§ 103 odst. 1 písm. b) - informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis	404	1 512
§ 141 odst.1 - mzda nebo plat jsou splatné po vykonání práce, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo plat nebo některou jejich složku	384	871
§ 37 odst. 1 - neobsahuje-li pracovní smlouva údaje o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, je zaměstnavatel povinen zaměstnance o nich písemně informovat, a to nejpozději do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru; to platí i o změnách těchto údajů. Informace musí obsahovat	3 189	14 868
§ 313 odst. 1 - při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti je zaměstnavatel povinen vydat zaměstnanci potvrzení o zaměstnání	747	1 612
§ 112 odst. 2 - nejnižší úroveň zaručené mzdy a podmínky pro její poskytování zaměstnancům, jejichž mzda není sjednána v kolektivní smlouvě; nejnižší úroveň zaručené mzdy nesmí být nižší než částka, kterou stanoví tento zákon v § 111 odst. 2 jako základní sazbu minimální mzdy	312	739
§ 101 odst. 3 - plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro všechny zaměstnance na pracovišti. Na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění	313	940

§ 104 odst. 1 - není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky; osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštním právním předpisem	285	551
§ 103 odst. 2 písm. c) - zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování; školení podle věty první zaměstnavatel zajistí při nástupu zaměstnance do práce, a dále v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci	280	3 355
§ 116 - za dobu noční práce přísluší zaměstnanci dosažená mzda a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku; jinou minimální výši a způsob určení příplatku lze sjednat jen v kolektivní smlouvě	278	1 479
§ 105 odst. 2 - zaměstnavatel vede v knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny	272	409
§ 96 odst. 1 - zaměstnavatel je povinen vést u jednotlivých zaměstnanců evidenci a) odpracované 1. pracovní doby [§ 78 odst. 1 písm.a)], 2. práce přesčas [§ 78 odst. 1 písm. i) a § 93], 3. noční práce (§ 94), 4. doby v době pracovní pohotovosti (§ 95 odst.2), b) pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel [§ 78 odst. 1 písm. h)]	269	1 493
§ 118 odst. 1 - za dobu práce v sobotu a v neděli přísluší zaměstnanci dosažená mzda a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku; jinou minimální výši a způsob určení příplatku lze sjednat jen v kolektivní smlouvě	252	824
103 odst. 1 - zaměstnavatel je povinen: a) nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti, b) informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis 32), c) zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze, d) sdělit zaměstnancům, které zařízení závodní preventivní péče jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým preventivním prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním, prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví, e) nahradit zaměstnanci, který se podrobí preventivní prohlídce, vyšetření nebo očkování podle písmene d), případnou ztrátu na výdělků, a to ve výši průměrného výdělku, popřípadě ve výši rozdílu mezi náhradou mzdy nebo platu podle § 192 nebo nemocenským a průměrným výdělkem, f) zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně	203	1 041

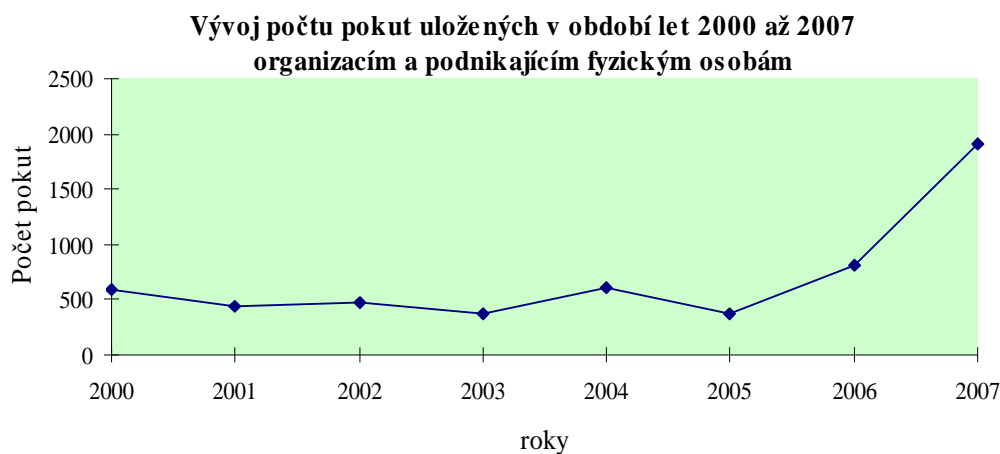
<p>přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště,</p> <p>g) zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí,</p> <p>h) jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, informovat o tom zaměstnankyně; těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte,</p> <p>i) umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,</p> <p>j) zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,</p> <p>k) nepoužívat takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců,</p> <p>l) zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy;</p> <p>informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů; o informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci</p>		
<p>§ 104 odst. 4 - zaměstnavatel je povinen udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání</p>	200	316

Tabulka 46 Počty vydaných zakázů činností

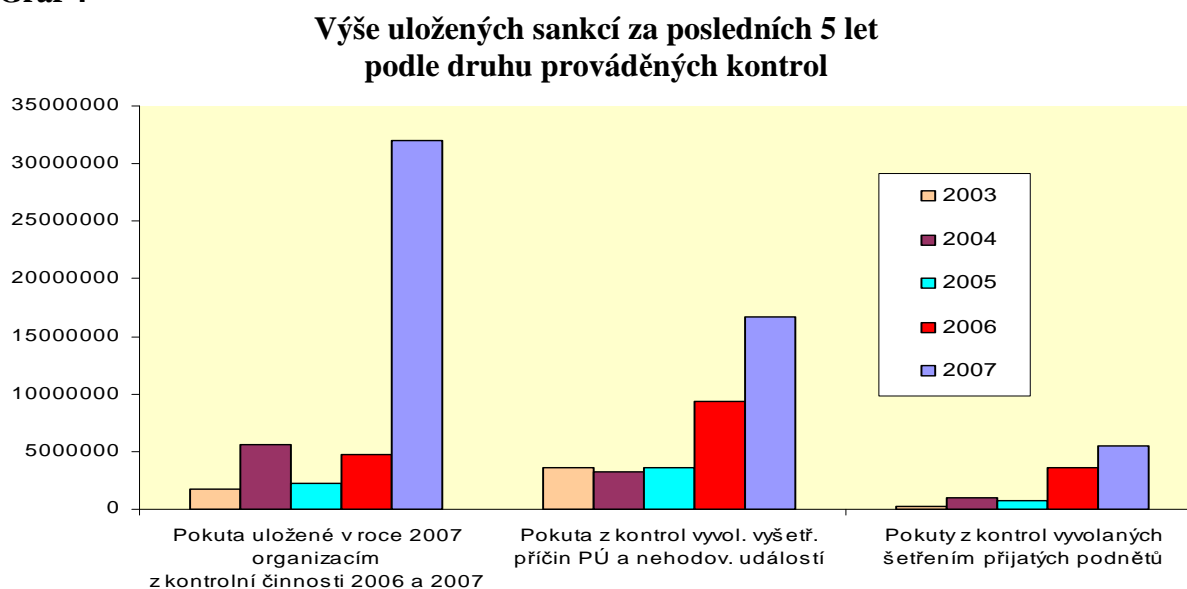
Zákaz	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vyřazené stroje a zařízení z provozu	255	73	57	52	32	10
Zakázané užívání výrobních a provozních prostorů	46	21	5	25	2	14
Zakázané technologie	45	12	2	4	0	1
Zakázané činnosti	316	185	155	53	4	13
Zákaz práce přesčas	38	10	11	8	4	0

Uložení sankcí

Graf 3

Graf 4

Tabulka 47 Přehled o použití sankčních oprávnění při kontrolní činnosti v roce 2007 (bez ohledu na nabytí právní moci)

Sankční položka	CELKEM
Počet celkem uložených pokut za zjištěná porušení předpisů -	1 697
Celková výše uložených pokut v Kč	29 427 745

Bez ohledu na nabytí právní moci a plnění úkolů SÚIP bylo v roce 2007 uloženo celkem 2 044 sankcí ve výši 5 862 400 Kč. Jedná se o sankce uložené ještě k protokolům a úkolům roku 2006 (celkem 145 pokut ve výši 9 188 000 Kč) a za správní delikty a přestupky spojené s kontrolní činností v roce 2007 (celkem 1 655 ve výši 29 392 045 Kč) a v souvislosti s šetřením pracovních úrazů a podnětů (celkem 202 ve výši 14 246 655 Kč). Dále bylo uloženo 42 blokových pokut ve výši 35 700 Kč.

Tabulka 48 Počty a výše sankcí uložených při plnění kontrolních akcí

	HÚ 07.1.01	HÚ 07.1.02	HÚ 07.1.03	HÚ 07.1.04	HÚ 07.1.05
Počet pokut	205	95	411	16	71
Výše pokut (Kč)	4 242 667	1 628 583	6 652 207	290 000	1 055 165

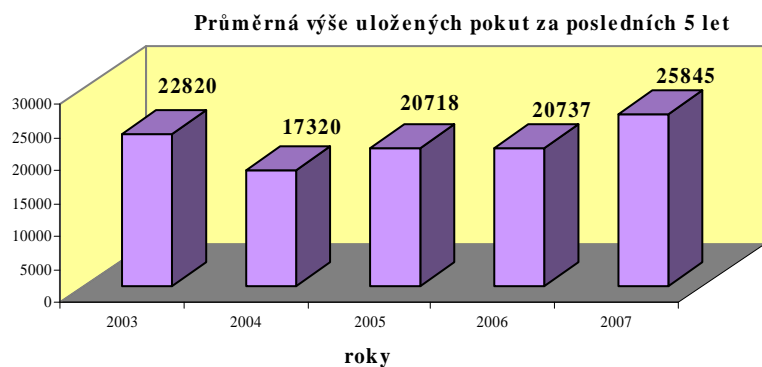
	HÚ 07.1.06	HÚ 07.1.07	HÚ 07.1.08	HÚ 07.1.09	HÚ 07.1.10
Počet pokut	612	208	16	21	9
Výše pokut (Kč)	11 974 423	2 629 334	205 000	384 666	93 000

	HÚ 07.1.18	HÚ 07.1.19	HÚ 07.1.20	HÚ 07.1.21
Počet pokut	0	5	0	0
Výše pokut (Kč)	0	237 000	0	0

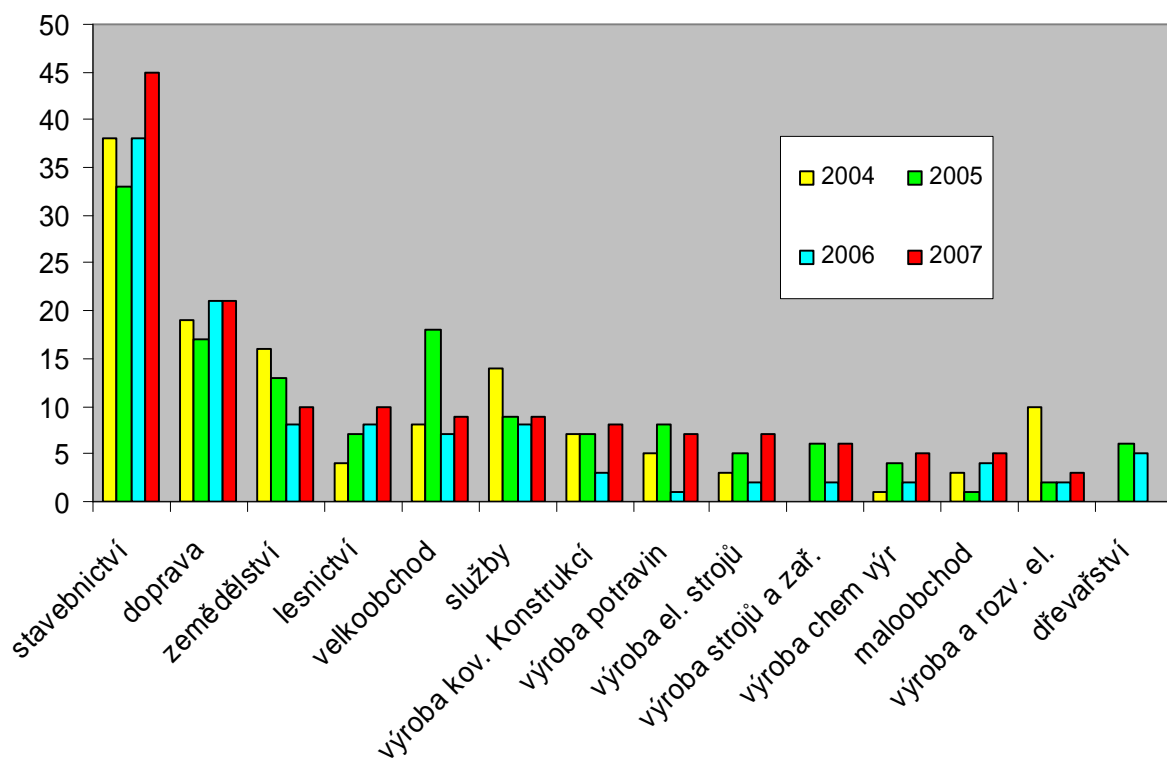
Tabulka 49 Porovnání počtů a výše uložených sankcí za poslední tři roky

P o k u t y	2005	2006	2007
Pokuty právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám – počet	380	810	2 044
Pokuty právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám – výše v Kč	7 873 000	17 692 500	52 826 700
z toho za zjištěná porušení předpisů při kontrolách aj.- počet	259	626	1 842
z toho za zjištěná porušení předpisů při kontrolách aj. – výše v Kč	3 956 000	7 639 828	36 075 200
z toho za zjištěná porušení předpisů v příčinné souvislosti s PÚ, mimořádnými událostmi, nebo s technickými příčinami průmyslových otrav a nemocemi z povolání – počet	117	184	202
z toho za zjištěná porušení předpisů v příčinné souvislosti s PÚ, mimořádnými událostmi, nebo s technickými příčinami průmyslových otrav a nemocemi z povolání – výše v Kč	3 917 000	10 052 672	16 751 500
Pokuty zaměstnancům práv. osob a PFO – počet	4	3	0
Pokuty zaměstnancům práv. osob a PFO – výše v Kč	21 000	17 900	0

Graf 5 Průměrná výše uložených sankcí za posledních 5 let

Graf 6 Porovnání vývoje počtů smrtelných pracovních úrazů po odvětvích za období 2004 – 2007

Tabulka 50 Přehled o kontrolách ve skladbě kontrolovaných firem podle počtu zaměstnanců (dle ČSÚ) pro jednotlivé kontrolní akce

Číslo kontrolní akce/ kategorie firem dle ČSÚ	Počty uskutečněných kontrol u subjektů													Celkem
	07.1.01	07.1.02	07.1.03	07.1.04	07.1.05	07.1.06	07.1.07	07.1.08	07.1.09	07.1.10	07.1.19	07.1.20	07.1.21	
1-5 zaměstnanců	167	128	997	40	96	832	350	13	14	3	3		8	2 651
6-9 zaměstnanců	160	95	637	29	54	298	269	8	11	2			4	1 567
10-19 zaměstnanců	235	147	949	35	87	397	399	12	20	8	7	1	2	2 299
20-24 zaměstnanců	83	35	331	10	35	101	115	3	14	3	2			732
25-49 zaměstnanců	180	59	668	67	96	245	260	10	41	4	3			1 633
50-99 zaměstnanců	101	46	550	56	88	272	234	16	59	11	14	5	1	1 453
100-199 zaměstnanců	69	28	330	55	79	167	82	10	54	6	20	8		908
200-249 zaměstnanců	17	6	96	25	14	43	22	4	6	5	5	7		250
250-499 zaměstnanců	23	18	148	38	34	141	30	11	31	7	17	16		514
500-999 zaměstnanců	9	10	87	43	28	77	19	7	28	6	45	64	1	424
1000-1499 zaměstnanců	3		29	19	14	27	5	4	10	1	8	14		134
1500-1999 zaměstnanců	4	1	10	5	5	18	3	5	3	1	1	4		60
2000-2499 zaměstnanců	6	3	8	7	4	22			6	3	3	2		64
2500-2999 zaměstnanců	6		1	1	2	2	2				3			17
3000-3999 zaměstnanců	7		27	5	22	27	2	2	4	1		4		101
4000-4999 zaměstnanců			2	3	1	6			4		1			17
5000-9999 zaměstnanců			10	4	12	13	1		2		2	28		72
10000 a více zaměstnanců	1		11	8	13	24	2		9	1				69
bez zaměst.nebo neuved.	77	7	282	47	31	131	14	8	3	1	1	0	1	603
Celkem kontrol	1 148	583	5 173	497	715	2 843	1 809	113	319	63	135	153	17	13 568

OBSAH

		Strana
	ÚVOD	3
1.	STRUKTURA	5
Tabulka 1	Počty inspektorů podílejících se na kontrolní činnosti	5
2.	VÝSLEDKY KONTROLNÍCH AKCÍ	6
	HÚ 07.1.01 Bezpečnost práce ve stavebnictví	7
Tabulka 2	Tabulkové údaje o kontrolní akci	12
Tabulka 3	Nejčastěji porušené předpisy	13
Tabulka 4	Nejčastěji porušená ustanovení ZP a zákona č. 309/2006 Sb.	13
Graf 1	Smrtelné pracovní úrazy ve stavebnictví	13
	HÚ 07.1.02 Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů nákladní dopravy a hromadné přepravy osob, jejich dovolených, cestovních náhrad a mezd	14
Tabulka 5	Nejčastěji porušené předpisy ve vztahu ke kontrolované oblasti dopravy	18
Tabulka 6	Porovnání zjištěných nedostatků vybraných ustanovení zákoníku práce v roce 2006 a 2007	18
Graf 2	Nejčastěji porušené předpisy při kontrolách v roce 2007	19
Tabulka 7	Porušení povinností zaměstnavatele dle zákoníku práce	19
Tabulka 8	Pokuty uložené v rámci úkolu	19
	HÚ 07.1.03 Kontrola systému BOZP v malých a středních podnicích	20
Tabulka 9	Souhrnné údaje o kontrolní akci	21
Tabulka 10	Souhrnné výsledky o kontrolní akci po odvětvích	25
	HÚ 07.1.04 Bezpečnost provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě	27
Tabulka 11	Souhrnné výsledky o kontrolní akci	30
Tabulka 12	Nejčastěji porušená předpisy BOZP	31
	HÚ 07.1.05 Bezpečnost práce při provozu chladicích zařízení a kompresorových stanic, plynovodů a plynových zařízení	31
Tabulka 13	Celkové výsledky o kontrolní akci	35
Tabulka 14	Nejčastěji porušované předpisy	35
Tabulka 15	Nejčastěji porušovaná ustanovení	35
	HÚ 07.1.06 Provádění kontroly na základě písemných podnětů na porušování pracovněprávních vztahů a podmínek	36
Tabulka 16	Počet subjektů podle oblasti porušení	38
Tabulka 17	Závěry z kontrol na základě podnětů	41
Tabulka 18	Analýza zaměstnavatelů podle odvětví u vybraných oblastí porušení	42
Tabulka 19	Analýza zaměstnavatelů podle velikosti u vybraných oblastí porušení	44
Tabulka 20	Počet porušení podle předpisů a oblastí	45
Tabulka 21	Počty kontrol a nedostatků, porovnání roku 2006 a 2007	46
Tabulka 22	Uložené pokuty, porovnání roku 2006 a 2007	46
	HÚ 07.1.07 Dodržování povinností u malých a středních zaměstnavatelů vyplývajících z pracovního vztahu v návaznosti na hodnocení četností podnětů občanů, zkušenosti a praxe	46
Tabulka 23	Přehled porušení v návaznosti na zadání úkolu	50
Tabulka 24	Přehled porušení nad rámec zadání úkolu	51
Tabulka 25	Přehled porušení podle oboru činnosti v rámci úkolu	51

	HÚ 07.1.08 Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů zaměstnávající cizince	52
Tabulka	26 Počet porušení dle „předmětu kontrol“ v návaznosti na zadání úkolu	54
Tabulka	27 Počet porušení zákoníku práce platného do 31. 12. 2006	54
Tabulka	28 Počet porušení zákoníku práce platného po 1. 1. 2007	55
Tabulka	29 Počet porušení, která byla „předmětem kontrol“ dle zadání	57
Tabulka	30 Zjištěná porušení dle zákoníku práce platného do 31. 12. 2006	57
Tabulka	31 Zjištěná porušení dle zákoníku práce platného po 1. 1. 2007	58
Tabulka	32 Přehled o nedostacích dle předpisů	59
Tabulka	33 Porovnání zjištěných nedostatků v roce 2006 s rokem 2007	59
	HÚ 07.1.09 Dodržování předpisů při ruční manipulaci s břemeny - kampaň SLIC	60
Tabulka	34 Kvantitativní výsledky: Použité donucovací prostředky v dopravě	63
Tabulka	35 Kvantitativní výsledky: Témata kontrol v dopravě	63
Tabulka	36 Kvantitativní výsledky: Použité donucovací prostředky v oblasti péče	64
Tabulka	37 Kvantitativní výsledky: Témata kontrol v oblasti péče	64
	HÚ 07.1.10 Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání fyzických osob agenturami práce	65
Tabulka	38 Souhrnné údaje o kontrolní akci	69
Tabulka	39 Údaje o zjištěných nedostacích	69
	HÚ 07.1.18 Kontroly vysílaných pracovníků v rámci poskytování služeb	70
	HÚ 07.1.19 Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií	72
Tabulka	40 Souhrnné údaje o kontrolní akci	74
Tabulka	41 Zjištěné nedostatky	74
	HÚ 07.1.20 Program „Bezpečný podnik“	75
Tabulka	42 Přehled o časové náročnosti „Bezpečného podniku“	77
	HÚ 07.1.21 Dodržování právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětí (regionální úkol)	79
3.	Závěr k vyhodnoceným kontrolním akcím	80
4.	Některé souhrnné údaje	82
Tabulka	43 Počty kontrol a počty kontrolovaných subjektů po hlavních úkolech	82
Tabulka	44 Počty nedostatků zjištěných u subjektů v jednotlivých hlavních úkolech, včetně následných kontrol a také případů s násobností	82
Tabulka	45 Nejčastěji porušovaná ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.	83
Tabulka	46 Počty vydaných zákazů činnosti	85
Graf	3 Vývoj počtu pokut uložených v období let 2000 až 2007 organizacím a PFO	86
Graf	4 Výše uložených sankcí za posledních 5 let podle druhu prováděných kontrol	86
Tabulka	47 Přehled o použití sankčních oprávnění při kontrolní činnosti v roce 2007	86
Tabulka	48 Počty a výše sankcí uložených při plnění kontrolních akcí	87
Tabulka	49 Porovnání počtů a výše uložených sankcí za poslední 3 roky	87
Graf	5 Průměrná výše uložených pokut za posledních pět let	88
Graf	6 Porovnání vývoje počtů smrtelných pracovních úrazů po odvětvích za období 2004-2007	88
Tabulka	50 Přehled o kontrolách ve skladbě kontrolovaných firem podle počtu zaměstnanců (dle ČSÚ) pro jednotlivé kontrolní akce	89
	OBSAH	90